

ÅRSREDOVISNING 2019

**DALS-EDS
KOMMUN**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 KOMMUNSTYRELSENS ORDFÖRANDE	1
2 DEN KOMMUNALA VERKSAMHETEN UNDER ÅRET	3
2.1 VÄLFÄRDSUPPDRAGET	3
2.1.1 BARN OCH UTBILDNING.....	3
2.1.2 STÖD, OMSORG OCH HÄLSA.....	4
2.2 SAMHÄLLSUTVECKLINGSUPPDRAGET	6
2.2.1 UPPLEVA OCH GÖRA	6
2.2.2 BOENDE OCH INFRASTRUKTUR.....	8
2.2.3 MILJÖ OCH ENERGI.....	9
2.2.4 NÄRINGSLIV	10
2.2.5 FOLKHÄLSA OCH TRYGGHET	12
2.2.6 DEMOKRATIUTVECKLING.....	13
3 FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE.....	14
3.1 ÖVERSIKT ÖVER VERKSAMHETENS UTVECKLING.....	14
3.2 DEN KOMMUNALA KONCERNEN	15
3.3 VIKTIGA FÖRHÅLLANDEN FÖR RESULTAT OCH EKONOMISK STÄLLNING	17
3.3.1 DEN SVENSKA EKONOMIN	17
3.3.2 BEFOLKNING	19
3.3.3 DIGITALISERING.....	22
3.3.4 INFRASTRUKTUR.....	23
3.3.5 NÄRINGSLIV OCH ARBETSMARKNAD.....	24
3.3.6 BOSTADSMARKNAD	25
3.3.7 UTBILDNING	26
3.3.8 VÅRD OCH OMSORG.....	27
3.3.9 HÅLLBARHET	28
3.4 HÄNDELSER AV VÄSENTLIG BETYDELSE	30
3.4.1 EKONOMISYSTEMSKRASCHEN	30
3.5 STYRNING OCH UPPFÖLJNING AV DEN KOMMUNALA VERKSAMHETEN	31

3.5.1 ANSVARSSTRUKTUR.....	31
3.5.2 RAMVERK FÖR TILLITSBASERAD STYRNING OCH LEDNING I DALSED KOMMUN	32
3.5.3 UPPSIKTSPLIKT OCH INTERN KONTROLL.....	36
3.6 GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH EKONOMISK STÄLLNING	37
3.6.1 GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING	37
3.6.2 FINANSIELL ANALYS.....	42
3.6.3 BALANSKRAVSRESULTAT	54
3.6.4 UPPFÖLJNING FINANSIELLA MÅL	57
3.6.5 UPPFÖLJNING UTVECKLINGSMÅL	60
3.6.6 UPPFÖLJNING GRUNDUPPDRAG	65
3.6.7 SLUTSATSER AVSEENDE GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH EKONOMISK STÄLLNING.....	68
3.7 VÄSENTLIGA PERSONALFÖRHÅLLANDEN.....	69
3.8 FÖRVÄNTAD UTVECKLING	74
4 FINANSIELLA RAPPORTER.....	77
4.1 DRIFTREDOVISNING	77
4.2 INVESTERINGSREDOVISNING	80
4.3 RESULTATRÄKNING.....	81
4.4 KASSAFLÖDESANALYS	82
4.5 BALANSRÄKNING.....	83
4.6 NOTFÖRTECKNING.....	84
4.7 VATTEN- OCH AVLOPPSVERKSAMHET.....	92
4.8 REDOVISNINGSPRINCIPER.....	95

1 KOMMUNSTYRELSENS ORDFÖRANDE

Så har det då återigen blivit dags att överlämna årsredovisning och bokslut till kommunfullmäktige och invånare i Dals-Eds kommun. I år sker det två månader senare än normalt vilket naturligtvis kräver en förklaring. Bakgrunden till detta finns att finna i det faktum att kommunens ekonomisystem, som vi delar med våra grannkommuner, kraschade i december. Mycket information gick förlorad och ett omfattande arbete har fått göras, för att den ekonomiska redovisningen nu ska kunna läggas på bordet. Tidigt stod det klart för oss att vi inte, utifrån rimliga tidsperspektiv och kostnader, skulle kunna återställa all information. Kommunstyrelsen fattade därför, i likhet med våra grannkommuner, beslut om att låta bokföringen återställas utifrån tillgänglig saldoinformation för månaderna januari till november och utifrån transaktionsnivå gällande december. I klartext innebär detta att vi känner oss trygga i att redovisningen speglar kommunens ekonomiska ställning och vilka intäkter och kostnader vi haft under året, men att vi inte kan redovisa varenda transaktion som lett fram till årets resultat. Från kommunstyrelsens sida förstår vi att detta är ett avsteg från gällande rekommendationer angående kommunal redovisning, men vi hoppas att kommunfullmäktige har förståelse för att detta var det enda rimliga sättet att hantera situationen på. Trots allt, "Vi har ett resultat", även om det gärna kunde varit annorlunda.

För egen del tycker jag årsredovisningen innehåller en mycket stor mängd spännande information och långt mycket mer än bara ekonomisk redovisning som det ju oftast blir mest fokus på. För vad säger egentligen en ekonomisk redovisning om man inte samtidigt får reda på vad pengarna använts till? I årets redovisning försöker vi därför koppla samman de tre delarna i kommunens

styrmodell, ekonomistyrning, resultatstyrning och målstyrning. Med andra ord försöker vi förklara hur kommunens ekonomi nyttjats för att bedriva och utveckla kommunens grunduppdrag samtidigt som vi också försöker redovisa hur det politiskt prioriterade utvecklingsarbetet lyckats.

En annan del av redovisningen är att lyfta fram olika exempel på vad som skett under året. Några av mina favoriter är följande:

- Under året skedde ett stort arbete med att utveckla Timmertjärn till ett tillgängligt aktivitetsområde för ökad attraktivitet. Under Edshus ledning har man verkligen lyckats med att skapa en god mötesplats.
- Renoveringen av kommunens äldreboenden har fortsatt och under året färdigställdes Edsgärdet och Hagalid kommer att bli klart under 2020. Resultatet blir en mycket fin boendemiljö för våra äldre.
- I december hölls en mycket efterlängtdad invigning av Dals-Eds nya resecentrum. Snyggt, ändamålsenligt och tillgängligt!
- Kommunens företagsklimat är en viktig pusselbit för framgång. Under 2019 kunde vi glädjas över att företagets sammanfattande omdöme ökade till den högsta nivån sedan 2001 och vi ligger fortsatt i topp.
- Befolkningen ökade med 7 personer!

Ja det var några av de saker som hände under året men det finns givetvis mycket mer att ta del av i årsredovisningen.

Årets ekonomiska resultat gör tyvärr att vi inte klarar en ekonomi i balans. Sammantaget redovisar vi ett underskott på 11,2 miljoner

kronor vilket utgör samma avvikelse mot budget då vi budgeterat med ett nollresultat. De huvudsakliga avvikelserna finns att finna under FOKUS-nämndens och Socialnämndens ansvarsområden.

Det har under en längre tid varit tydligt att Dals-Eds kommun befinner sig i en besvärlig finansiell situation där våra intäkter har svårt att matcha våra kostnader. 2017 beslutade därför KF att ett långsiktigt arbete för hållbar ekonomi och verksamhet skulle inledas och medel anvisades för processen. Man kan kanske tycka att vi vid det här laget borde varit i hamn med arbetet men jag vill ändå poängtera att vi, utifrån de bedömningar som oberoende experter gjorde, har lyckats bromsa upp kostnadsutvecklingen. Jag hoppas att vi vågar ha både tålamod och förtroende för att våra valda strategier på sikt ska bära frukt. Mycket av det arbete som gjorts hittills handlar om att få struktur och skapa förutsättningar för de förändringar som måste till.

Normalt sett ska ett års underskott återställas inom tre år. Denna gång föreslår vi kommunfullmäktige att en sådan återställning inte ska ske och åberopar synnerliga skäl för detta ställningstagande. Motiveringen utgörs av att vi just befinner oss i ett långsiktigt omställningsarbete som tar stora resurser i anspråk och att detta skulle kunna komma att försvåras om vi också skulle göra en återställning av resultatet.

Till sist vill jag passa på att framföra ett varmt tack till alla personal och alla förtroendevalda för de insatser ni gjort för Dals-Ed under det gångna året. Tillsammans bygger vi en framgångsrik kommun!

Martin Carling
Kommunstyrelsens ordförande

Tresticklans Nationalpark

2 DEN KOMMUNALA VERKSAMHETEN UNDER ÅRET

Det första avsnittet i årsredovisningen 2019 beskriver den kommunala verksamheten utifrån kommunens två uppdrag, välfärds- och samhällsutvecklingsuppdraget. I kommunen bedrivs varje dag en mängd verksamhet, aktiviteter, uppdrag och projekt, allt kan inte återges men nedan följer ett urval och sammanfattning av verksamheten under året.

2.1 VÄLFÄRDSUPPDRAGET

2.1.1 BARN OCH UTBILDNING

Mer tid till pedagogiskt arbete och arbetskläder till förskolan

Tack vare utökad kostservice har pedagogerna mer tid med barnen och det pedagogiska uppdraget. Detta tillsammans med beslut om arbetskläder till personalen inom förskolan är ett viktigt led i att öka attraktiviteten att arbeta i förskolan. Under året har kommunen fullt ut, i enlighet med skollagens krav, kunnat erbjuda förskoleplats inom fyra månader från ansökan. En utmaning som förskolan har är att avståndet mellan hem och förskola kan upplevas långt när föräldrars förstahandsval inte kan tillgodoses. Årets föräldraenkät visar att man är nöjd eller mycket nöjd med förskolan.

Förändring av arbetet i förskoleklass

Arbetet i förskoleklass har förändrats utifrån krav från skolverkets bedömningsstöd där undervisningen styrs mot bokstavsinlärning och matematikundervisning. Förskoleklassens uppdrag är att vara en bro mellan undervisningen på förskolan och grundskolan. Arbeta med eleverna har skett i dynamiska grupper, vilket gett ett positivt resultat.

Fortsatt fokus på ökad skolnärvaro i grundskolan

Utifrån projektet "Från utanförskap till innanförskap" har arbetet för ökad skolnärvaro fortsatt. Det är värdefullt för Hagaskolan att en resurs finns för samordning av elever med hög skolfrånvaro. En nära kontakt mellan familjer, IFO och BUP underlättar svåra processer och bidrar till ökad samsyn och bättre samarbete.

Ökad måluppfyllelse på gymnasiet & två nya program

Ökad måluppfyllelse har uppnåtts genom att strukturera upp elevernas tim- och individuella studieplaner, koppla stödinsatser i rätt tid samt ha fler uppföljningar i varje arbetslag. Informationen om vad gymnasieskolan innebär har förtydligats vad gäller antal poäng, hur

många kurser man läser per läsår och att kursen går när kursen går. Eleverna har i större omfattning än tidigare varit delaktiga i sin egen studiegång och känner därmed en större trygghet i sin helhet.

Två nya program startades på Utsikten HT 2019, Handel och administration för personer med NPF samt Naturbruk med inriktning friluftsguide. De nya satsningarna bedöms vara rätt även om antalet sökande elever var något lågt på Naturbruk. Handel och administration fyllde sina platser.

Lovaktiviteter

Fritidskontoret har arrangerat aktiviteter på sportlov, sommarlov och höstlov, med omfattande program för barn och unga. Årets sommarsimskola arrangerades på 4 platser i kommunen med gott resultat.

Sunda matvanor och fysisk aktivitet

På Fågelvägens förskola skapades en trädgårdsateljé där barnen kan jobba från jord till bord och få en förståelse för var maten kommer ifrån. En äventyrsgård har också skapats för att stimulera till mer utevistelse, fysisk aktivitet och matlagning utomhus. Samtidigt har ett arbete med måltidspedagogik pågått i alla förskolor/fritids där en pedagog och en kock från varje enhet har utbildats i måltidspedagogik samtidigt som de har jobbat aktivt med metoder för att öka barns nyfikenhet

på mat. Målet är att barn ska bli mer nyfikna på mat, framför allt grönsaker, våga smaka och delta i köken så att goda matvanor kan uppnås.

Folkhälsorådet har delfinansierat attraktioner vid aktivitetsplats Haga som stimulerar till mer rörelse och gemenskap. Ett stort klätternät med fallunderlag och några mindre attraktioner runt om har kommit på plats under året, vilka har blivit flitigt använda av elever i alla årskurser.

Samlat föräldrastöd

Utvecklingsarbete med att skapa ett samlat föräldrastöd är ett långsiktigt arbete där kommunen under året har utbildat fyra kursledare i föräldrastödskurser enligt "Alla Barn i Centrum" (ABC). Fyra kursomgångar är genomförda under året med mycket nöjda föräldrar.

Föräldrakursen ABC

2.1.2 STÖD, OMSORG OCH HÄLSA

Verksamhetsutveckling i hemtjänsten

Hemtjänsten har under 2019 genomgått en omorganisation som en följd av 2018 års genomlysning. Syftet har varit att mer av medarbetarnas arbetstid ska komma brukarna till gagn, därför har schema och bemanning varit en central fråga. Medarbetarnas tankar och önskemål har påverkat schemats utformning

under hösten.

Arbetet med hemtjänstkontakt har påbörjats. Syftet är att stärka medarbetarnas möjlighet att påverka sin arbetssituation, skapa mervärde och bli säkra på var ansvarslinjer går. Målsättningen är att brukarna ska uppleva en högre grad av trygghet och medbestämmande i hur vården utförs. Arbetet fortsätter under 2020.

Färdigrenoverat på Edsgärdet

Under första halvan av 2019 hade de sista två avdelningar på Edsgärdet renoverats klart och inflyttning till en utav avdelningarna genomfördes i september. Nya arbetsgrupper och schema har gjorts samt ny personal anställts.

Trygg hemgång har införts

Trygg hemgång har införts under hösten 2019. Trygg hemgång är en insats som kan beviljas istället för korttidsvistelse för de personer som är lämpliga att gå hem direkt efter en sjukhusvistelse.

Omorganisation inom LSS

LSS har under året genomgått en omorganisation där servicebostaden Timmertjärnsvägen slagits samman med socialpsykiatrins boendestöd. LSS dagliga verksamhet Spira har i sin tur slagits samman med socialpsykiatrins dagliga sysselsättning. I samband med omorganisationen ordnades en utbildningsinsats inom metoden ESL - Ett självständigt liv.

Insatser för att främja psykisk hälsa

Årets insatser för att främja psykisk hälsa har innefattat att skapa och genomföra lokala handlingsplaner för psykisk hälsa utifrån regionens handlingsplan "Det goda livet i Västra Götaland - handlingsplan för psykisk hälsa 2018-2020". En handlingsplan för vuxna har upprättats och följts upp, medan handlingsplanen för barn fortsatt är under framtagande. Kompetensutveckling kring psykisk ohälsa har genomförts under året. Lokala kursledare har utbildats i "Mental Health First Aid" (MHFA) och "Youth aware of mental health" (YAM).

En kommunövergripande strategi för arbete med våld i nära relationer antogs våren 2019 och en arbetsgrupp med representanter från kommunens förvaltningar har utsetts för att jobba vidare utifrån strategin.

Frivilligverksamheten Solrosen

En frivilligsamordnare har anställts för att under två år starta upp en frivilligverksamhet för äldre personer. I förlängningen kommer samverkan mellan frivilligverksamhet och anhörigstöd att utvecklas. Frivilligverksamheten har antagit namnet "Solrosen" och utgår från Linden, där en samlingslokal för aktiviteter och frivilligsamordnarens kontor finns.

I nuläget finns ett femtontal frivilliga som har samtalsgrupper, bakar med brukarna på Hagalid, underhåller med sång och musik, hämtar brukare till olika aktiviteter m.m.

2.2 SAMHÄLLSUTVECKLINGSUPPDRAGET

2.2.1 UPPLEVA OCH GÖRA

Timmertjärns aktivitetsområde

Ett fantastiskt aktivitetsområde för lek, träning, rekreation och samvaro har skapats runt Timmertjärn. Här finns ett belyst promenadstråk, två grillplatser, en multisportplan och en lekplats. Området har varit välbesökt och uppskattat, inte enbart av dem som bor närmast.

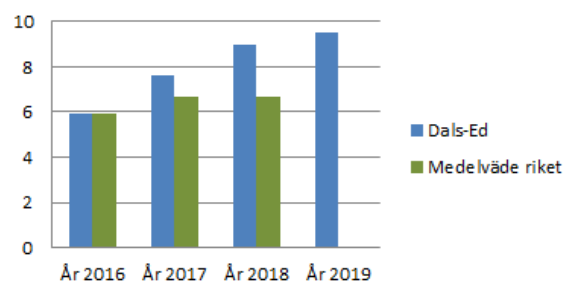
Biblioteket stärks som mötesplats

I verksamheten riktad till vuxna har biblioteket satsat på digitala utbildningar samt litterära och andra arrangemang. Elva utställningar har hållits i konsthallen och flera olika professionella barnkulturarrangemang har arrangerats för de yngre barnen. Det har hållits tv-spelskvällar efter stängningsdags på fredagar och Onsdagsklubb för mellanstadieelever.

Statens Kulturråd beviljade 400 000 kr för arbete med att utveckla IT-kompetensen samt iordningställande av ett särskilt IT-rum för studier, fortbildning och möten. Tillsammans

med övriga Dalslandskommuner har en it-pedagog projektanställt som kommer att vara aktiv under våren 2020. IT-pedagogens arbete riktas främst mot allmänheten.

Som tabellen nedan visar har antalet fysiska besök/invånare på biblioteket ökat de senaste åren.

Välbesökt filmfestival

Årets filmfestival hade fler besökare än på många år. Biografen har under hösten upprustats med en ny ljudanläggning.

Vägledning till invånare och besökare

Som en anpassning till allt färre besök till den fysiska turistbyrån i kommunhuset provades i samarbete med Dalslands Turist AB (DTAB) en mindre variant under sommaren 2019. En så kallad infopoint med tillgång till broschyrer och annan information lokaliserades i Eds MC-och motormuseum. Inte heller den lösningen ledde till så många besök, sannolikt beroende på att många skaffar sig information via internet.

Sommaren 2020 kommer en infopoint istället att lokaliseras i kommunhusets reception, vilket ligger i linje med dess utveckling mot ett medborgar-/servicekontor, med intentionen att ge vägledning i många olika frågor, till såväl invånare som turister och andra besökare. Även biblioteket kommer att erbjuda viss turisminformation.

I samarbete med DTAB har en planering gjorts för uppdatering av informationsskyltar samt en egen broschyr över vandringsleder. Dialog har förts med Länsstyrelsen om tillgängligheten till Nationalparken Tresticklan och Heråmaden samt med den lokala besöksnäringen om behov av utveckling.

I tillägg till andra forum har Instagramkonton skapats för Dals-Eds kommun och Visit Dals-Ed, vilket breddar formerna för marknadsföring.

Kulturveckan i Dals-Ed

Föreningarna i Dals-Ed bidrar stort till ett rikt kulturliv. Kulturveckan arrangerades för åttonde året i rad med ett stort utbud av aktiviteter. Ett litet axplock av allt som stod på programmet var båtturer till vattenfallet Brudslöjans arrangerade av Eds Båtklubb, Bygdegårdsföreningen Gamla Reals skördemarknad, Lars-Anders Hermanssons visning av dahlior och Västkuststiftelsens vandring i nationalparken Tresticklan.

Konstprojektet Landet Mitt Emellan

Kommunerna Munkedal, Färgelanda och Dals Ed förenades 2017 i konstprojektet "Landet Mitt Emellan", ett Land Art projekt längs vägarna i det vackra landskapet. Ed fick under 2019 ett nytt verk vid Lilla Le, "Save the birds", skapat av Ståle Sørensen.

2.2.2 BOENDE OCH INFRASTRUKTUR

Den nya översiktsplanen växer fram

Processen för framtagande av en ny översiktsplan har fortskridit under året med utgångspunkt från medborgardialogen hösten 2018, som mynnade ut i en förstudie under våren. Synpunkterna från förstudien har beretts till ett samrådsförslag av en arbetsgrupp, och politiska ställningstaganden har skett under arbetets gång. Samrådsförslaget blev klart för samråd i början av år 2020, vilket fick ske digitalt till följd av coronapandemin.

Aktiviteter kopplade till översiktsplanen ska integreras med genomförandeplanen för utvecklingsplanen.

Översiktsplanen kommer att bli digital, enligt Boverkets rekommendation och förväntas bli klar hösten 2021.

Förbättringar i vägnätet

Ombyggnationen av och kring infarten till Ed färdigställdes under året. Med syfte att öka trafiksäkerheten och tydliggöra Eds centrum har infarten breddats med ett extra körfält för vänstersväng och skyltningen har förbättrats. Samtidigt byggdes i anslutning till infarten en ny sträcka cykelbana, som ger en förbättrad cykelväg mellan Ängsområdet och Jordbron.

Projekteringsarbetet för förbättringar av resterande del av Nössemarksvägen gick vidare med tidplan för trafiköppning 2021/2022.

Förbättrade reseförutsättningar

Insatser för bättre reseförutsättningar är viktiga pusselbitar i byggandet av kommunens attraktivitet. Det nya Resecentrum invigdes i december, efter arbete under året med att bygga om och tillgänglighetsanpassa området vid busstationen och järnvägsstationen.

Efter en tidtabellsjustering i december ökade antalet tågavgångar från fem till sex stycken på vardagar, varav fyra körs av VY och två av Västtrafik. Västtrafik och kommunen såg en möjlighet att anpassa tidtabellen för att bättre passa pendlingsbehovet, genom att vända tågen i Ed istället för Halden. Upplägget ryms inte i Västtrafiks ordinarie driftsbudget utan sträckan Trollhättan - Ed finansieras av regionutvecklingsmedel under två års tid. Utvärdering sker hösten 2020 inför att nytt beslut krävs våren 2021. I augusti 2020 kompletteras trafiken med ytterligare en avgång då SJ planerar att starta trafik mellan Oslo och Göteborg.

Invigning Resecentrum

2.2.3 MILJÖ OCH ENERGI

Klimatanpassning 2030

Energigruppen i kommunen samverkar med Dalslands miljö- och energikontor kring åtgärder inom arbetet med klimatanpassning 2030. Fordonsomställning och fastigheter är prioriterade områden.

Efter invigningen av biogasstationen i december 2018 inköptes i början av året 22 bilar, konverterade till biogas. Under 2019 stod biogasförbrukningen för 44 % av bilarnas bränsleförbrukning.

De 39 kommunerna i Fyrbodalen, Östfold och Follo har åtagit sig att bli fossilfria inom transporter senast år 2030. Projektet Fossilfri gränsregion 2030 kommer tillsammans med kommuner och näringsliv arbeta för att accelerera och slutföra omställningen.

Exempel på energieffektiviseringsåtgärder som genomförts i fastigheter under året är installation av en solcellsanläggning på Fågelvägens förskola och utbyte av Kulturskolans oljepanna till en luft/vattenvärmepump.

Kommunen medverkar genom miljö- och energikontoret i pilotprojektet "Tur & retur – hållbara resor mellan land och stad". Syftet är att ta fram nya hållbara lösningar för mobilitet i landsbygder. I projektet medverkar Fyrbodals kommunalförbund, Orust kommun och Västra Götalandsregionen och det finansieras av Energimyndigheten.

Vattenplanering, naturvård och hållbar markanvändning

Dals-Eds kommun är projektägare till "Lokalt åtgärdsarbete i Örekilsälvens övre del" som finansieras med LOVA-medel från Länsstyrelsen. Projektet ska pågå till och med 2023 och syftet är att genom åtgärdssamordning i bred samverkan främja och initiera åtgärder som förbättrar vattenkvalitet, biotoper (t ex lekbottnar för lax och öring) och biologisk mångfald i Örekilsälven och dess biflöden.

Dals-Eds kommun deltar också i Dalslands katalysatorgrupp var syfte är att stötta idén om principerna bakom hållbar markanvändning. Deltagande organisationer i Dalslands katalysatorgrupp är bland andra Skogsstyrelsen, länsstyrelsen i Västra Götalands län, LRF, SLU, kommuner i Dalsland, markägare och lantbrukare.

En process har påbörjats för att utreda förutsättningarna för att bilda ett kommunalt naturreservat vid Majlidhöjden i anslutning till Heråmadens naturreservat. En inledande kontakt har tagits med länsstyrelsen i ärendet.

Miljöledning ska förenkla för hållbarhet

Under året har miljörutinerna för Dals-Eds kommun reviderats och en kortfattad information om miljöledningsarbetet har skrivits för att underlätta för anställda att bidra till kommunens hållbarhetsarbete.

Stora Le

2.2.4 NÄRINGSLIV

Generellt har näringslivsarbetet främst bedrivits på ett dalslandsgemensamt plan, där stora strategiska frågor har hanterats såsom kompetensutveckling, rekryteringsbehov, generationsväxling m.m. Kommunerna är för små för att på egen hand kunna skapa aktiviteter och handlingskraft i dessa stora frågor. Här beskrivs årets största och viktigaste aktiviteter och händelser.

Ett Dalsland i Tillväxt

Med Ett Dalsland i Tillväxt, eDIT, i spetsen arrangerades tillsammans med de andra fem dalslandskommunerna ett stort evenemang i Stockholm i januari, *Dalsland kommer på besök* och *Dalsland bjuder på frukost*. Syftet var att visa allt Dalsland har att erbjuda för dem som vill flytta hem igen. Det blev stor uppmärksamhet och Dalsland fick visa upp sin bästa sida.

I maj gjordes en lokal uppföljning i Häverud. Hela Dalslands näringsliv och kommuner bjöds in tillsammans med föreläsare, som förstärkte bilden av Dalslands många möjligheter, för oss som vill bo och verka här.

Effekterna av samverkan med eDIT och de andra dalslandskommunerna runt dessa projekt har varit flera. För invånarna i Dalsland har det inneburit ökad stolthet över att bo och leva här, då det har blivit mycket positiv feedback på allt positivt som människor har hört om Dalsland.

Rekryteringsinsats i samverkan med AF

Under våren skedde i samverkan med Arbetsförmedlingen (AF) ett pilotprojekt i Dalsland där en digital rekryteringsguide lades upp på varje kommuns hemsida. Guiden är ett led i AF's omställning där kontor läggs ner och arbetsgivare hänvisas till att själv sköta sina rekryteringsfrågor på andra sätt.

I juni hölls ett gemensamt evenemang med AF's högsta ledning från Stockholm, samt näringsliv, politiker och tjänstemän. Syftet var att belysa de möjligheter som AF erbjuder till näringsliv och kommuner, trots stora förändringar.

Service mot företag

Vid en träff i april diskuterade politiker och tjänstemän från Dalslandskommunerna och Dalslands Miljö- och energiförbund hur vi kan skapa en ännu högre kvalitet i arbete och servicen mot näringslivet. Upphovspersonerna bakom den så kallade Rättviksmodellen berättade om hur denna har blivit ett föredöme för kommuner som vill minska regelbördan för företag, utan att tulla på säkerhet, kvalitet och miljöhänsyn. Rättviksmodellen bygger på att tillsynsavgifter faktureras i efterhand och på att en förstärkt dialog mellan kommun och företag bidrar till ett bättre företagsklimat.

I 2019 års servicemätning Insikt som utvärderar hur våra kunder uppfattar tillsynen inom livsmedelskontroll, miljö- och hälsoskydd, serveringstillstånd, bygglov, markupplåtelse och brandskydd, utföll Nöjd-Kundindex med 75 (79). Att betyget sjunkit kan ha flera orsaker, såsom brist på personal, personalbyte, få ärenden inom vissa kategorier som ger fel bild av helheten etc. Oavsett orsak behöver vi stärka upp servicen till företagen inom samtliga områden. Ett införande av Rättviksmodellen skulle kunna vara en väg.

Generationsväxling och ägarskifte

Under 2019 planerade dalslandskommunerna tillsammans med Företagarna och ALMI en serie workshops kring generationsväxling och ägarskifte. Frågan är angelägen, då hela 25 procent av dem som äger företag i Dalsland är över 64 år. Skulle dessa företagare välja att inte överlåta utan bara lägga ner verksamheten kan det få stora konsekvenser för arbetsmarknaden. Idag är det heller inte lika vanligt att barn till företagare väljer att ta över verksamheter, så

man behöver hjälp och stöd flera år innan processen med en eventuell försäljning ska ske. Syftet med träffarna är att hjälpa dessa företagare att våga ta första steget. Vid första träffen i november deltog sex dalsländska företag. På grund av coronapandemin har fortsatta träffar skjutits upp på obestämd framtid.

Lokalt företagsklimat "all time high"

Det sammanfattande omdömet ligger år 2019 på 4,24 av 6, vilket är det bästa resultatet sedan mätningarna startade år 2001. Även rankingen utfaller jämförelsevis bra på plats 70, i topp i Fyrbodal. Det gäller dock att inte slå sig till ro med detta. Dals-Ed har länge uppfattats som en företagsvänlig kommun, men det finns mer att göra i nära dialog med kommunens företagare för att om möjligt skapa ännu bättre service och förutsättningar för företagande.

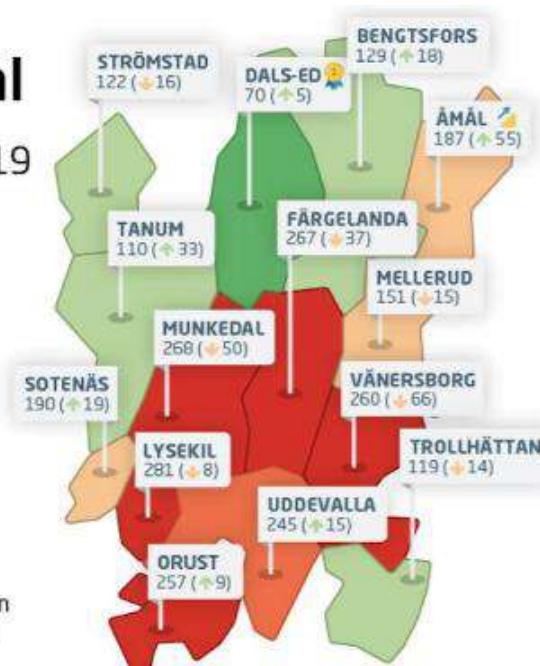
Totalranking 2019
70 (↑5)

Fyrbodal

Ranking 2019

🏆 Bästa kommunen
🧗 Bästa klättraren

2.2.5 FOLKHÄLSA OCH TRYGGHET

Folkhälsodag och folkhälsopris

I samband med "Kalas för alla" under kulturveckan anordnades en folkhälsodag med information till allmänheten om det pågående folkhälsoarbetet. Folkhälsopriset delades ut i december och tillföll Nössemarks IF för att de har startat ett gym, som också används som social mötesplats.

Projekt för ökad social hållbarhet

Under namnet *Hållplats Dals-Ed* bedrivs ett flerårigt utvecklingsarbete för att stärka kommunens socioekonomiska läge med bidrag från Tillväxtverket under 2018-2020, med möjlighet till förlängning. Utifrån att medlen syftar till att förstärka befintligt arbete har en kartläggning av vad som redan görs inom området genomförts under 2019. Direkta insatser har bland annat gått till området runt Timmertjärn samt Aktivitetsplats Haga.

Trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete

Ny brottsförebyggande samordnare tillträdde i februari 2019, med den nya befattningen trygghetssamordnare. Samarbetet mellan kommun och Polisen kring trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser, har fortskridit under året enligt fastställd plan, under namnet Trygga Dals-Ed. Årets fokus har framförallt varit på åtgärder kring trafiksituationen i samhället, samt stödförebyggande åtgärder med

inriktning på grannsamverkan och DNA-märkning.

I samband med starten av höstterminen så skedde en kedja av busstreck och kriminella handlingar. Med anledning av detta initierades två mindre verksamheter, i form av fältarbete och nattvandringar, för att ha extra ögon ute i samhället kvällstid. Därtill har även en starkare intern samverkan upprättats i syfte att snabbare och mer effektivt kunna göra en kartläggning av problembilden som senare ska ge en åtgärd.

Krisberedskap och civilt försvar

Periodens händelser har framför allt handlat om att upprätta en ny version av kommunens risk- och sårbarhetsanalys, RSA. Denna uppgift återkommer vart fjärde år och innebär en inventering av kommunens styrkor och svagheter kopplat till robusthet vid olika typer av kriser. Analysen ger underlag till åtgärder för att skapa motståndskraft i samhället. Därtill har även uppdatering av styrdokument och planer kris och krisledning skett under året för att de ska vara aktuella och gällande.

Vidare har uppgifter kopplat till civilt försvar och höjd beredskap skapat sig ett allt större utrymme i det kommunala arbetet vilket innebär att motståndskraften och redundansen för kommunen ytterligare ska stärkas i händelse av att rikets säkerhet hotas. Detta har inneburit en ökad planering under året inför arbete som kommer pågå under 2020, bland annat Totalförsvarsövning 2020.

2.2.6 DEMOKRATIUTVECKLING

Uppföljning av ungdomsenkät LUPP-18

I början av året kom rapporten om LUPP, lokal uppföljning av ungdomspolitik, med resultat kring vad ungdomar i åk 7-9 upplever, tänker och tycker inom områdena skola, fritid, hälsa, trygghet, samhälle/politik, arbete och framtid.

En uppföljande dialog genomfördes under våren med samtliga elever i åk 8, där berörda politiker och tjänstemän deltog, vilket resulterade i en mängd förslag till insatser och åtgärder. Dessa har sedan bearbetats av kommunens verksamheter under året, för att slutligen återkopplas till åk 8 och 9 i december. Bland annat överenskomms om insatser för att förbättra skollunchen under 2020, samt att ett ungdomsforum ska formars. Ett ungdomsforum kan fungera som arena för ett mer kontinuerligt arbete kring innehållet i LUPP-rapporten i samverkan med ungdomarna.

Åtgärder för ökad delaktighet

En omfattande medborgardialog genomfördes under slutet av 2018 och början av 2019, vilken bidrog till underlag till både vision och utvecklingsplan samt till ny översiktsplan för Dals-Eds kommun.

Under våren har hemsidan förstärkts genom funktionerna felanmälan och synpunkter och

klagomål för att skapa ökad delaktighet och påverkansmöjlighet i kommunens utvecklingsarbete. Medborgarundersökningarna visar på relativt bra och stabila värden när det kommer till nöjdhet kring insyn och inflytande i jämförelse med andra kommuner, men nivån är alltför låg och måste öka med hjälp av ökad dialog och andra förtroendeskapande åtgärder.

Under året togs ny kommunikationspolicy fram och antogs av kommunfullmäktige. Under 2020 kommer det att krävas insatser för tillämpning, främst vad gäller åtgärder för att förstärka den interna kommunikationen i kommunen.

Ny regional utvecklingsstrategi på gång

Det gemensamma arbetet med att ta fram nästa regionala utvecklingsstrategi (RUS) för Västra Götaland är i full gång. Strategin ska gälla från år 2021-2030. Syftet med strategin är att peka ut i vilken riktning Västra Götaland ska utvecklas till år 2030. Strategin är sedan i början av april ute på remiss. Remissperioden pågår till 30 september. Beslut om strategin tas på regionfullmäktiges första möte 2021.

Processen erbjuder möjligheter till en helt annan delaktighet och förankring än tidigare. Politiker och tjänstemän från Dals-Eds kommun har under året deltagit i olika workshops, främst inom ramen för Fyrbodals kommunalförbund.

3 FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

3.1 ÖVERSIKT ÖVER VERKSAMHETENS UTVECKLING

Tabellen nedan visar kommunens utveckling 2015-2019.

	2015	2016	2017	2018	2019
Antal invånare (folkmängd)	4799	4777	4763	4806	4813
Kommunal skattesats (%)	23,21	23,21	23,21	23,21	23,21
Verksamhetens intäkter (mkr)	123,4	148,9	178,1	158,0	146,7
Skatteintäkter och statsbidrag (mkr)	268,9	288,8	291,7	300,4	315,2
Årets resultat (mkr)	0,7	8,7	18,6	-3,7	-11,2
Soliditet (%)	45	42	47	45	41
Soliditet inkl, totala pensionsförpliktelser (%)	12	13	19	18	16
Investeringar (netto mkr)	27,0	35,3	15,5	46	41
Självfinansieringsgrad (ggr)	48	70	149	21	9
Långfristig låneskuld (mkr)	94,3	123,2	98,2	98,2	118,5
Antal anställda	590	649	658	640	627

Hägg i blom

3.2 DEN KOMMUNALA KONCERNEN

Koncernen Dals-Eds kommun utgörs av kommunen och ett helägt bostadsbolag, Edshus AB. Det samlade resultatet för koncernen 2019 uppgick till -8,1 mkr, en försämring med 5,9 mkr.

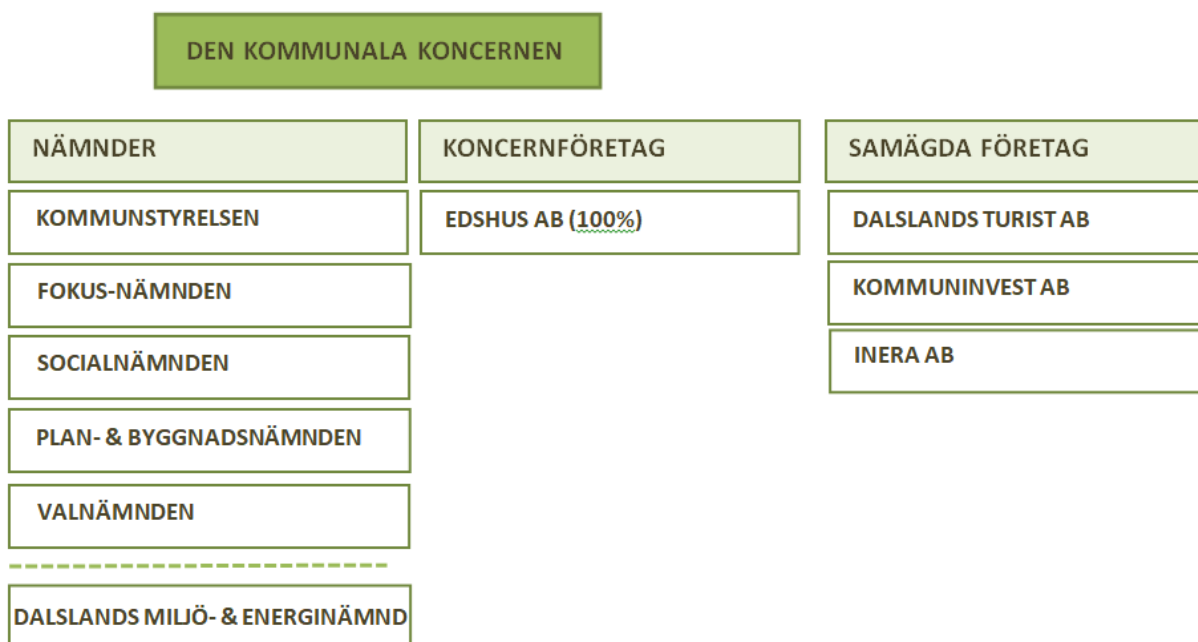
Årets resultat för Edshus blev +3,1 mkr vilket var en förbättring med 1,6 mkr jämfört med 2018. Soliditeten ökade från 8,3 procent till 9,3 procent under året.

Edshus leds av en politiskt tillsatt styrelse, som även innefattar opolitiska ledamöter valda på professionella grunder. Edshus bygger och förvaltar bostäder och lokaler i Dals-Ed. Samtliga fastigheter ligger i Eds tätort. Antalet lägenheter vid årsskiftet var 486, och antalet lokaler var 20. Totalt förvaltat yta var 49 595 kvm.

Det är fortsatt god efterfrågan på lägenheter men en viss avmattning kan skönjas.

Andelen vakanta lägenheter ökade från 2,6 procent 2018 till 4,1 procent vid utgången av 2019.

Under verksamhetsåret 2019 sades avtalet mellan Edshus och Dals-Eds kommun kring vaktmästeritjänster upp av Edshus, som istället har anställt egna bovärdar. Detta i syfte att förenkla arbetsledningen och därmed förbättra effektivitet och service. Renoveringen av Hagalid och Edsgärdet har fortsatt under året och etapp 2 färdigställs under 2020. Edshus övriga fastighetsbestånd står inför ett fortsatt omfattande underhållsbehov.

Nämnder/Bolag		Verksamhet
Kommunstyrelsen – Kommunledningsförvaltning	Ordförande Martin Carling Kommunchef Agneta Johansson	IT, kansli, ekonomi och personal Näringsliv och turism Folkhälsa Översiktlig planering och infrastruktur Säkerhet
Kommunstyrelsen – Samhällsbyggnadsförvaltning	Ordförande Martin Carling Samhällsbyggnadschef Magnus Åkesson	Vatten och avlopp Renhållning Fastighetskötsel Gator och parker Kost och städ Arbetsmarknad Räddningstjänst
FOKUS-nämnden	Ordförande Anna Johansson Förvaltningschef Björn Lindeberg, 201901–201908 Tf. förvaltningschef Anna Andersson, 201908-	Förskola och fritidshem Grundskola Gymnasium Vuxenutbildning Fritid och kultur Bibliotek
Socialnämnden	Ordförande Kenneth Gustavsson Förvaltningschef Tommy Almström	Individ- och familjeomsorg Äldreomsorg Handikappomsorg
Plan- och byggnadsnämnden	Ordförande Ingvar Johannesson	Myndighetsutövning plan- och byggfrågor
Valnämnden	Kerstin Sandqvist	
Edshus AB	Ordförande Sten-Åke Olsson VD Lars Fredriksson	Bostäder och en del lokaler
Dalslands miljö- och energinämnd	Ordförande Jan Öhman Miljöchef Dan Gunnardo	Dalslands miljö- och energinämnd är gemensam för Bengtsfors, Mellerud, Färgelanda och Dals-Ed och innefattas inte i de sammanställda räkenskaperna.

3.3 VIKTIGA FÖRHÅLLANDEN FÖR RESULTAT OCH EKONOMISK STÄLLNING

För Dals-Ed som liten landsbygdskommun råder samma utmaningar som för andra kommuner. De största är följande, vilka hänger samman med varandra:

Hur vi ska finansiera framtidens välfärd, såväl löpande drift och investeringar, som nödvändiga utvecklingsinsatser. Frågan är till största delen beroende av den nationella ekonomiska utvecklingen, men även av den lokala näringslivsutvecklingen och befolkningsutvecklingen. Därutöver av vår egen förmåga att hålla nere kostnadsutvecklingen utan att stagnera i utveckling och attraktivitet.

Hur vi ska klara kompetensförsörjningen i en allt hårdnande konkurrens. Frågan är direkt kopplad till kommunens attraktivitet, både som arbetsgivare och som plats att

leva och bo på, men är även kopplad till finansiell styrka och befolkningsutveckling.

Hur vi ska leva upp till invånarnas ökande förväntningar på offentlig service. Dessa tenderar att öka över tiden, i takt med välfärds- och teknikutvecklingen. Vi bör löpande föra en dialog med våra invånare om förväntningar och uppfattningar kring kommunens tjänster och vi behöver göra rätt val och vara kloka, modiga och beslutsamma i vår utveckling av välfärden.

Sambandet mellan välfärdens kvalitet och service, kompetensförsörjning och finansiering återspeglas i styrmodellens tre nyttoperspektiv Kund - Medarbetare - Ekonomi. Balansen mellan "nyttorna" är en förutsättning för långsiktigt hållbar ekonomi och verksamhet.

3.3.1 DEN SVENSKA EKONOMIN

Coronapandemin spär på den redan stora osäkerheten inför framtiden

Vi har efter årsskiftet, på mycket kort tid, ställts inför en stor osäkerhet kring hur coronapandemin kommer att drabba befolkning och ekonomi i Sverige, i likhet med i världen i övrigt. Osäkerheten om framtiden har inte varit större i modern tid.

SKR har länge förutsett att högkonjunkturen skulle kulminera 2018 och följas av vikande sysselsättning någon gång 2019-2020. I höstas pekade olika indikatorer på en mild lågkonjunktur år 2020 och att den fortsätter år 2021. Bilden av en mild lågkonjunktur stod sig fram till slutet av februari. Den sjunkande världskonjunkturen bedömdes

delvis bero på osäkerhet kring bl a Brexit och handelskrig, vilket i särskilt hög grad drabbar svensk exportmarknad och BNP-tillväxt. Bedömningen var att BNP skulle öka med strax över 1 procent både 2019 och 2020, samt att arbetslösheten skulle stiga till dryga 7 procent. Sveriges starka statsfinanser, till skillnad mot i flertalet andra länder i Europa, bedömdes ha ett visst utrymme att stödja kommuner och regioner i högre grad än tidigare utlovat, med tanke på de stora utmaningar som den svenska välfärden står inför.

Sedan slog coronaviruset till. Utbrottet klassades 11 mars som en pandemi av WHO. Konjunkturinstitutet skrev i april att coronapandemin kommer att drabba den svenska ekonomin hårt. Hur hårt går inte att

säga, men man menar att en synnerligen djup lågkonjunktur står nu för dörren. Oron för att smittas och rekommendationerna att begränsa de sociala kontakterna har en kraftigt dämpande effekt på hushållens efterfrågan samtidigt som leveransproblem stör produktionen i delar av näringslivet. Dessutom har efterfrågan påverkats av omvärldens mycket omfattande åtgärder mot smittspridningen.

Trots de gigantiska utmaningarna måste vi samtidigt se framåt. I ett uttalande från Europiska rådet 26 mars uttrycktes att "I nuläget är det mycket bråttom att bekämpa coronaviruspandemin och dess omedelbara konsekvenser. Vi bör dock påbörja arbetet med att utforma de åtgärder som krävs för att återgå till ett samhälle och en ekonomi som fungerar normalt och till hållbar tillväxt, och därvid bland annat integrera den gröna omställningen och den digitala omvandlingen och fullt ut dra lärdom av krisen. Detta kommer att kräva en samordnad exitstrategi, en omfattande återhämtningsplan och investeringar utan motstycke."

Kommunernas ekonomi

Utsikterna var som sagt osäkra redan innan coronapandemin. I Ekonomirapporten från SKR i oktober 2019 beskrevs att kommuner och regioner arbetar med effektiviseringar och kostnadsminskningar inför budgetåret 2020. Tjugofyra kommuner och ett antal regioner beslutade om skattehöjning, främst på grund av ett ökande demografiskt tryck.

Andelen barn, unga och äldre ökar snabbare än gruppen i arbetsför ålder och Sverige är på väg in i en lågkonjunktur. Sammantaget ökar behovet av de resurser som krävs för att upprätthålla välfärden snabbare än skatteintäkterna. Trots skattehöjningar kommer kommuner och regioner att sakna intäkter i mångmiljardklassen om kostnaderna ökar i takt med befolkningen, om inte staten tillför mer resurser.

Regeringen beslutade i januari att tillföra kommuner och regioner 5 miljarder kronor i vårändringsbudgeten för år 2020 i april. På initiativ av oppositionen beslutade riksdagen i februari att ytterligare 2,5 miljarder kronor ska tillskjutas år 2020. Därefter har hela världsekonomin mer eller mindre tvärstannat till följd av skarpa restriktioner för att stoppa spridningen av coronavirus, vilket åtföljts av beslut om åtgärder till mångmiljardbelopp, för att stärka framförallt företag, men även privatpersoner och kommuner och regioner, i den svåra tid som väntar ett antal månader framöver. Den 2 april aviserades om ytterligare höjning av de generella statsbidragen, med 15 miljarder 2020 och 12,5 miljarder år 2021-2022. För Dals-Eds kommun innebär det ca 7,4 miljoner kronor, jämfört med tidigare prognos. Samtidigt bedöms skatteintäkterna rasa till följd av krympande skatteunderlag, så i nuläget bedöms tappet 2021-2022 vara betydligt större än tillskottet ovan.

3.3.2 BEFOLKNING

Förändring av befolkningens storlek och struktur utgör över tid den viktigaste påverkansfaktorn för kommunens ekonomi och verksamhet.

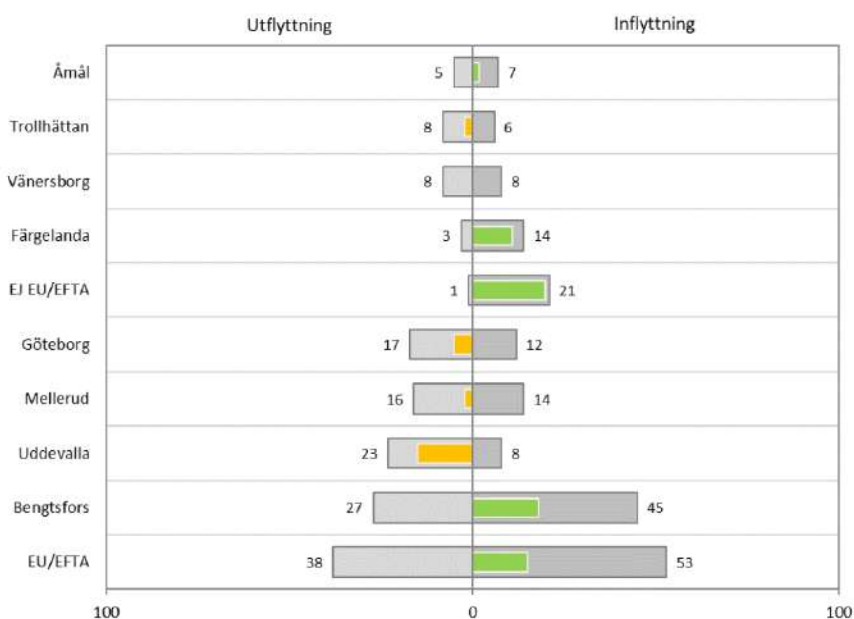
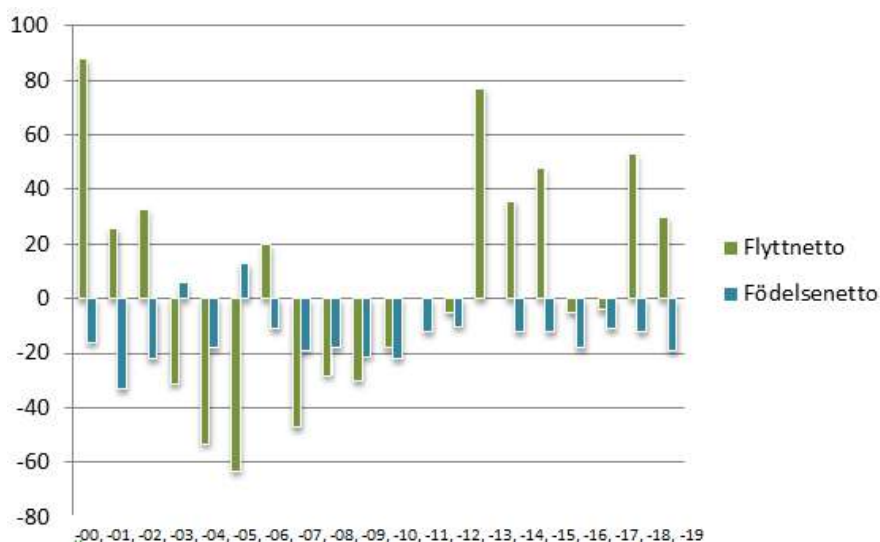
Befolkningsökning 2019

Kommunen hade 4813 invånare per 31 december 2019, vilket mycket glädjande är en ökning med 7 personer jämfört med 2018. Ökningen beror på ett positivt flyttnetto. Jämfört med 2018 minskade

utflyttningen och störst positiv avvikelsen mot prognosen över befolkningsantalet finner vi i åldersgrupperna 19-24 och 45-64 år. Totalt flyttade 249 personer till kommunen och 219 från kommunen, vilket ger ett flyttnetto på +30.

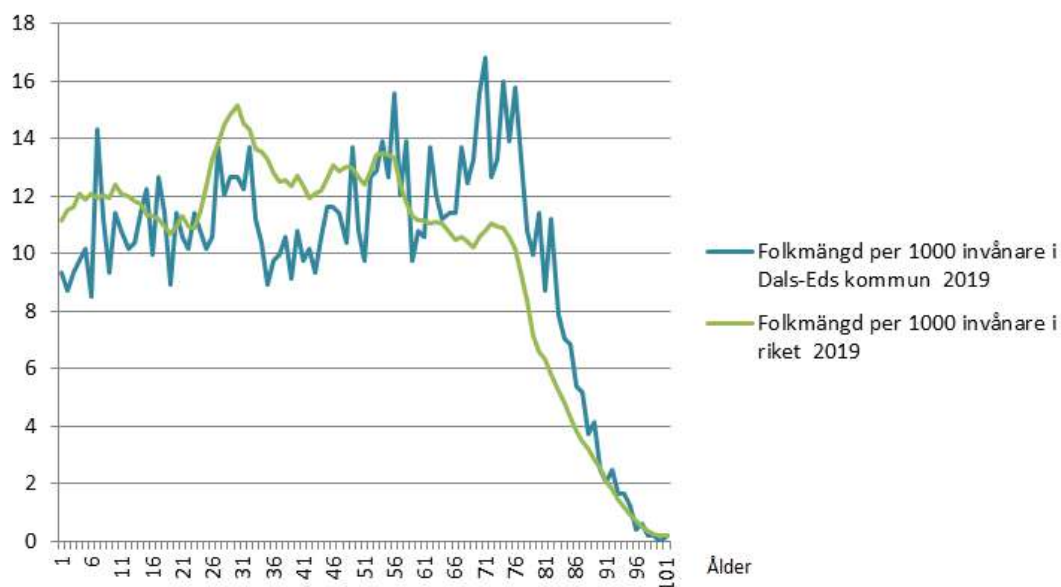
Precis som året innan föddes det 45 barn. Antalet personer som avled var 64 vilket är 7 fler än 2018. Sammantaget ger detta ett födelsenetto (antalet födda minus döda) under året på - 19 personer.

I tabellerna nedan visas födelsenettet och flyttnettot för perioden 2000-2019 samt hur in- respektive utflyttningen var fördelad 2019.

Befolkningsstruktur

Som diagrammet nedan visar skiljer sig befolkningsstrukturen i Dals-Ed något gentemot rikssnittet. Genomsnittsåldern i kommunen var 3,7 år högre än i riket år 2019 och för Dals-Eds kommun har genomsnittsåldern öka mer än snittet för riket mellan 2018 och 2019.

Dals-Eds kommun har alltså fler äldre och färre i yrkesverksam ålder jämfört med rikssnittet. Detta innebär att kommunen har en mindre andel personer som ska finansiera service och välfärd till en allt äldre befolkning. Delar av detta kompenseras genom de kommunala utjämnningssystemen men inte en

obetydande del måste kommunen själv klara av genom att hela tiden sträva efter en så kostnadseffektiv verksamhet som möjligt. Detta kan åstadkommas bland annat genom samverkan med andra aktörer och att hela tiden utvärdera de tjänster och den service som tillhandahålls av kommunen.

Folkmängd Dals-Ed 31 december

Ålder	2015	2016	2017	2018	2019
0-4	207	242	232	224	228
5-9	251	247	249	275	264
10-14	270	273	269	263	265
15-19	247	252	241	261	262
20-24	274	260	264	260	256
25-44	1 040	1 048	1 047	1 065	1 059
45-64	1 193	1 186	1 163	1 151	1 160
65 -	1 317	1 269	1 298	1 307	1 319
Summa	4 799	4 777	4 763	4 806	4 813

I Dals-Ed utgör kvinnorna 48 procent och männen 52 procent av befolkningen.

Kön	2015	2016	2017	2018	2019
Män	2 500	2 492	2 489	2 513	2 518
Kvinnor	2 299	2 285	2 274	2 293	2 295
Summa	4 799	4 777	4 763	4 806	4 813

Befolkningsutveckling i olika kommundelar

I tabellen nedan visas befolkningsutvecklingen fördelat på de olika kommundelarna för perioden 2009-2019. Totalt har befolkningen ökat med 84 personer under perioden. Ökningen finns inom Dals-Ed (tätort och landsbygd) och Rölunda medan kommundelarna i övrigt minskat i befolkningsantal under perioden. Tätorten hade 3 078 invånare per 31 december 2019.

Kommundel	2009	2015	2016	2017	2018	2019
Dals-Ed	3 509	3 589	3 579	3 571	3 617	3 637
Gesäter	124	101	107	112	116	121
Håbol	235	251	245	245	244	230
Nössemark	207	176	178	168	158	159
Rölunda	449	466	464	458	467	475
Töftedal	205	211	203	202	192	181
Okänt*		5	1	7	12	10
Summa	4 729	4 799	4 777	4 763	4 806	4 813

* Tidigare har okänd hemvist alltid skrivits till en församling. Från och med 2015 redovisas dessa på kommunen istället eftersom begreppet församling försvunnit ur SCB:s redovisning.

Befolkningsprognos för åren 2020-2029

Under prognosperioden 2019 - 2029 visar beräkningar från Statisticon att folkmängden i Dals-Eds kommun kommer att minska med 151 invånare, från 4 813 till 4 662 personer.

Flyttnettot förväntas bli i genomsnitt 6 personer per år och födelsenettot -21 personer per år. Totalt ger detta en förändring med -15 personer per år. Antalet inflyttade beräknas bli i genomsnitt 243 personer per år medan antalet utflyttade skattas till 237 personer. Detta ger ett årligt flyttnetto på 6 personer för varje år under prognosperioden. Antalet barn som föds

förväntas vara 40 per år i genomsnitt under prognosperioden medan antalet avlidna skattas till 61 personer. Detta medför en befolkningsförändring med -21 personer per år i snitt. Åldersgruppen 0-19 år och 20-64 år beräknas båda ha minskat med 6% fram till 2029, medan grupp 65+ beräknas öka med 5%.

Värt att notera är att de kommande åren medför två större demografiska förändringar. För det första börjar den stora 40-talist generationen uppnå en ålder över 80 år. Under perioden 2019 till 2029 förväntas genomsnittsåldern i Sverige att

öka från 41,3 år till 42,1 år. I Dals-Eds kommun förväntas genomsnittsåldern att öka från 45,2 år till 46,4 år under prognosperioden. För det andra uppnår den stora barnkull som föddes kring 1990 förvärvsaktiv och barnafödande ålder. De flyttar från städer med universitet och högskolor, och en andel kan tänkas flytta tillbaka till sin hemkommun. För bland annat arbets- och bostadsmarknaden, utbildningssystemet och omflyttningarna

har detta stora konsekvenser vilket i sin tur ger effekter för den kommunala verksamheten.

Även tidigare prognoser har visat på en minskning av antalet invånare men utfallet blev glädjande nog det motsatta både 2018 och 2019. Kommunen arbetar aktivt för att fortsatt vara en attraktiv kommun och därmed kunna öka antalet invånare även framöver.

3.3.3 DIGITALISERING

Digitalisering för en positiv och hållbar samhällsutveckling

Samhällsutvecklingen drivs alltmer av digitaliseringen. Förändringen påverkar hela samhället i grunden, vi kan göra helt nya saker och saker vi tidigare gjort kan göras på helt nya sätt. Allt fler jobb tas över av datorer och robotar, men det skapas också nya typer av jobb och möjligheter.

I regeringens digitaliseringsstrategi från 2017, *För ett hållbart digitaliserat Sverige*, anges två faktorer som avgörande för att den digitala förändringen ska lyckas.

För det första behöver samhället och människor klara av omställningen genom ny infrastruktur och kompetensutveckling.

För det andra behöver Sverige fortsätta vara ledande och innovativt för att dra fördel av digitaliseringens möjligheter. Målet är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter.

Regeringen tydliggör i strategin vägen framåt för alla aktörer i samhället. För att nå

det övergripande målet finns fem delmål: digital kompetens, digital trygghet, digital innovation, digital ledning och digital infrastruktur. Delmålen förklarar hur digitalisering ska kunna bidra till en positiv samhällsutveckling.

Digitaliseringen innebär både möjligheter och hot. Det finns ingen tydlig handbok för hur digitaliseringen ska gå till, och de stora kostnaderna för kommunens digitalisering får vi till största delen stå för själva. Den nationella digitaliseringsstrategin är i dagsläget den bästa vägledning som erbjuds. Vi bör vara väl pålästa på vad den innebär, omsatt till våra lokala förhållanden, och nyttja delmålen som vägvisare i vår digitala utveckling.

Det gäller att upprätthålla en god *kunskap* om förutsättningar, möjligheter och konsekvenser av att investera eller inte investera i digital utveckling. Även *mod* och *beslutsamhet* att ta viktiga strategiska steg framåt, i olika sammanhang.

3.3.4 INFRASTRUKTUR

Trafik och kommunikationer

Goda möjligheter till resande och transporter är av största betydelse för kommunens attraktivitet som plats att leva, arbeta och verka på. VGR ansvarar för kollektivtrafiken med Västtrafik som utförare. Tågtrafik drivs även kommersiellt med olika aktörer. Politiskt är frågan högt prioriterad, vi för fram våra åsikter i olika forum, men kommunens påverkansgrad är begränsad. Planeringen för busstrafik som drivs av Västtrafik har en lång horisont, ca 1,5 år. Tågplanering görs årsvis där Trafikverket ansvarar.

Genom aktiv påverkan har kommunen bidragit till att Västtrafik i december 2019 började att trafikera Ed-Trollhättan med två dubbelturer. VGR finansierar trafiken till 2021 då nya beslut ska tas. Ambitionen är att tågen ska ingå i Västtrafiks ordinarie utbud och budget. Samtidigt ökade VY tåg (tidigare NSB) till 4 avgångar och i augusti 2020 planerar SJ att starta en dubbeltur Göteborg-Oslo. Kommunen byggde även om hela området kring busstationen till en modern, tillgänglighetsanpassad bytespunkt mellan olika trafikslag. Därmed ökar pendlingsmöjligheterna till och från Ed.

Västtrafik inför ett nytt taxe- och zonsystem från hösten 2020 med ambitionen att det ska bli enklare att resa kollektivt.

Det pågår en omfattande utredning med syfte att stärka järnvägsutvecklingen för Västra Götaland med fokus till år 2028. I den ska målsättningar för den storregionala kollektivtrafiken oavsett trafikslag tas fram.

Byggandet av Västlänken fram till år 2028 är en förutsättning för ökad tågtrafik via

Göteborg. Bygget påverkar i perioder tågtrafiken, som ersätts med bussar och alternativa hållplatslägen i Göteborg.

Trafikverket har inlett en åtgärdsvalsstudie för järnvägssträckan Öxnered-Kornsjö för att utreda vad som krävs för ett dubbelspår. Sträckan tillhör en av stomnätskorridorerna i EU där medlemsstaterna har åtagit sig att färdigställa stomnätet till och med år 2030.

Västra Götalandsregionen har genomfört en potentialstudie på möjligheter för ökat antal arbets- och skolresor med cykel. I Eds tätort finns en stor potential för cykling, då 40 procent av befolkningen kan cykla till arbetsplatsen på 10-20 minuter.

Tillgång till fiber

Tillgång till fiber och mobila tjänster blir allt viktigare i takt med att företag, kommuner och andra myndigheter digitaliserar sina tjänster för att öka tillgänglighet och service till medborgarna. Bra internetuppkoppling ger även förutsättningar för företagande och attraktivt boende. I takt med att koptarnätet monteras ner, främst på grund av att det inte klarar kraven på kapacitet och driftsäkerhet för nya och avancerade digitala tjänster, så är fiber- och mobilnät redan idag de vanligaste infrastrukturerna för internetuppkoppling.

Dals-Eds bredbandsutbyggnad drivs av enskilda fiberföreningar med stöd från EU och ligger idag på en acceptabel nivå i jämförelse. I Dalsland ligger Dals-Ed i topp bland kommunerna, med 79 procent tillgång till fiber år 2019.

Källa: www.bredbandskartan.se

3.3.5 NÄRINGSLIV OCH ARBETSMARKNAD

Lokal konjunkturavmattning

Högkonjunkturen har länge varit på topp med växande antal arbetstillfällen årligen i mer än tio år, och den väntade nedgången har inletts. Det gäller framförallt i skogsbranschen, men även andra branscher har börjat känna av detta. Med högre råvarupriser och avvaktande marknad, kan konsekvenserna bli uppsägningar eller att man inte återinsätter personal som slutar. Det är mycket svårt i nuläget att säga hur lågkonjunkturen kommer att te sig, men vi kommer sannolikt att få se en nedgång i antal arbetstillfällen.

Pågående coronapandemi försämrar alla tidigare prognoser. Ingen vet hur hårt den kommer att slå mot näringslivet i Dals-Eds kommun.

Statistik och status under 2019

Lokalt har näringslivet i Dals-Ed varit stabilt under 2019, även om man pratar om en viss avmattning. Försäljningsindex (ett års eftersläpning) ligger kvar på samma nivå som året innan, omsättningen har ökat något. Antalet arbetstillfällen ökar också och antalet personer som bor och arbetar i kommunen ökar.

Antal företag i kommunen, beräknat på aktiva AB, HB och enskilda firmor med F-skatt, är stabilt. Det finns idag 614 (617) företag, varav 198 (198) är AB. Tio nya AB startade, och tio har avvecklats, vilket är samma som tidigare år. I avvaktan på den förväntade konjunkturedgången ser det ändå bra ut.

Pendlingen ökar, såväl in och ut. Sysselsättningsförändringen är plus 0,4 procent jämfört med 2018 och förvärvsintensiteten är 79 procent jämfört med 77,7 procent år 2018. Det påvisar en positiv trend sen senaste lågkonjunkturen

runt 2009, med en liten nedgång 2014.

Det som fortsatt kommer att vara en utmaning för många företag är brist på kompetens. Många har svårt att hitta personal med rätt kunskap och erfarenhet.

Brexit

Många företag har under året förberett sig för Brexit, speciellt de som har leverantörer i England. Efter att utträdet skjutits upp två gånger år 2019, så lämnade Storbritannien till slut EU den 31 januari 2020. Under en övergångsperiod fram till 31 december 2020, kommer företag och EU-medborgare att ha samma rättigheter och skyldigheter som tidigare. I början av mars 2020 inledde EU och Storbritannien förhandlingarna om det framtida avtalet. Vad som kommer att gälla efter den 1 januari 2021 avgörs av hur förhandlingarna går. Klart är att oavsett vilken typ av frihandelsavtal Storbritannien och EU lyckas förhandla fram så kommer villkoren för handel med varor, tjänster och möjligheten att arbeta och förflytta personal att försämrats.

Arbetsförmedlingens omställning

Arbetsförmedlingen genomför en av de största reformeringarna i modern tid, vilket i hög grad påverkar och på sikt kan komma att påverka kommunens arbete med arbetssökande och nyanlända. I nuläget är informationen begränsad och utgången kring eventuella framtida uppdrag oklar. Arbetsförmedlingen är en av våra viktigaste samarbetspartners och den pågående omorganiseringen påverkar våra kontaktvägar, arbetssätt och samverkan då processer tenderar att stanna av vid byte av handläggare, ansvarsområden etc. Vi ser en högre risk att individer hamnar mellan stolarna och att beslut inte tas i rätt tid eller inte tas alls.

3.3.6 BOSTADSMARKNAD

I kommunen finns goda möjligheter till ett bra boende. Den senast tillgängliga statistiken visar att det fanns 2 343 hushåll sista december 2018, vara av ca 65 procent boende i småhus och 27 procent i flerbostadshus. Under 2019 färdigställdes totalt 17 bostäder, varav 5 bostäder i enbostadshus, 4 bostäder i tvåbostadshus och 8 bostäder i flerbostadshus.

För att inte bromsa tillväxten och utbudet av attraktiv arbetskraft krävs ett fortsatt bostadsbyggande. Det finns detaljplanerade områden som ännu inte är utbyggda, bland annat finns ett 20-tal färdigställda tomter på området Årbol 1:4 samt 8 tomter vid Le-området. I Eds tätort finns attraktiva LIS-områden som ännu ej är exploaterade vid Timmerdalen och Bergslätt.

Tomt Korpvägen

3.3.7 UTBILDNING

Staten styr med riktade statsbidrag

På det nationella planet håller trenden med en alltmer utvecklad detaljstyrning i sig. Inspektioner från Skolinspektionen, Arbetsmiljöverket och IVO genomförs. Kortsiktiga statliga insatser genom styrning med bidrag på en mängd områden gör det svårare att få en förutsägbarhet och långsiktighet i planeringen. Ett sätt att möta denna föränderliga omvärld är genom att arbeta med projekt som hanterar befintliga och fångar upp nya satsningar.

Lärarbrist

Med tanke på den obalans som råder mellan behovet av lärare under de närmaste åren, attraktiviteten i yrket och kapaciteten på lärarutbildningarna är det svårt att rekrytera legitimerade lärare. Innehållet i läraruppdraget behöver anpassas genom att rutinuppgifter avlastas av annan personal för att prioritera kunskapsuppdraget och handledning av utbildade vikarierande lärare.

Tillsammans med ett flertal av regionens skolhuvudmän erbjuder Högskolan Väst en arbetsintegrerad lärarutbildning. Därmed finns möjlighet att kombinera deltidsstudier

med arbete på halvtid. Kommunen har idag två medarbetare på utbildningen.

Ny läroplan i förskolan

I förskolans reviderade läroplan, som trädde i kraft 1 juli 2019, läggs mer fokus på förskolans uppdrag när det gäller att vara den första delen i skolans uppdrag, "det livslånga lärandet", vilket innebär att förskolans verksamhet även framgent kommer att vara en verksamhet som är i ständig utveckling. En trend som är tydlig är att de flesta önskar plats i förskola för sina barn från och med 1 års ålder samt att den genomsnittliga tillsynstiden ökat markant.

Utredning om landets Kulturskolor

Det pågår en statlig utredning om landets Kulturskolor. Man utreder lärarbehörighet, avgifter, undervisning under skoltid, eventuell Kulturskolelag m m.

3.3.8 VÅRD OCH OMSORG

Demografisk utveckling

Volymerna i målgruppen äldre ökar och förväntas öka ännu mer under de närmaste åren. Detta medför olika utmaningar gällande allt ifrån personalförsörjning och lokalbehov till minskande ekonomiska resurser.

Nära vård

Omställning till *Nära vård* pågår, vilket innebär att VGR verkar för att kontinuerlig sjukvård ska kunna bedrivas mer nära patienten. Man kallar det 1:a linjens sjukvård. Det kommer att innebära att kommunen måste förbereda sig för ökade volymer av medborgare som är kvar i hemmet eller kommer hem tidigare och kräver mer specialiserade sjukvårdande insatser. Kommunen bedriver hälso- och sjukvård även i dag men omfattningen och typen av vård kommer att förändras.

Hälso- och sjukvård

Utvecklingen fortsätter mot att mer och mer hälso- och sjukvård bedrivs i kommunal regi. Ny lag om tidigare utskrivning från

slutenvården ställer krav på att kommunen måste klara snabba omställningar. Digitaliseringsutvecklingen går snabbt och vi står inför många utmaningar och val. Den största är Framtidens Vårdinformationsmiljö i samverkan med Västra Götalandsregionen och övriga kommuner.

LSS och socialpsykiatrins boendestöd

Brukare med fler diagnoser och problematik utanför LSS området ökar. Vi får fler brukare där vi även har inriktningen missbruk och psykiatri att förhålla oss till. Detta ställer högre krav på kompetensen hos personalen än vad vi tidigare haft.

I arbetslivet ökar kompetenskraven på de anställda i hela samhället, samtidigt ökar antalet personer med diagnostiserade neuropsykiatriska funktionshinder. Fler personer riskerar hamna utanför arbetsmarknaden och kravet ökar därmed på kommunen att tillhandahålla daglig verksamhet och sysselsättning, anpassad alltifrån ingen arbetsförmåga till viss förmåga.

3.3.9 HÅLLBARHET

Hållbarhet som begrepp är en av tre ledstjärnor som ingår i kommunens Vision 2035, Attraktivitet, Hållbarhet och Delaktighet, som ska genomsyra allt verksamhet. Kommunens hållbarhetsarbete siktar brett mot en långsiktigt hållbar utveckling för såväl den kommunala verksamheten som för samhälle och invånare.

Dalslandsarbete med Agenda 2030

Hållbar utveckling är ”en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.” Detta är allas ansvar. FN antog 2015 Agenda 2030, med 17 globala mål för hållbar utveckling. Det är en handlingsplan för planetens och människornas välbefinnande. De globala målen bygger på de tre dimensionerna av hållbar utveckling.

Medlemskommunerna i Dalslands miljö- och energiförbund (DMEF) tar ett gemensamt ansvar för en hållbar utveckling. Direktionen och kommunerna beslutade 2019 att samordna framtagandet av en hållbarhetskompass, som färdriktning för arbetet att skapa hållbara förutsättningar för alla som bor, lever och verkar i Dalsland. Hållbarhetskompassen ska kopplas till de globala målen och ge en gemensam bild av det Dalsland vi eftersträvar. Framtagandet ska lokalt kopplas till den egna kommunens mål och utvecklingsplaner.

För att ytterligare stärka arbetet med att uppnå de globala målen, har kommunerna genom DMEF även ansökt och antagits som medlemmar i Glokala Sverige. Det är ett kommunikations- och utbildningsprojekt som ska stärka kunskap och engagemang för Agenda 2030 bland politiker och tjänstepersoner i kommuner och regioner. Projektet är ett samarbete mellan Svenska FN-förbundet och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och finansieras av Sida.

Miljöanpassad offentlig upphandling

Upphandling med miljökriterier är ett konkret verktyg för att successivt uppnå positiva miljöeffekter. I Dalsland finns ett långvarigt samarbete mellan kommunernas inköpare och förbundets miljöstrateger, där miljöstrategerna bistår med miljökriterier i gemensamma upphandlingar.

Giftfri förskola

Genom att utbilda, informera samt arbeta mot att fasa ut farliga kemiska ämnen i kommunens förskolor minskas risken för att miljögifter sprids till omgivningen och påverkar människors hälsa och den biologiska mångfalden.

Statsbidrag från Tillväxtverket för stärkt socioekonomisk utveckling

Ett treårigt statsbidrag från Tillväxtverket med 5,1 Mkr under åren 2018-2020 förstärker arbetet för socioekonomisk utveckling. Insatser sker bland annat för kompetensförstärkning, fullföljda studier och attraktivitet kring mötesplatser. Statsbidraget riktas till trettio landsbygdskommuner, däribland Dals-Ed, som valdes ut utifrån följande kriterier:

- < 77% förvärvsintensitet
- > 5% långtidsarbetslösa
- > 15% andel lågutbildade
- < 85% valdeltagande
- > 50% av befolkningen bor i rurala områden
- > 50% av befolkningen har mer än 45 min resväg till en agglomeration.

Utvecklingsarbetet bedrivs under namnet *Hållplats Dals-Ed*, vilket står för "Samordnad långsiktigt hållbar utveckling för stärkt kapacitet hos platsen, kommunen och människorna i den". Inledningsvis hade Tillväxtverket uppdraget att tilldela statsbidraget under en tioårsperiod, med en uppväxling i två omgångar. Innan arbetet hade kommit igång 2018 meddelades dock att det istället blev en lägre tilldelning och endast i tre år, vilket försämrade förutsättningarna att genomföra de planerade insatserna avsevärt. Arbetet bedrivs därför i praktiken som en integrerad del av arbete för folkhälsa och trygghet. Årets insatser beskrivs i avsnitt 2.

Hållbarhetsarbete kring trygghet och säkerhet

På senare år har samhället genomgått stora förändringar som innebär ett behov att stärka trygghet och säkerhet alltmer. Det handlar bland annat om en grövre, ofta drogrelaterad brottslighet, våldsbejakande extremism och en påtaglig otrygghet i vissa bostadsområden. Samtidigt har det säkerhetspolitiska läget i omvärlden fört med sig nya krav på ökad förmåga inom krisberedskap och civilt försvar. Sammantaget ställs kommuner ofta inför komplexa situationer där olika frågor behöver hanteras samtidigt, ofta med begränsade resurser. Även om mindre landsbygdskommuner som Dals-Ed ofta är mer förskonade än storstäderna, så saknas inte utmaningar, vilket ställer höga krav på ett effektivt arbete för trygghet och säkerhet även hos oss.

Kommunens arbete kring dessa frågor samordnas av trygghetssamordnaren, med målet att bibehålla och öka invånarnas upplevelse av trygghet. Tendensen 10 år bakåt är ett sjunkande trygghetsindex, även i jämförelse med andra kommuner.

Strategin för långsiktigt hållbar ekonomi och verksamhet

Förändringsstrategin för en långsiktigt hållbar ekonomi och verksamhet (LEV-strategin) sjösattes 2017, efter analyser där brister upptäcktes i såväl ekonomi som styrning och ledning. LEV-strategin syftar till att säkerställa en effektiv styrning och ledning i kommunen, inom befintliga ekonomiska ramar, utan att det sker på bekostnad av god kvalitet eller god arbetsmiljö och attraktivitet. LEV-strategin syftar till att främja en förändringskultur, som gör att alla chefer och medarbetare ser det naturligt att ifrågasätta och ompröva vedertagna arbetsätt, samt söka nya lösningar vid förändrade förutsättningar.

Utvecklingsbehoven har delats in i sju delstrategier, och arbetet pågår mer eller mindre i samtliga över tid. Målet är att i alla sammanhang arbeta med *rätt* saker, på *rätt* sätt med *rätt* effekt för dem vi är till för. Effekter mäts i tre nyttoperspektiv, Kund, Medarbetare, Ekonomi, vilka är ömsesidigt beroende och ska balanseras långsiktigt.

För att vi ska klara att arbeta parallellt med utveckling och löpande drift, har resurserna stärkts med ett särskilt utvecklingsanslag. 2019 nyttjades 4,8 Mkr av totalt beslutade 5,5 Mkr. De större insatserna under året beskrivs i avsnitt 3.6.1.1.

Strutbräken, Naturreservat Skansen

3.4 HÄNDELSE AV VÄSENTLIG BETYDELSE

3.4.1 EKONOMISYSTEMSKRASCHEN

I början av december 2019 inträffade ett haveri på den server i Färgelanda kommun där det gemensamma ekonomisystemet Agresso fanns installerat. Som en konsekvens av det försvann bokföringsdata från november 2018 och framåt för kommunerna Dals-Ed, Bengtsfors, Färgelanda och Mellerud samt flera kommunala bolag. Någon säkerhetskopia av data har inte kunnat återläsas.

För att kunna upprätta bokslut och årsredovisning för år 2019 behövde därför bokföringen återskapas. Dals-Ed, liksom övriga drabbade kommuner, beslutade att återskapa bokföringen baserad på bevarad saldoinformation för perioden januari-november 2019 och på transaktionsnivå för december 2019. Beslutet grundades på att ett bokslut baserat på saldoinformation

skulle vara möjligt att upprätta inom ett rimligt tidsperspektiv och kostnad. Kommunen har vidare per 31 augusti 2019 upprättat delårsbokslut som är granskats av revisionen. Detta innebär att även vid upprättande av bokslut baserat på saldon så har ändå en stor del av årets bokföring granskats då transaktionsdata fanns tillgänglig.

Edshus AB har återskapat hela räkenskapsåret 2019 på transaktionsnivå.

Konsekvensen av händelsen har varit ett oerhört omfattande merarbete med rekonstruktionen av redovisningen samt bristande underlag för bokslutsanalys. Det fick i sin tur till följd att årsredovisningen inte kunde lämnas till kommunfullmäktige i tid, utan med två månaders försening.

3.5 STYRNING OCH UPPFÖLJNING AV DEN KOMMUNALA VERKSAMHETEN

Kommunen anslöt sig redan 2015 till idén om tillit i styrning och ledning, i syfte att skapa en bättre verksamhet för våra invånare. Vi gick från en klassisk vertikal styrning genom målnedbrytning till en mer decentraliserad och horisontell styrning, där varje organisatorisk nivå själv styr och leder sin verksamhet utifrån grunduppdrag och utvecklingsbehov. Vi nådde en bit på vägen 2015-2016, men inte ända fram.

Under 2017-2018 pågick en genomgripande utveckling av styrmodellen och dess stödverktyg. I december 2018 fastställde kommunfullmäktige en ny tillitsbaserad ledningsfilosofi samt ett ramverk för tillitsbaserad styrning och ledning, inför

styrmodellens implementering våren 2019. Förvaltningen fick samtidigt ett uppdrag att ta fram nya styrprinciper för bland annat roller och spelregler, utkrävande av ansvar, ekonomi- och verksamhetsstyrning samt riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Detta har påbörjats men inte kunnat slutföras år 2019. Det innebär i övergången mellan nya och gamla styrprinciper, att den nya ledningsfilosofin och styrmodellen kan ge upphov till motstridigheter i förhållande till befintliga styrprinciper från 2008, samt riktlinjer för god ekonomisk hushållning från 2013, till de delar som berör verksamhetsstyrningen. I så fall gäller principerna enligt den nya styrmodellen.

3.5.1 ANSVARSSTRUKTUR

Styrprinciperna från år 2008 reglerar ansvarsfördelningen i Dals-Eds kommun. Övergripande utgångspunkter ska vara decentralisering, helhetssyn och god ekonomisk hushållning. Allt arbete ska präglas av en helhetssyn, där kommunens bästa och koncernnyttan beaktas vid alla beslut som fattas. Beslut kring verksamhetens utförande ska fattas så nära verksamheten som möjligt. Personalen ska ha stor frihet att välja hur arbetet ska genomföras för att inom tilldelade resurser nå de fastställda målen för verksamheten.

Politikerna styr genom att besluta mål och tilldela ekonomiska ramar samt genom att följa upp och utvärdera verksamheten gentemot uppställda mål. Politikerna fattar beslut om verksamhetens kvalitet och dimensionering samt om övergripande organisation. Tjänstemännen ansvarar för genomförandet av de politiska besluten

enligt givna mål och riktlinjer samt inom givna ekonomiska ramar.

Kommunfullmäktige fastställer nämnder och förvaltningar med ansvarsområden. Kommunfullmäktige fastställer övergripande mål och tilldelar ekonomiska ramar. Kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och har uppsikt över nämndernas verksamhet.

Kommunchefen är kommunens ledande tjänsteman, ansvarig inför kommunstyrelsen samt chef för förvaltningscheferna. Kommunchefen har det yttersta ansvaret för att verkställa kommunstyrelsens beslut. Förvaltningschef är nämndens ledande tjänsteman, ansvarig inför nämnd och kommunchef samt chef för enhetschefer inom nämndens verksamhetsområde. Förvaltningschefen är

ansvarig för nämndens förvaltning. Förvaltningschefen har det yttersta ansvaret för att verkställa nämndens beslut. Enhetschef har verksamhets-, ekonomi- samt personalansvar för sin enhet, och är ansvarig inför förvaltningschefen.

Varje nivå utkräver ansvar av närmast underliggande nivå. Kommunstyrelsen utkräver ansvar av kommunchefen. Förvaltningschef utkrävs ansvar, dels av nämnd, dels av kommunchefen. Enhetschef utkrävs ansvar av förvaltningschef. Ansvarsutkrävande ska alltid ske i dialog med den berörda. För att undgå ansvar

krävs att underliggande nivå tydligt redovisar skäl till att verksamheten ej kan bedrivas inom den överenskomna omfattningen vad gäller ekonomi, kvantitet och kvalitet. Närmast överordnad övertar ansvaret för de åtgärder som krävs för att anpassa verksamheten till rätt omfattning. Övertagande nivå har att bedöma de redovisade skälen och vid behov (beroende på nivå) vidta politiska, organisatoriska eller personella förändringar. Medför dessa åtgärder förändringar av angivna mål, ska förslagen till åtgärder underställas berört politiskt organs prövning.

3.5.2 RAMVERK FÖR TILLITSBASERAD STYRNING OCH LEDNING I DALS-EDS KOMMUN

Den tillitsbaserade ledningsfilosofin växte fram parallellt med Tillitsdelegationens utredning, vars uppdrag var att föreslå hur styrningen av välfärdstjänster i större omfattning kan ta tillvara medarbetares och invånares kompetens för att bidra till större kvalitet och nytta för dem vi är till för. Slutsatserna från Tillitsdelegationen ligger i linje med kommunens nya ledningsfilosofi, därför gjordes hänvisningar till den i beslutet från december 2018. Bland annat anges att styrning och ledning kan delas upp i tre delar: styrning, kultur och ledarskap samt arbetsorganisation. De problem man kan observera inom kommunal verksamhet har främst uppkommit på grund av systembrister inom något eller några av dessa områden. För mötet mellan medarbetaren och medborgaren ska bli så bra som möjligt, måste samtliga delar utvecklas. Allt för att skapa förutsättningar för en god livskvalitet för våra invånare, inom ramen för god ekonomisk hushållning.

Innebörden i en tillitsbaserad styrning och ledning är att professionen, medarbetarna, vet bäst vad som behöver utvecklas utifrån

verksamhetens grunduppdrag. Mål och kvalitetsfaktorer tas fram på varje organisatorisk nivå. Ansvar för resultatstyrning och utveckling ligger så långt ut i organisationen som det är lämpligt. Uppföljningen ska kvalitetssäkra att vi klarar grunduppdraget och målen, samt är ett underlag för förbättringsarbetet.

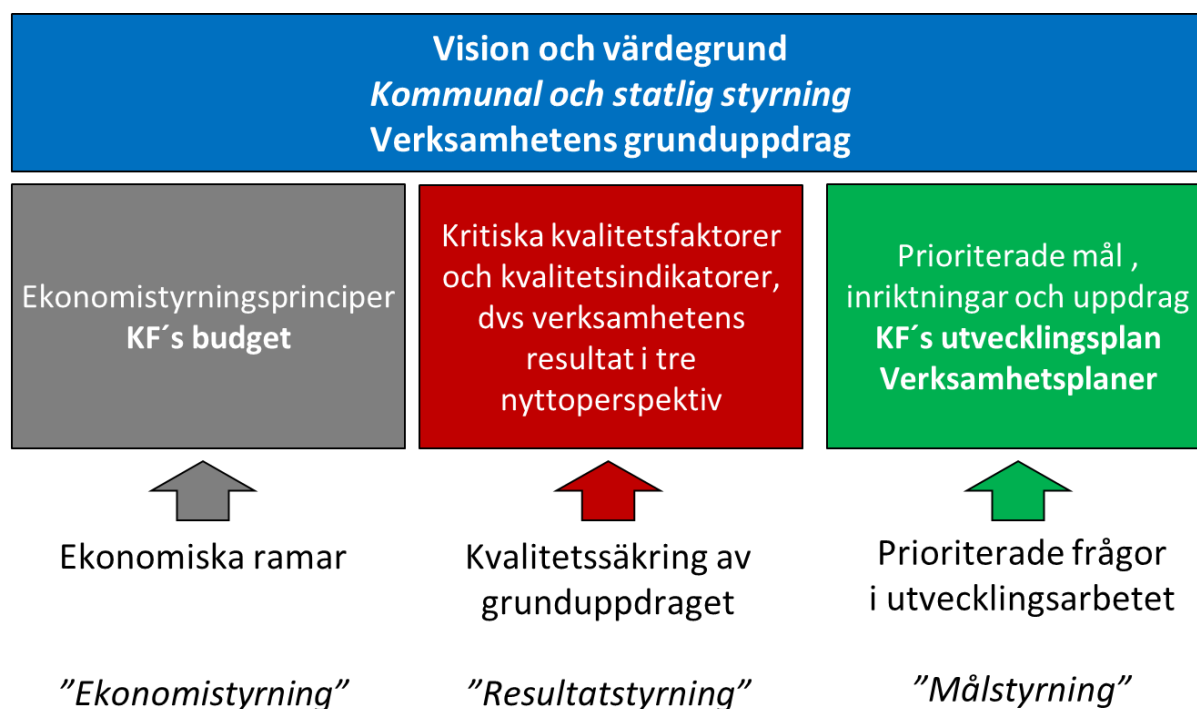
Följande framgångsfaktorer har fastställts för att nå ändamålsenliga resultat:

- Långsiktig stabilitet grundat på politisk samsyn över partigränserna för vad som ska gälla kring styrning och ledning
- Tydligt beskrivna roller mellan politik och tjänstepersoner samt mellan medarbetare, stödfunktioner och chefer
- Livskvalitet, hållbarhet och helhetsperspektiv är vägledande värdeord
- Tydlig styrstruktur som stödjer den tillitsbaserade ledningen
- Kommunikativa och engagerade ledare samt delaktiga medarbetare

Styrmodellens grunder och syften

Kommunens vision och värdegrund, den kommunala och statliga styrningen samt verksamhetsbeskrivningen utgör grunden i styrmodellen. Det säkerställer att vi har en gemensam bild av verksamheten och dess uppdrag samt ger oss ett fokus på dem vi är till för och deras behov. En gemensam bild av verksamheten är en förutsättning för att kunna arbeta med ett systematiskt kvalitetsarbete.

Grunduppdragen ska beskrivas och brytas ner enligt hierarkin kommun, förvaltning, verksamhetsområde samt individuella befattningsbeskrivningar.

Styrmodellens syften

1. God ekonomisk hushållning - Ekonomistyrning

Att de ekonomiska resurserna används effektivt idag och i framtiden

Att de ekonomiska resurserna används så att målen uppnås

2. Säkerställa verksamhetens kvalitet och effektivitet - Resultatstyrning

Att verksamheten har bra kvalitet och effektivitet

Att invånarnas/kundernas behov blir tillgodosedda

3. Genomförande av kommunens utvecklingsplan - Målstyrning

Förverkliga den politiska viljan och prioriterade mål

Från ord till handling - ett systematiskt förändringsarbete

3.5.2.1 Ekonomistyrning

Ekonomistyrningen regleras huvudsakligen i två dokument:

“Styrprinciper för Dals-Eds kommun”, med principer för roller och spelregler, utkrävande av ansvar, anställningar samt ekonomi- och verksamhetsstyrning.

“Riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv”, i vilka definieras att god ekonomisk hushållning är att såväl kommunens finansiella som verksamhetsmässiga mål

uppnås, att verksamheten bedrivs långsiktigt, ändamålsmässigt och effektivt och att ekonomiska aktiviteter sker i enlighet med lagar, regler och etablerade normer.”

De båda styrdokumenterna kommer att revideras och anpassas till principerna för tillitsbaserad styrning och ledning.

3.5.2.2 Resultatstyrning

Kvalitetsfaktorer och indikatorer

Verksamhetens resultat följs upp genom kritiska kvalitetsfaktorer, i tre nyttoperspektiv; kund-, medarbetar- och ekonominytta. En kritisk kvalitetsfaktor är en faktor som måste bli uppfylld för att en verksamhet ska ha hög kvalitet. Den behöver följas upp och analyseras, så en eller flera kvalitetsindikatorer knyts till respektive kvalitetsfaktor.

Mätmetod och rutin för mätning och analys ska ha definierats för säkerställande av att detta genomförs kontinuerligt och enhetligt. Slutsatserna från analysen ska ligga till grund för återkopplingen till uppdragsgivaren samt utgör tillsammans med omvärldsanalysen ett underlag för

planeringen av verksamheten både gällande anpassningar i grunduppdraget, ständiga förbättringar och prioriterade utvecklingsområden.

Detta innebär en förflyttning i uppföljningen, från nyckeltal av kvantitativ karaktär, till kvantitativa och kvalitativa indikatorer, från verksamhetsberättelser (vad vi har gjort), till resultatanalyser (resultat, prestationer och effekter) samt från sammanställning och kommentarer till utvärdering och slutsatser.

Med detta sätt att följa upp verksamheterna önskar vi uppnå ett större fokus på resultat istället för resurser, med andra ord; vad vi får för effekt för våra invånare/kunder, för medarbetarna och för ekonomin.

3.5.2.3 Målstyrning

Prioriterade mål och uppdrag

Kommunens utvecklingsmål samt finansiella mål inför kommande år, antas i kommunfullmäktige årligen i mars, för att ligga till grund för den fortsatta budgetberedningen. Beredningen genomförs av kommunledning och nämndernas presidier.

Prioriteringarna tas fram med utgångspunkt från utvecklingsmål och i dialog med kommunchefens ledningsgrupp. Ansvaret för planering och verkställande av åtgärder för att uppnå respektive prioritering åligger kommunchefens ledningsgrupp. Detta genom en handlingsplan inklusive resurstilldelning.

Nämndernas och styrelsens utvecklingsplaner

Nämndernas och styrelsens eventuella utvecklingsmål och strategier för att nå dessa bereds av respektive förvaltnings ledningsgrupp och presidiet. Ansvaret för planering och verkställande av åtgärder för att uppnå respektive utvecklingsmål åligger förvaltningens ledningsgrupp.

Verksamhetsplan

Med utgångspunkt i slutsatserna från analysen av verksamhetens grunduppdrag samt omvärldens påverkan tar verksamheterna fram prioriterade utvecklingsmål, strategier, aktiviteter och indikatorer för respektive verksamhet.

Kommunfullmäktiges övergripande utvecklingsmål ska genomsyra all planering och utförande av verksamheten och via vertikal dialog återkopplas till närmsta nivå.

Ansvaret för framtagande av prioriterade utvecklingsmål på verksamhetsnivå åligger verksamhetsansvarig, i dialog med verksamhetens personal och eventuellt övriga berörda parter.

Verksamheternas prioriterade utvecklingsmål inklusive strategier, aktiviteter samt indikatorer för att mäta utvecklingen, ska kommuniceras med förvaltningschef som sedan gör en förvaltningsövergripande analys inklusive slutsatser och sammanställer en verksamhetsplan för förvaltningen. Denna kommuniceras till nämnd och kommunfullmäktige.

3.5.3 UPPSIKTSPLIKT OCH INTERN KONTROLL

Den interna kontrollen styrs av "Reglemente för intern kontroll" antaget av kommunfullmäktige 2003-11-19 och reviderat i kommunfullmäktige 2019-06-19.

Reglementet syftar till att säkerställa att styrelsen och nämnderna upprätthåller en tillfredställande intern kontroll, som innebär att med rimlig grad av säkerhet säkerställa att följande mål uppnås:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet.
- Tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten.
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer mm.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att tillse att det finns en god intern kontroll. I kommunen finns en intern kontrollorganisation upprättad samt förvaltningsövergripande anvisningar. Nämnderna har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Årshjulsprocessen för internkontrollen innefattar att varje nämnd/förvaltning genomför en riskanalys och utifrån denna upprättas en internkontrollplan. Kontrollmomenten genomförs efter beslutad frekvens och dokumenteras samt analyseras och förbättringsåtgärder tas fram.

3.6 GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH EKONOMISK STÄLLNING

Kommuner har sedan år 1992 enligt kommunallagen haft krav på sig att verksamheten ska bedrivas enligt god ekonomisk hushållning. Under år 2000 tillkom även balanskravet och under 2013 infördes en möjlighet till resultatutjämningsreserver. Samtliga dessa lagstiftningskrav ska årligen följas upp i årsredovisningens förvaltningsberättelse.

I slutet av detta avsnitt görs en analys av kommunens mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning som Kommunfullmäktige fastställde under 2013. I anslutning till detta genomförs avslutningsvis en balanskravsutredning och redovisning av resultatutjämningsreserven (RUR).

3.6.1 GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING

Enligt kommunallagen ska kommunen ha fastställda riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Kommunen ska även fastställa finansiella och verksamhetsmässiga mål för god ekonomisk hushållning. Kommunen ska också besluta om man vill använda sig av en resultatutjämningsreserv.

Kommunfullmäktige fastställde år 2013 "Riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv". Där föreskrivs bland annat att:

"God ekonomisk hushållning innebär att såväl kommunens finansiella som verksamhetsmässiga mål uppnås, att verksamheten bedrivs långsiktigt, ändamålmässigt och effektivt och att ekonomiska aktiviteter sker i enlighet med lagar, regler och etablerade normer."

År 2015 bedömdes att god ekonomisk hushållning inte kan säkerställas långsiktigt enligt riktlinjerna. Främsta skälet var ökande budgetunderskott i den treåriga budgetprognosen samt bristande resurser att arbeta med kommunövergripande ledning, styrning och analys för att uppnå budget i balans. Kommunfullmäktige beslutade därför i augusti om ett antal analys- och anpassningsuppdrag till kommunstyrelse och nämnder, där det mest omfattande var kommunstyrelsens uppdrag att ta fram en plan för en långsiktigt hållbar budget inför 2017.

Arbetet inleddes omgående under ledning av kommunchefens ledningsgrupp, vilket beskrivs nedan.

3.6.1.1 Kommunens omställning mot en långsiktigt hållbar ekonomi och verksamhet 2017-2021

I slutet av år 2015 genomfördes med hjälp av SKL analyser av kommunens ekonomi samt ledning och styrning, för att klargöra nuläge och utvecklingsmöjligheter. Den ekonomiska analysen omfattade åren 2016-2021 och pekade mot ökande underskott på många miljoner vid oförändrad verksamhet.

Analysen av ledning och styrning, Kommunkompassen, påvisade flera styrkor, men även stora brister. Ytterligare en analys genomfördes, Dals-Edsstudien, som belyste rådande organisationskultur. Även här framkom en hel del utvecklingsbehov. Efter flera månaders analys, förankring och

förberedelser i övrigt år 2016, inleddes 2017 ett kommunövergripande förändringsarbete benämnd Strategi för långsiktigt hållbar ekonomi och verksamhet (LEV-strategin), med syfte att stärka och anpassa organisationens struktur och kultur för att bättre kunna ta oss an framtidens utmaningar. LEV-strategin är ett översiktligt ramverk med intentionen att främja en förändringskultur som eftersträvar balans i tre nyttoperspektiv: *kund, medarbetare* och *ekonomi*. För att nå en varaktig balans i och mellan samtliga nyttoperspektiv bedöms att det krävs en stor omställning i arbetssätt och förhållningssätt jämfört med hur vi bedriver verksamheten idag.

Arbetet enligt LEV-strategin har sedan 2017 bedrivits brett inom flera områden, varav ett grundläggande har varit att anpassa och resursförstärka organisationen för att överhuvudtaget klara av att bedriva ett omfattande utvecklingsarbete parallellt med löpande verksamhet.

De kommungemensamma insatserna har under åren 2017-2019 främst handlat om uppbyggnad och etablering av tillitsbaserad ledningsfilosofi och styrmodell, samt byte av IT-infrastruktur och digitalt kontorsstöd.

Ett särskilt utvecklingsanslag har avsatts sedan 2017 för att stärka arbetet.

Utvecklingsanslag år 2019

Förutsättningarna för utveckling förstärktes under 2019 med funktioner för ledning och stöd, enligt kommunfullmäktiges beslut i november 2018 om höjt utvecklingsanslag från 2,6 Mkr till 5,5 Mkr. Funktionerna

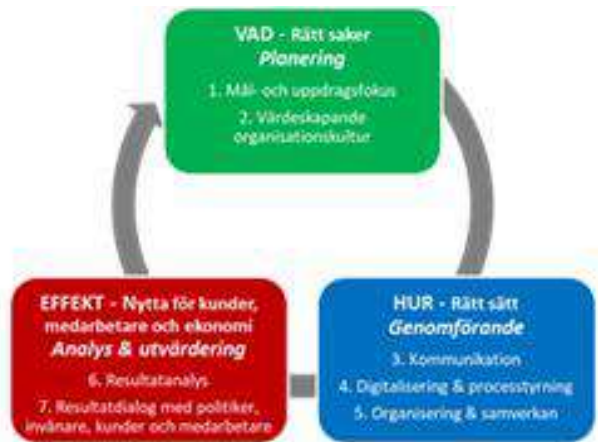
tillträdde successivt under året, därför nyttjades endast 4,8 Mkr år 2019.

Merparten avser tillsvidare tjänster, då förstärkningen behövs längre än 2 år.

Ändamål	Belopp i tkr	Kommentar	Delstrategi
Implementering tillitsbaserad styrmodell och anpassat stödverktyg	313	Konsultstöd	Mål- och uppdragsfokus Resultatanalys
Ledningsstöd analys och rapportering	600	Tjänst, ej helår	Samtliga
Arbetsmiljöutveckling; chefsstöd och - utbildning, projekt Heltidsresan,	530	Tjänst, ej helår	Värdeskapande organisationskultur
Fortsatt digitalisering; införande ny IT-miljö och webbaserat kontorsstöd mm	800	Tjänst och konsultköp	Digitalisering och Processutveckling
Implementering e-arkiv i samarbete med kommunerna i Fyrbodalen	400	Konsultstöd	Digitalisering och Processutveckling
Utökat lednings- och verksamhetsstöd, samtliga förvaltningar	1 177	Tjänst och del av tjänster	Samtliga
Chefsstöd för ekonomistyrning mm inom KS	550	Tjänst, ej helår	Samtliga
Utökad resurs för näringslivsutveckling	250	Del av tjänst	Samtliga
Kvalitetsledningsutveckling inom SOC	180	Del av tjänst	Mål- och uppdragsfokus Resultatanalys
	4 800		

Utvecklingsinsatser år 2019

Inom ramen för LEV-strategin genomfördes under året flera viktiga utvecklingsinsatser för en mer effektiv styrning och ledning. De större insatserna beskrivs nedan.

Mål- och uppdragsfokus

Implementering ny ledningsfilosofi och styrmodell samt uppdaterat stödverktyg.

Efter ett par års förberedelser och anpassning av befintligt stödverktyg, för en så decentraliserad verksamhetsplanering som möjligt, implementerades styrmodellen på enhetsnivå med utbildning till alla chefer och information till politiker. Tillitsbaserad ledningsfilosofi introducerades samtidigt som bärande idé för all ledning och styrning. Den nya styrmodellen ger också stöd för arbetet med resultatanalys och resultatdialog.

Fastställd vision och utvecklingsplan. Den nya visionen för år 2035, *Dals-Ed - Den naturliga hållplatsen*, och dess första utvecklingsplan för åren 2020-2023, fastställdes i december 2019. Visionen och utvecklingsplanen har arbetats fram under året i dialog med alla politiska partier med utgångspunkt från medborgardialogerna hösten 2018, och kommer att bli vägledande för det fortsatta utvecklingsarbetet i

kommunen. Processen har till mycket stor del synkroniserats med den pågående processen med framtagande av ny översiktsplan.

Inriktningsmålen från den tidigare utvecklingsplanen lever kvar som ledstjärnor i visionen för att genomsyra allt vi gör; Attraktivitet, Hållbarhet och Delaktighet. För att nå visionen har fyra områden med utvecklingsbehov pekats ut, med två övergripande mål i vart och ett av dem: Kompetens, Demokrati, Plats och Miljö.

Planen för genomförande håller på att växa fram som en kommunövergripande plan för samtliga aktiviteter som direkt berör våra invånare. Intern organisationsutveckling ligger kvar som ett eget spår, inom ramen för LEV-strategin. De båda perspektiven är dock tätt sammanflätade. En effektiv organisation och god ekonomi är en förutsättning för att kunna driva en framgångsrik kommunutveckling.

Värdeskapande organisationskultur

Satsning på förbättrad arbetsmiljö och ökad andel heltidsarbetande. För att Dals-Ed kommun ska kunna leverera välfärdstjänster även i framtiden är vår förmåga till kompetensförsörjning och främjande av en arbetsmiljö som skapar förutsättningar för goda arbetsprestationer av avgörande vikt.

I vårt arbete för att öka attraktiviteten som arbetsgivare har vi tillsatt en särskild funktion för att driva och samordna arbetet med dessa frågor, där möjligheten att erbjuda heltid är en väsentlig pusselbit för kompetensförsörjning och god arbetsmiljö.

Digitalisering & Processtyrning

Implementering av nytt kontorsstöd och ny IT-miljö. Som ett grundläggande led i vår digitaliseringsstrategi inleddes omfattande förändringar i IT-infrastrukturen, vilka kommer att fortgå i olika etapper under fyra år. Syftet är att tillgodose gällande säkerhetskrav och möjliggöra moderna och effektiva arbetssätt genom ett nytt webbaserat kontorsstöd för administration, ledning, samarbete och kommunikation, för all personal.

Bytet av kontorsstöd genomfördes under våren helt enligt planerna. Arbetet präglades av nya dataskyddsförordningen, vilket innebar nyttiga diskussioner och kompetenshöjning i hur vi ska hantera informationen som lagras i våra system. En del i utvecklingen var att kapaciteten i Dalslandsnätet uppgraderades för att tillgodose kommunorganisationens ökande trafik via internet. Sammanfattningsvis gick övergången smärtfritt från en gammal ineffektiv IT-infrastruktur till en ny, IT-design 2.0, vilket har sparat energi och ständigt ger positiva effekter ut i hela organisationen.

Efter förberedelser under hösten lades förslag till politisk beredning i november om *Handlingsplanen för ökad andel heltidsarbetande*, inom ramen för det kommunövergripande projektet *Heltidsresan*.

Kommunfullmäktige klubbade planen i februari, vilket innebär att vi under två år ska gå från att vara en deltidsorganisation till att bli en heltidsorganisation, där heltid är norm för nya och befintliga tjänster.

Implementering nytt ekonomisystem.

Efter upphandling 2018 av nytt webbaserat ekonomisystem, tillsammans med tre grannkommuner i Dalsland, har året präglats av förberedelser inför implementering 2020. Att det blev ett webbaserat system ligger väl i tiden med kommunens satsning på digitala arbetssätt.

Upphandling nytt LPA-system.

Upphandling av nytt webbaserat löne- och personaladministrativt system, tillsammans med tre grannkommuner i Dalsland, har pågått under året. Ett överklagande har påverkat tidplanen för kommande implementering, som nu beräknas ske hösten 2022. Valet av ett webbaserat system ligger väl i linje med kommunens satsning på digitala arbetssätt.

Breddinförande e-arkiv. Efter projekt och förstudie tillsammans med de fjorton kommunerna i Fyrbodal har processen nått fram till implementering av e-arkivet i ett antal verksamhetssystem, vilket kommer att

pågå under 2020-2021. Ett e-arkiv är en funktion för hållbar hantering av digital information under lång tid. Både invånare och medarbetare kan enkelt ta del av informationen som finns i e-arkivet, som blir sökbar via datorn med några knapptryckningar. Därmed kan kraven på tillgänglighet och öppenhet tillgodoses och servicen förbättras.

Tillgänglig vårdinformation, för dem som behöver den, medarbetare, patienter och invånare. Vårdgivare i Västra Götaland samarbetar sedan 2017 i ett projekt som ska skapa en modern vårdinformationsmiljö som ger invånarna en tillgänglig hälso- och sjukvård med hög kvalitet och stor delaktighet. Med framtidens vårdinformationsmiljö (FVM) blir det

Hittills uppnådda effekter

De direkta effekterna för kund, medarbetare och ekonomi kommer vi att se först på längre sikt. Insatserna hittills syftar till att förbättra förutsättningarna för en mer effektiv styrning utifrån grunduppdrag, framförallt på enhetsnivå, men även förvaltnings- och kommunnivå, utifrån den nya styrmodellen.

I nästa steg kommer fokus att ligga på att stärka ledarskap och medarbetarskap, utifrån den tillitsskapande ledningsfilosofin, samt på kommunikationsinsatser internt och externt. Vi kommer även att fördjupa och bredda analysarbetet för att tydliggöra vilka prioriteringar och effektiviseringar som är möjliga och vilka konsekvenser de får våra verksamheter.

enklare för alla aktörer inom hälso- och sjukvården att samverka.

Ett gemensamt vårdinformationssystem har upphandlats och Dals-Eds kommun kommer att avropa samtliga tre optioner. Nuvarande vårdinformationsmiljö har flera brister. Många system är långsamma och delar inte information med varandra, vilket leder till tidskrävande manuellt dubbelarbete och otillräcklig tillgång till information både för medarbetare och patienter.

Ambitionen är att vårdinformation i framtiden ska följa med patienten på dennes resa genom vården, en resa som väldigt ofta skär genom olika huvudmän, vårdgivare och IT-system. FVM är ett omfattande och långsiktigt förändringsprogram som ska vara helt genomfört under 2023.

Exempel på hittills uppnådda kvalitetseffekter med hjälp av de nya resurserna är:

- struktur i det systematiska kvalitetsarbetet,
- större delaktighet och förståelse hos cheferna avseende resultatstyrning och tillitsbaserat ledarskap,
- ett genomarbetat underlag för beslut kring heltidsresan,
- bättre kompetens i att använda digitala verktyg, bland annat att kommunicera på ett enklare sätt digitalt,
- informationsägare vet hur informationsklassningen ska göras,
- samplanering av årshjulsprocesserna vilket har lett till ökad förståelse för helheten samt att alla nivåer får rätt förutsättningar att planera arbetet med detta

3.6.2 FINANSIELL ANALYS

Årets resultat enligt resultaträkningen (förändring av eget kapital)

Dals-Eds kommun redovisade 2019 ett resultat på -11,2 mkr, vilket jämfört med 2018 var en försämring med 7,5 mkr.

Med ett budgeterat resultat 2019 på 0,0 mkr så blev årets resultat -11,2 mkr sämre än vad som var budgeterat. Som framgår i tabellen nedan så har kommunen ett krympande handlingsutrymme genom minskade likvida medel och en ökande

låneskuld. I nuläget har kommunen en snittränta 0,40 % och det högst sannolika är att räntenivåerna kommer att öka de närmsta åren. En snittränta runt 3 % är inte realistisk och med en sådan utveckling så skulle det innebära en kostnadsökning med c:a 3,2 mkr per år. Detta är kostnader som skulle påverka resultatet och i slutändan påverka hur mycket kommunen kan lägga på den löpande verksamheten.

<i>Belopp i mkr</i>	2018	B2019	2019	B2020	B2021	B2022
Årets resultat (intäkter minus kostnader)	-3,7	0,0	-11,2	8,9	6,5	3,5
Intäkter och kostnader som inte påverkar in- och utbetalningar och vice versa	22,1	15,7	15,7	16,8	17,6	17,9
Amortering av lån	0,0	-4,6	-13,7	-5,4	-5,4	-5,4
Försäljning av tillgångar	1,2	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Investering i nya tillgångar	-62,0	-113,0	-41,1	-53,7	-39,4	-13,8
Aktieägartillskott Edshus AB	-6,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Resultat av in- o utbetalningar	-48,4	-101,9	-50,2	-33,4	-20,7	2,2
Nya lån	0,0	77,5	35,0	19,9	15,6	0,0
Likvida medel (pengar på kontot) 31/12	38,4	4,0	23,2	11,7	6,6	8,9
Låneskuld 31/12 kommunen	102,6	171,0	123,9	157,4	167,6	162,2
Låneskuld 31/12 Edshus AB som direkt påverkar kommunens ekonomi	84,0	82,8	82,8	81,6	80,4	79,2
Total låneskuld 31/12 inklusive ovan	186,6	253,8	206,7	239,0	248,0	241,4

Dals-Eds kommuns samlade investeringsvolym under 2019 uppgick till 43,0 mkr, vilket var en minskning med 19,0 mkr eller 31 % jämfört med 2018, samt en minskning med 56,6 mkr eller 57 % jämfört med 2017.

Den större volymen 2018 berodde i

huvudsak på ombyggnation av skolor och äldreboenden samt nybyggnation av förskola. Minskningen 2019 är därför en naturlig utveckling då delar av dessa projekt avslutats och en succesiv återgång till en mera normal investeringsvolym sker, framförallt från och med 2021-2022.

Självfinansieringsgraden av investeringarna uppgick 2019, efter avdrag för investeringsinkomster, till 9 %, vilket var en försämring både jämfört med 2018 och med 2017 då självfinansieringsgraden uppgick till 21 % respektive 149 %. Detta innebär att investeringarna under perioden delvis har finansierats med likvida medel samt extern upplåning. Detta har försämrat kommunens finansiella handlingsberedskap inför framtiden.

Kassalikviditeten har minskat under perioden, detsamma gäller soliditeten både exklusive och inklusive pensionsskulden.

Årets resultat efter balanskravsjusteringar (enligt 12 § Kommunallagen)

Dals-Eds kommun redovisar ett årets resultat efter balanskravsjusteringar på

-11,4 mkr, vilket jämfört med 2018 var en försämring med 7,1 mkr.

Årets resultat exklusive jämförelsestörande poster (jämförelsestörande poster är resultat av händelser eller transaktioner som inte är extraordinära, men som är viktiga att uppmärksamma vid jämförelser med andra perioder)

Dals-Eds kommun redovisar ett årets resultat exklusive jämförelsestörande poster på -10,6 mkr, vilket är 8,5 mkr sämre än 2018. De jämförelsestörande posterna kommer från utrangering av anläggningstillgångar i samband med ombyggnationer av fastigheter samt realisationsvinster i samband med mark- och fastighetsförsäljning.

RESULTAT OCH KAPACITET

Årets resultat och jämförelsestörande poster

	2017	2018	2019
Årets resultat (mkr)	18,6	-3,7	-11,2
Årets resultat exkl. jämförelsestörande poster (mkr)	18,2	-2,1	-10,6
Årets resultat / skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag (%)	6,4	-1,2	-3,6
Årets resultat exkl. jämförelsestörande poster / skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag (%)	6,3	-0,7	-3,3

Dals-Eds kommun försämrade under perioden årets resultat från 6,3 mkr under 2017 till -11,2 mkr under 2019. Relateras kommunens resultat till skatteintäkter, kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag redovisade kommunen under 2019 ett resultat på -3,6 %. Under 2017 och

2018 uppgick motsvarande resultat till 6,4 % respektive -1,2 %.

Under 2018 och 2019 redovisade dock Dals-Eds kommun ett antal jämförelsestörande poster. Dessa var engångskostnader beroende på utrangering av anläggningstillgångar i samband med

ombyggnationer av skolor och äldreboenden. Utöver detta så uppstod realisationsvinster vid fastighetsförsäljningar under åren 2017, 2018 och 2019.

Exkluderas dessa jämförelsestörande poster uppgick årets resultat under 2017 till 6,3 % av skatteintäkterna. Under 2018 försämrades detta till -0,7 % och 2019 var motsvarande nivå -3,3 %. Det innebär att det löpande driftsresultatet för kommunen exklusive jämförelsestörande engångsposter låg på i snitt 1,0 % under perioden.

Ett av Dals-Eds kommuns finansiella mål för god ekonomisk hushållning är att resultatet

inklusive samtliga pensionsförpliktelser under en treårsbudgetperiod ska vara så stort att investeringar inom skattefinansierad verksamhet, med undantag av stora och långsiktiga investeringar, kan egenfinansieras samt att Kommunfullmäktige inför varje budgetår kan avsätta en post för oförutsedda händelser/kostnader. Det innebär att kommunens kort- och långsiktiga finansiella handlingsutrymme, i form av likviditet och soliditet behålls. Under den senaste treårsperioden har Dals-Eds kommun redovisat ett resultat på i genomsnitt 1,2 mkr per år. Det innebär att kommunen inte uppfyller resultatmålet för den rullande treårsperioden.

Nettokostnadsandel

%	2017	2018	2019
Verksamhetens intäkter och kostnader (netto)	89,2	96,2	98,6
Planenliga avskrivningar	4,2	4,4	4,8
Nettokostnadsandel exkl. jämförelsestörande poster och finansnetto	93,4	100,6	103,4
Finansnetto	0,3	0,1	0,0
Nettokostnadsandel exkl. jämförelsestörande poster	93,7	100,7	103,4
Jämförelsestörande engångsposter	-0,1	0,5	0,2
Nettokostnadsandel i relation till skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag	93,6	101,2	103,6

En grundläggande förutsättning för att uppnå och vidmakthålla en god ekonomisk hushållning är att balansen mellan löpande intäkter och kostnader är god. Ett djuplodande mått på denna balans är nettokostnadsandelen, som innebär att samtliga löpande kostnader inklusive finansnetto relateras till skatteintäkter samt statsbidrag och utjämning. Redovisas en nettokostnadsandel under 100 % har

kommunen positiv balans mellan löpande kostnader och intäkter. En nettokostnadsandel på 97-98 % kan betraktas som god ekonomisk hushållning för Dals-Eds kommun. Sett över en längre tidsperiod, klarar då kommunen av att finansiera ersättningsinvesteringar och nyinvesteringar.

När Dals-Eds kommuns nettokostnadsandel analyseras, framgår det att nettot av

verksamhetens intäkter och kostnader under 2019 tog i anspråk 98,6 % av skatteintäkterna, vilket är en ökning med 2,4 procentenheter jämfört med 2018.

Vidare tog avskrivningarna i anspråk 4,8 %, vilket var 0,4 procentenheter högre än föregående år. Avskrivningarna är kommunens periodiserade kostnader för investeringar.

Finansnettot uppgick till 0,0 %, vilket innebär att de finansiella kostnaderna och de finansiella intäkterna balanserade under 2019. Förklaringen är den låga upplåningsräntan på externa lån som balanseras av dels borgensavgiften från det kommunala bostadsbolaget dels avkastning på placering av likvida medel.

jämfört med både 2018 och 2017.

Detta innebär att kommunens nettokostnader och finansnetto tog i anspråk 103,4 % av skatteintäkterna, vilket var en försämring med 2,7 procentenheter jämfört med 2018.

Som tidigare nämnts har kommunen under 2017, 2018 och 2019 haft några jämförelsestörande poster som har påverkat resultatet både positivt och negativt. Som andel av skatteintäkterna uppgick de till 0,2 % under 2019, 0,5 % under 2018 och -0,1 % under 2017.

Totalt uppgick nettokostnadsandelen till 103,6 % under 2019, vilket innebär att kommunens kostnader var större än kommunens intäkter. Det var en försämring

Årets investeringar

	2017	2018	2019
Investeringsvolym brutto (mkr)	101,9	62,0	43,0
Investeringsvolym efter avdrag för investeringsinkomster (mkr)	15,5	46,0	41,0
Investeringsvolym / skatteintäkter (%)	5,3	15,3	13,0

Dals-Eds kommuns samlade investeringsvolym under 2019 uppgick till 43,0 mkr, vilket var en minskning med 19,0 mkr eller 31 % jämfört med 2018, samt en minskning med 56,6 mkr eller 57 % jämfört med 2017.

Den större volymen 2018 berodde i huvudsak på ombyggnation av skolor och äldreboenden samt nybyggnation av förskola. Minskningen 2019 är därför en naturlig utveckling då delar av dessa projekt avslutats och en succesiv återgång till en mera normal investeringsvolym sker, framförallt från och med 2021-2022.

Efter avdrag för årets

investeringsinkomster uppgick investeringarna netto till 41,0 mkr, vilket var 5,0 mkr lägre än under 2018. Den stora skillnaden mellan brutto och nettonivå 2017 förklaras av att större delen av försäljningssumman för de två fastigheterna Edsgärdet och Hagalid skulle användas för ombyggnationerna av de samma.

Cirka 2 % av kommunens investeringar exklusive investeringsinkomster gjordes i förskola och skola. Investeringar i VA-verksamhet omfattade 3 % och investeringar i vård- och omsorg cirka 64 %. Övriga fastighetsinvesteringar uppgick till 4 % och övriga investeringar uppgick till 27 %.

Självfinansieringsgraden av investeringar

%	2017	2018	2019
Självfinansieringsgraden av nettoinvesteringar	149	21	9

Självfinansieringsgraden av investeringarna mäter hur stor andel av investeringarna som kan finansieras med årets resultat plus avskrivningar. 100 % innebär att kommunen kan självfinansiera samtliga investeringar som är genomförda under året, vilket i sin tur innebär att kommunen inte behöver låna till investeringarna och att kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme stärks. Med nettoinvesteringar avses anskaffning av immateriella och materiella anläggningstillgångar med avdrag för investeringsinkomster.

Med självfinansieringsgrad avses skatteintäkter och eventuella försäljningsinkomster som kommunen har erhållit vid försäljning av materiella anläggningstillgångar. Dessa har sedan ställts i relation till nettoinvesteringar.

Självfinansieringsgraden av investeringarna efter avdrag för investeringsinkomster uppgick 2019 till 9 %. Detta innebär att investeringarna under året har finansierats med skatteintäkter och investeringsinkomster samt genom minskning av kommunens likviditet och extern nyupplåning.

Kommunen har som mål att investeringar i skattefinansierad verksamhet i första hand ska finansieras med egna medel samt att lånefinansiering av investeringar endast ska vara möjligt i affärsdrivande verksamheter.

Kommunens självfinansieringsgrad av investeringarna uppgick till 60 % i genomsnitt per år under de tre senaste åren inklusive upplåning i affärsdrivande verksamheter. Målet uppfylldes därmed under perioden.

RISK - KONTROLL

Likviditet ur ett riskperspektiv

%	2017	2018	2019
Kassalikviditet	115	77	61

Kassalikviditeten är ett mått på kommunens kortsiktiga betalningsberedskap. En oförändrad eller ökande kassalikviditet i kombination med en oförändrad eller förbättrad soliditet är ett tecken på att kommunens totala finansiella handlingsutrymme har stärkts.

Kassalikviditeten uppgick vid årsskiftet 2019 till 61 %, vilket ska jämföras med 77 % under 2018. Dals-Eds kommun har en likviditet som, utifrån ett kort och medellångt finansiellt perspektiv, innebär att kommunen inte behöver vidta drastiska åtgärder för att möta finansiella

betalningstoppar, däremot så har checkräkningskredit tillfälligt höjts för att klara likviditeten på kort sikt.

På medellång och lång sikt så arbetar kommunen med den av Kommunfullmäktige fastställda planen för Långsiktigt hållbar Ekonomi och Verksamhet (LEV) som bland annat syftar till att få en balans i ekonomin.

Kommunen har även haft en strategi att hålla nere den externa låneskulden så mycket som möjligt. Detta innebär bland annat att i samband med beslut och genomförande av nybyggnation av

förskolan Haga under 2015 så finansierades detta via egna medel (totalt 14,8 mkr). Upplåning till denna investering minus ackumulerad avskrivning kommer föreslås genomföras under 2020 för att kunna

hantera likviditsbehovet. Denna upplåning ligger i linje med kommunfullmäktiges uppsatta finansiella mål och bedöms ligga inom ramen för kommunens ekonomiska kapacitet.

mkr	2017	2018	2019
Extern låneskuld	102,6	102,6	123,9
Kortfristig del	-4,4	-4,4	-5,4

Kommunens externa låneskuld uppgick vid årsskiftet 2019 till 123,9 mkr, vilket var en ökning med 21,3 mkr jämfört med årsskiftet 2018. Planenlig amortering har skett under året både avseende 2018 och 2019, med totalt 10,8 mkr. Utöver detta har amortering

med totalt 3,0 mkr skett under året i och med försäljningar av anläggningstillgångar mm som skett under 2018.

Kommunens externa låneskuld hade en genomsnittlig räntebindningstid på 2,5 år per 31 december 2019.

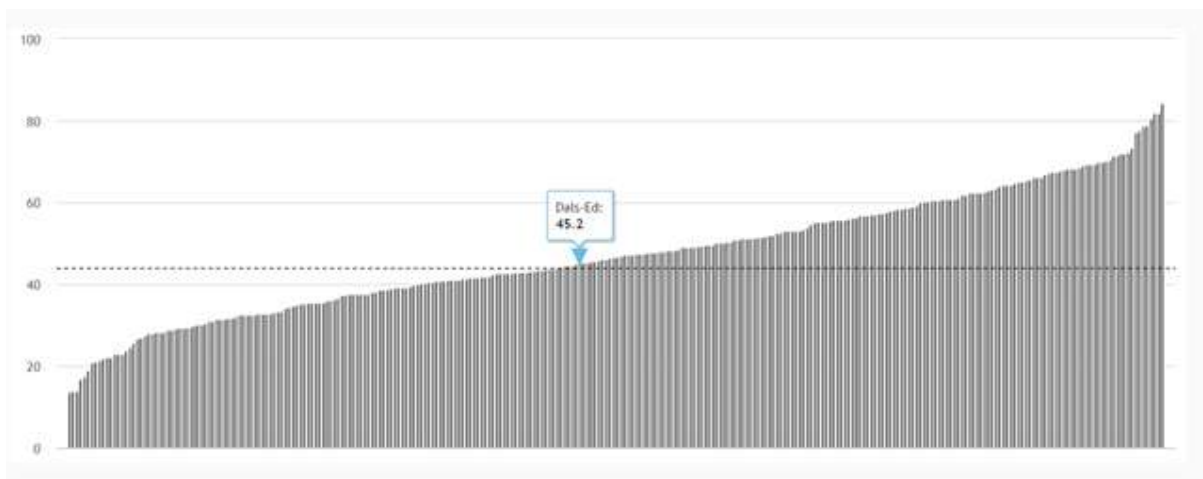
Soliditet

%	2017	2018	2019	Snitt i riket 2019
Soliditet enligt balansräkningen	47	45	41	47
Soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt	19	18	16	18

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme. Det visar i vilken utsträckning kommunens tillgångar har finansierats med eget kapital respektive skulder. Ett viktigt kriterium för god ekonomisk hushållning är att soliditeten över en längre period inte försvagas utan behålls eller utvecklas i positiv riktning. En förbättrad soliditet innebär att kommunen minskar sin skuldsättningsgrad och därigenom ökar sitt finansiella handlingsutrymme inför framtiden.

Soliditet inklusive samtliga pensionsförpliktelser och löneskatt ligger kvar på en relativt hög nivå, 16 %, trots en liten försämring under perioden. Det förklaras genom att kommunen har klarat att finansiera stor del av sina investeringar med skatteintäkter.

Genomsnittet för ovanstående soliditetsmått ligger bland Sveriges kommuner på cirka 47 % respektive 18 %. Nedan visas en bild på hur Dals-Eds kommun ligger i jämförelse med övriga kommuner i riket år 2018.

Kommunfullmäktige har i de finansiella målen för 2019 angett att kommunens soliditet enligt balansräkningen inte ska vara lägre än 40 procent och inte minska fler än tre år i rad. Samtidigt ska soliditeten inklusive pensionsförpliktelser inte understiga 10 procent och på lång sikt öka.

Soliditeten försämrats mellan 2017 och 2019. Detta beroende på negativa resultat 2018 och 2019 samt fortsatt relativt hög

investeringsnivå.

Ur ett finansiellt perspektiv så är resultatnivån för låg för att kommunen på kort och lång sikt ska kunna finansiera sina investeringar med egna medel och därigenom undvika den finansiella risken en hög låneskuld innebär. Samtidigt medger inte resultatnivån att några oförutsedda utgifter kan rymmas utan att balanskravsresultatet blir negativt.

Kommunalskatt

%	2017	2018	2019	Genomsnittlig skattesats i länet 2019
Kommunen	23,21	23,21	23,21	21,71
Regionen/Landstinget	11,48	11,48	11,48	
Kyrkan				
- varav kyrkoavgift	1,63	1,63	1,63	
- varav begravningsavgift	0,25	0,25	0,25	
Summa, ej kyrkoavgift	34,94	34,94	34,94	
Summa inkl kyrkoavgift	36,56	36,56	36,56	

År 2019 uppgick Dals-Eds kommuns skattesats till 23,21 %. Skattesatsen har varit oförändrad de åtta senaste åren. Inför 2012 skedde en skatteväxling med Regionen/Landstinget om 43 öre då ansvaret för kollektivtrafiken flyttades.

I de 49 kommunerna i Västra Götalands län varierade kommunernas skattesatser under 2019 mellan 19,96 % i Partille till 23,63 % i Munkedal. Den genomsnittliga skattesatsen i länet uppgick under 2019 till 21,71 %.

Pensionsförpliktelser

mkr	2017	2018	2019
Avsatt till pensioner inklusive löneskatt	7,3	8,1	8,6
Pensionsförpliktelser inklusive löneskatt som redovisas som ansvarsförbindelse	109,8	107,9	106,2
Summa pensionsförpliktelser	117,1	116,0	114,8

mkr	2017	2018	2019
Pensioner återlån ingående balans	0,1	0,1	0,1
Pensioner återlån 2017	0,0	0,0	0,0
Pensioner återlån 2018		0,0	0,0
Pensioner återlån 2019			0,0
Summa öronmärkning eget kapital	0,1	0,1	0,1

Ur risksynpunkt är kommunens pensionsförpliktelser viktiga att beakta, eftersom skulden ska finansieras de kommande 50 åren. Det totala pensionsåtagandet uppgick vid årets slut till 114,8 mkr. Av dessa redovisas 8,6 mkr i balansräkningen som en avsättning och 106,2 mkr återfinns utanför balansräkningen som en ansvarsförbindelse. Den avser pensioner intjänade till och med 1997.

Den del av pensionsåtagandet som utgör ansvarsförbindelse är ofinansierad, då den återfinns utanför balansräkningen. År 2006 gjordes en inlösen på delar av

ansvarsförbindelsen med 7,5 mkr inklusive löneskatt och därefter har sammanlagt 11,8 mkr av det egna kapitalet öronmärkts för ändamålet och återlånats i verksamheten. Under 2015 har ytterligare en inlösen på delar av ansvarsförbindelsen gjorts med 11,7 mkr inklusive löneskatt.

Syftet med dessa inbetalningar är att minska de negativa effekterna som uppstår när stora utbetalningar av ansvarsförbindelsen kommer att göras i framtiden.

Kommunens borgensåtaganden

Ändamål (mkr)	2017	2018	2019
Egna bolag	267,9	265,1	262,3
Småhus	0,1	0,0	0,0
Föreningar	1,6	1,4	1,3
Övrigt	4,5	10,4	9,5
Totala borgensåtaganden	274,1	276,9	273,1

Kommunen tecknar i vissa fall borgen för lån till det kommunala bolaget, men även för andra externa verksamheter.

Kommunens samlade borgensåtagande för lån uppgick 2019 till 273,1 mkr, vilket var en minskning med 3,8 mkr i förhållande till 2018 och en minskning med 1,0 mkr i förhållande till 2017. Ökningen i posten övrigt mellan 2017 och 2018 beror dels på att leasingåtagandet för personalbilar har lagts till samt att kommunens fordonsflotta avseende personbilar bytts ut under 2018 och övergått till finansiell leasing. Detta har även inneburit att kommunen fått en mera samlad och korrekt bild över åtagandet jämfört med tidigare. Minskningen mellan

2018 och 2019 beror på att inga nya borgensåtaganden lämnats i kombination med att det kommunala bolaget amorterat på befintlig skuld.

Dals-Eds kommun har inte infriat några borgensåtaganden under 2019 och det finns inga indikationer på att så skulle behöva ske inom de kommande åren. Då drygt 96 % av den totala borgensförbindelsen utgörs av borgen gentemot Edshus AB, är den generella bedömningen, att risken är låg då bolagets verksamhet omfattas av att äga och förvalta fastigheter. I fastigheter finns ofta stora dolda värden, vilka ofta försvarar ytterligare lån. Vakansgraden är låg.

Utfall i förhållande till budget

mkr	2017	2018	2019
Avvikelse nämnder	13,7	-6,6	-11,6
Avvikelse årets resultat	15,3	-3,7	-11,2

Jämfört med budget redovisade kommunen ett underskott på 11,2 mkr, då kommunen för 2019 budgeterade ett resultat på 0,0 mkr.

Budgetavvikelsen för kommunens nämnder var -11,6 mkr. Socialnämndens budgetavvikelse uppgick till -6,6 mkr,

FOKUS-nämnden redovisade en budgetavvikelse på -6,7 mkr. Gällande kommunstyrelsens kommunledningsförvaltning så blev utfallet +1,0 mkr jämfört med budget, kommunstyrelsens samhällsbyggnadsförvaltning redovisade ett överskott mot budget på 0,5 mkr.

Prognosavvikelser

Jämfört med augusti respektive år (%)	2017	2018	2019
Avvikelse nämnder	7,1	0,5	0,1
Avvikelse årets resultat	8,1	2,7	0,0
<i>Ovanstående jämförelser visar avvikelserna från den prognos som gjordes i augusti respektive år i samband med delårsbokslutet. Avvikelserna ställs sedan i relation till verksamhetens nettokostnad för helåret och visas i procent. Observera att avvikelserna kan både innebära att utfallet blivit bättre eller sämre än prognos.</i>			

En god prognossäkerhet innebär att kommunen har goda förutsättningar att anpassa sig till förändrade förutsättningar under året. En prognosavvikelse under 1 % av kostnadsomslutningen innebär en god

prognossäkerhet. Budgetföljsamhet är ett annat mått på kommunens finansiella kontroll. Budgetavvikelsen bör ligga så nära noll som möjligt.

AVSLUTANDE KOMMENTAR

Årets resultat innebar att kommunens ekonomiska marginal försämrats jämfört med nivån vid ingången av året och sett över den senaste treårsperioden ligger den genomsnittliga resultatnivån lägre än vad det finansiella målet anger. Ytterligare beskrivning och analys av de finansiella målen och god ekonomisk hushållning sker i nästa avsnitt.

Det faktum att Kommunfullmäktige antog en budget med ett nollresultat 2018 och 2019 vittnar om att innevarande och kommande år förväntas bli finansiellt tuffa för Dals-Eds kommun.

För att klara dessa utmaningar uppdrog Kommunfullmäktige till kommunstyrelsen i augusti 2015 att arbeta med en plan för en långsiktigt hållbar budget.

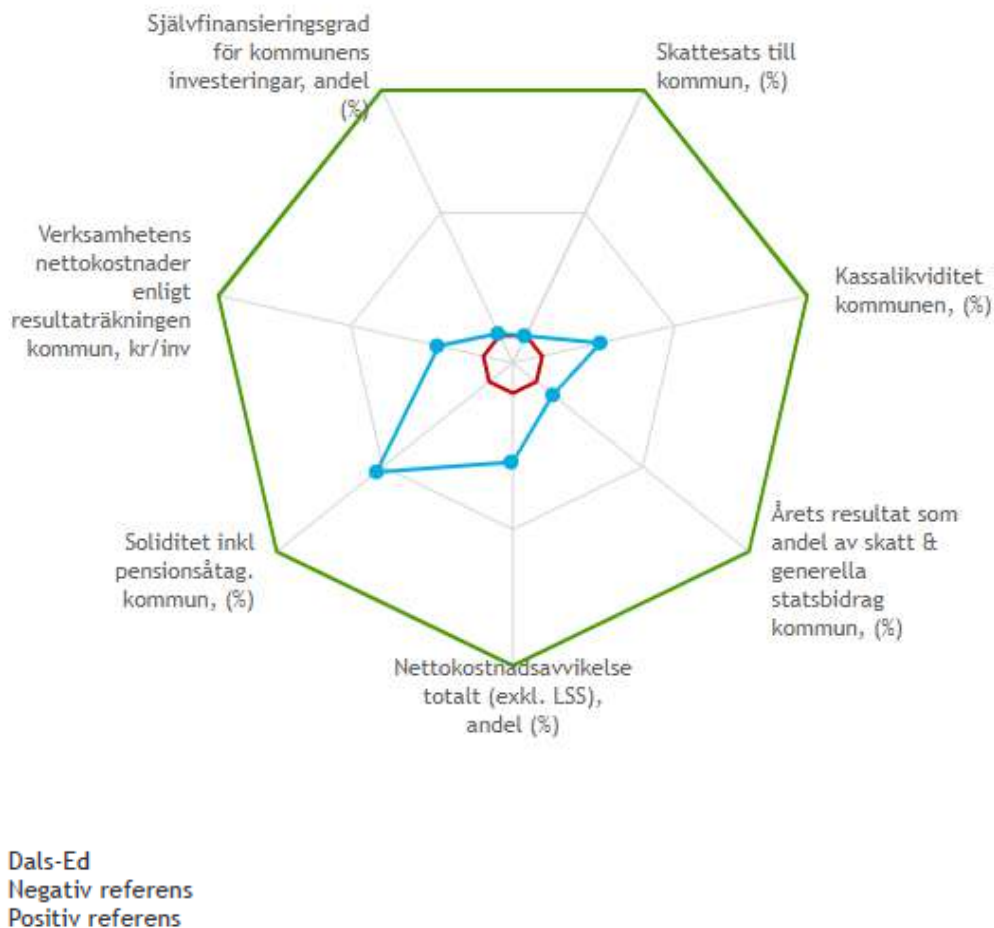
Kommunledningen har sedan dess arbetat med förberedande analyser och förankring med första-linjens chefer och ledande politiker och tagit fram en plan/strategi för uppdragets genomförande (Strategi för Långsiktigt hållbar Ekonomi och Verksamhet - LEV).

Under 2018 tog ledningen fram och Kommunfullmäktige beslutade om ny tillitsbaserad ledningsfilosofi för Dals-Eds kommun samt ramverk för tillitsbaserad styrning och ledning. Nästa steg är att ta fram nya styrprinciper som innefattar roller och spelregler, utkrävande av ansvar, anställningar samt ekonomi- och verksamhetsstyrning inklusive riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv.

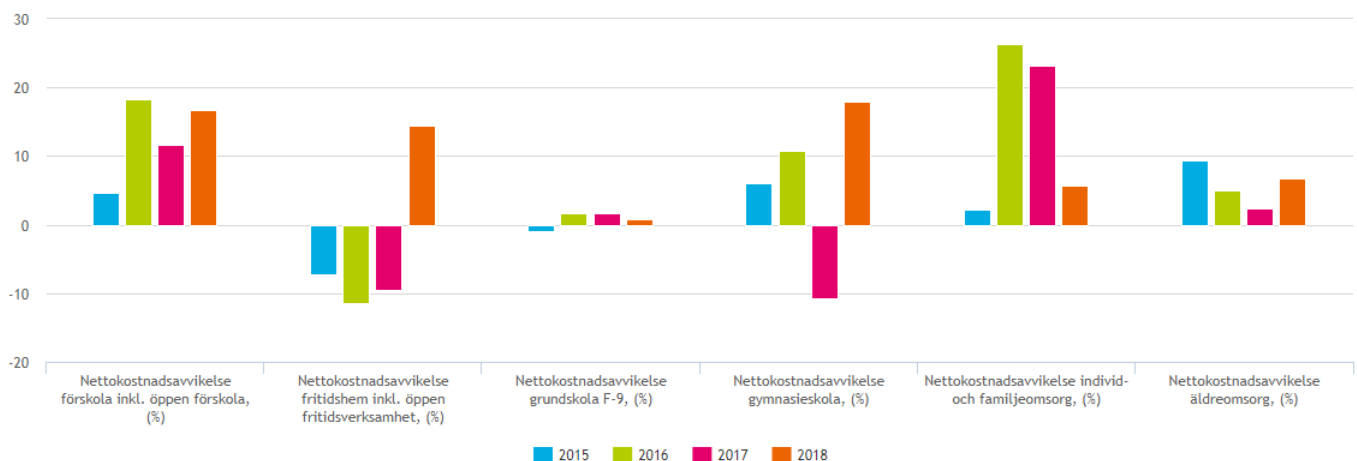
FINANSIELLA NYCKELTAL

%	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2019	Budget 2020
RESULTAT - KAPACITET				
Skatteintäktsutveckling	1,0	3,0	4,9	6,5
Nettokostnadsutveckling exkl. jämförelsestörande poster	-2,2	11,0	7,8	0,1
Nettokostnadsandel	93,6	101,2	103,6	97,3
- Verksamhetens intäkter och kostnader (netto)	89,2	96,2	98,6	92,2
- Planenliga avskrivningar	4,2	4,4	4,8	4,9
- Finansnetto	0,3	0,1	0,0	0,2
- Jämförelsestörande engångsposter	-0,1	0,5	0,2	0,0
Årets resultat exkl. jämförelsestörande poster/ skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag	6,3	-0,7	-3,3	2,7
Årets resultat / skatteintäkter samt kommunalekonomisk utjämning och statsbidrag	6,4	-1,2	-3,6	2,7
Självfinansieringsgrad av årets nettoinvesteringar	149	21	9	47
Nettoinvesteringar / skatteintäkter	5,3	20,6	13,0	16,0
Soliditet enligt balansräkningen	47	45	41	41
Soliditet inkl. samtliga pensionsförpliktelser	19	18	16	17
Total skuld- och avsättningsgrad	53	55	59	59
varav avsättningsgrad	2	2	2	3
varav kortfristig skuldsättningsgrad	26	24	24	22
varav långfristig skuldsättningsgrad	25	29	33	35
Kommunal skattesats	23,21	23,21	23,21	23,21
RISK OCH KONTROLL				
Kassalikviditet	115	77	61	53

De finansiella nyckeltalen nedan speglar kommunens ekonomiska läge på kort och lång sikt och avser år 2018. Spindeln visar kommunens läge i förhållande till de 10 % kommuner som har bäst (positiv referens) respektive 10 % sämst (negativ referens) resultat, för varje nyckeltal.

Nettokostnadsavvikelsen nedan jämför nettokostnaden med referenskostnaden ("statistiskt förväntad" kostnad). Resultat över 0 indikerar högt kostnadsläge, på grund av hög ambitionsnivå och/eller låg effektivitet.

3.6.3 BALANSKRAVSRESULTAT

BALANSKRAVSUTREDNING OCH RESULTATUTJÄMNINGSRESERV

Balanskravet är ytterligare ett lagstadgat krav som kommunen måste uppfylla enligt kommunallagen. Det trädde i kraft år 2000 och utgör en undre gräns för vilket resultat som är tillåtet att budgetera och redovisa.

Balanskravet innebär i korthet att kommuner och landsting ska besluta om en budget där intäkterna överstiger kostnaderna. Om resultatet ändå blir negativt i bokslutet är huvudprincipen att underskottet ska kompenseras med motsvarande överskott inom tre år och att Kommunfullmäktige i en plan ska ange hur det ska ske. Det finns dock ett undantag från huvudprincipen. Kommunfullmäktige kan med hänvisning till synnerliga skäl besluta om att inte återställa hela eller delar av ett underskott. Dessa ska då tydligt specificeras i förvaltningsberättelsen i årsredovisningen.

Varje år ska det i förvaltningsberättelsen i årsredovisningen redovisas en balanskravsutredning. Den redovisas i tabell 1. Den inleds med att årets resultat, vilket reduceras eller tillförs med ett antal poster enligt lagsstiftningen. När det är gjort, får man fram "Årets resultat efter balanskravsutredning före avsättning till RUR".

Nästa steg i balanskravsutredningen utgörs av medel som förs till eller från resultatutjämningsreserven (RUR). Sedan 2013 är det möjligt för kommuner och landsting att tillämpa RUR och under vissa förutsättningar föra medel mellan olika år. Tanken är att överskott ska kunna reserveras i RUR under finansiellt goda tider, då skatteintäkterna ökar ordentligt. För att sedan användas för att täcka hela eller delar av underskott under svagare tider, då skatteintäkterna minskar eller

endast måttligt ökar. RUR ska därigenom bidra med att skapa stabilare planeringsförutsättningar för kommuner och landsting. Den bakomliggande tanken är alltså att det rådande konjunkturläget inte ska påverka resurstilldelningen till verksamheterna i alltför hög utsträckning. Behovet av servicen som kommuner och landsting tillhandahåller minskar i regel inte i en lågkonjunktur, utan det kan snarare vara tvärtom för vissa delar av verksamheten. Dessutom framstår det inte som ändamålsenligt att behöva göra tillfälliga nerdragningar i verksamheten som sedan måste byggas upp igen när lågkonjunkturen är över.

Dals-Eds kommun har beslutat att använda sig av RUR. I enlighet med de krav som ställs i kommunallagens 8:e kapitel innehåller de av kommunen framtagna riktlinjerna för god ekonomisk hushållning även hanteringen av RUR.

Enligt Kommunfullmäktiges riktlinjer kan en reservering till RUR göras med högst det belopp, som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar, som överstiger 1 % av skatteintäkter samt statsbidrag och utjämnning. Det är i enlighet med lagens lägstanivå. Enligt Kommunfullmäktiges riktlinjer kan en disponering från RUR göras, för att helt eller delvis täcka ett balanskravsunderskott, när skatteunderlagsprognosen för ett enskilt år faller under det tioåriga genomsnittet för skatteunderlagets utveckling. Detta ger kommunen goda förutsättningar att vid behov genomföra ett omställningsarbete och/eller överbrygga en lågkonjunktur.

Tabell 1: 10-ÅRIGT SNITT FÖR SKATTEUNDERLAGSUTVECKLINGEN

	2017	2018	2019
Årets skatteintäktsutveckling understiger 10-åriga snittet	Nej	Nej	Nej
Tioårigt snitt	4,0	3,9	3,9
Utfall för året	4,7	4,3	3,9

Kommunen redovisar ett årets resultat under 2019 på -11,2 mkr. Efter avdrag för realisationsvinster på -0,2 mkr uppgår årets resultat till -11,4 mkr.

I tabell 3 framgår att kommunen har ett balanskravsunderskott 2018 på 2,6 mkr. Kommunfullmäktige har i budget 2020, plan 2021-2022 angivit en plan för hur detta ska återställas.

Tabell 2: BALANSKRAVSUTREDNING 2017 - 2019

mkr	2017	2018	2019
Årets resultat enligt resultaträkningen	18,6	-3,7	-11,2
Avgår samtliga realisationsvinster	-0,4	-0,6	-0,2
Tillägg för vissa realisationsvinster enligt undantagsmöjligheter			
Tillägg för vissa realisationsförluster enligt undantagsmöjligheter			
Tillägg för orealiserade förluster i värdepapper			
Avgår återföring av orealiserade förluster i värdepapper			
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	18,2	-4,3	-11,4
Reservering till resultatutjämningsreserv (RUR)	-15,3		
Disponering från resultatutjämningsreserv (RUR)			
Balanskravsresultat	2,9	-4,3	-11,4

Tabell 3: ÅTERSTÄLLNING AV BALANSKRAVSUNDERSKOTT

mkr	2017	2018	2019
Kvar att återställa från tidigare år (ingående värde)	0,0	0,0	2,6
Resultat efter justering av RUR	2,9	-4,3	-11,4
Synnerliga skäl att inte återställa		1,7	-11,4
Kvar att återställa från tidigare år (utgående värde)	0,0	2,6	2,6

Utifrån kommunens medvetna strategi att arbeta med en långsiktigt hållbar ekonomi och verksamhet (LEV), som Kommunfullmäktige beslutade om 2017, så innebär omställningsarbetet att förvaltningen nu arbetar både som en utvecklings- och en förvaltningsorganisation. Detta medför att kommunen under några år dels har utökade personella resurser som arbetar med

organisationsutveckling dels att kommunchefens ledningsgrupp till mer än hälften av tiden lägger sina resurser på omställningsarbetet. Förvaltningen föreslår därför att Kommunfullmäktige anger synnerliga skäl att inte återställa 2019 års negativa balanskravsresultat då detta är ett resultat av det omfattande omställningsarbetet som pågår.

Tabell 4: RUR

mkr	2017	2018	2019
Ingående värde	14,7	30,0	30,0
Reservering till RUR	15,3	0,0	0,0
Disponering av RUR	0,0	0,0	0,0
Utgående värde	30,0	30,0	30,0

Kommunen har mellan 2010 till 2018 reserverat 30,0 mkr till resultatutjämningsreserven. För år 2019 medger balanskravsresultatet ingen reservering.

3.6.4 UPPFÖLJNING FINANSIELLA MÅL

Dals-Eds kommun har fattat beslut om "Riktlinjer för god ekonomisk hushållning och hantering av resultatutjämningsreserv" under 2013. Dals-Eds kommuns riktlinjer för god ekonomisk hushållning tar sin utgångspunkt i att varje generation ska bekosta den kommunala service som konsumeras och därigenom lämna över en kommun med ett oförändrat finansiellt

handlingsutrymme till kommande generationer. För att kunna leva upp till detta, har kommunen beslutat om sex finansiella mål. Dessa redovisas och följs i detta avsnitt. Uppföljningen av de verksamhetsmässiga målen för god ekonomisk hushållning återfinns under avsnitten "Uppföljning grunduppdrag" samt "Uppföljning utvecklingsmål"

1. Skattesatsen ska vara oförändrad på nivån 23,21 procent

Kommunfullmäktige konstaterar att kommunens skatteuttag ligger på en hög nivå i jämförelser med riket i övrigt och har så gjort under ett antal år. Omvärldens och medborgarnas ökande krav innebär dock att fler och fler kommuner och landsting har sett sig tvungna att höja skatteuttaget under de senaste åren. Kommunfullmäktiges

målsättning är därför att med befintligt skatteuttag klara de nuvarande och kommande utmaningarna med en oförändrad skattesats.

Målet är uppnått genom att Kommunfullmäktige beslutat om oförändrad skattesats (23,21 %) för år 2019.

2. Investeringar inom affärsdrivande verksamheter (VA-/Renhållning, kommersiella fastigheter och exploateringar) kan om behov föreligger finansieras genom extern upplåning. I dessa fall ska amorteringstakten följa investeringens avskrivningsnivå

Kommunfullmäktige har i det finansiella målet sagt att kommunen gällande de investeringar som görs inom affärsdrivande verksamheter såsom VA-, renhållning, kommersiella fastigheter och exploatering kan finansieras med externa lån då dessa i slutändan finansieras via taxor och avgifter.

Målet är uppfyllt då kommunens amorteringsplan följer avskrivningsnivån för dessa investeringar. Beslut har tagits om nyupplåning inom affärsdrivande verksamheter utifrån investeringsplanen. Dessa har däremot inte verkställts då dessa projekt inte satts igång.

3. Kommunen ska inom skattefinansierade verksamheter i grunden finansiera sina investeringar med egna medel. Undantag från detta ska endast vara möjligt vid stora och långsiktiga investeringar, det vill säga där det är rimligt att kostnaderna för investeringen ska bäras även av kommande generationer. I dessa fall ska amorteringstakten följa investeringens avskrivningsnivå

Kommunfullmäktige har i det finansiella målet sagt att kommunen i grunden inte ska finansiera sina investeringar inom

skattefinansierade verksamheter med externa lån utan dessa ska finansieras med skatteintäkter. Undantag från detta ska

endast vara stora och långsiktiga investeringar där det är rimligt att kostnaderna för investeringen ska bäras även av kommande generationer. Med stora och långsiktiga investeringar avses investeringar och investeringsbidrag som överstiger 30 mkr och har en livslängd på minst 20 år.

Måttet för att mäta detta är självfinansieringsgraden av investeringarna som mäter hur stor andel av investeringarna som kan finansieras med årets resultat före avskrivningar. 100

procent innebär att kommunen kan självfinansiera samtliga investeringar som är genomförda under året, vilket i sin tur innebär att kommunen inte behöver låna till investeringarna och att kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme stärks.

Målet är uppfyllt då ingen nyupplåning utöver tidigare beslutad upplåning inom ramen för "stora och långsiktiga investeringar". Beslutet avser nyupplåning för nybyggnation av förskola och ligger inom ramen för målet.

4. Kassalikviditeten ska uppgå till minst 70 procent

Kommunfullmäktige har satt målet att kassalikviditeten ska uppgå till minst 70 procent, detta utifrån ett kort och medellångt finansiellt perspektiv som innebär att kommunen inte behöver vidta drastiska åtgärder för att möta finansiella betalningstoppar. En kassalikviditet som uppgår till 100 procent eller mer innebär att samtliga kortfristiga skulder kan finansieras direkt med egna medel. Målsättningen om en kassalikviditet om minst 70 procent är satt utifrån att en stor del av kommunens

kortfristiga skulder är relativt konstant, såsom ferie- och semesterlöneskuld till personalen.

En oförändrad eller ökande kassalikviditet i kombination med en oförändrad eller förbättrad soliditet är ett tecken på att kommunens totala finansiella handlingsutrymme har stärkts.

Målet är inte uppfyllt då kommunens kassalikviditet uppgick till 61 procent vid bokslutstillfället.

5. Kommunens soliditet ska inte vara lägre än 40 procent och inte minska fler än tre år i rad. Samtidigt ska soliditeten inklusive pensionsförpliktelser inte understiga 10 procent och på lång sikt öka

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella handlingsutrymme. Den visar hur stor del av kommunens tillgångar som har finansierats med skatteintäkter. Ett viktigt kriterium för god ekonomisk hushållning är att soliditeten över en längre period inte försvagas utan utvecklas i positiv riktning. Detta innebär då att kommunen blir mindre skuldsatt och ökar sitt finansiella handlingsutrymme inför framtiden.

Kommunfullmäktige har i sitt finansiella

mål ansett att kommunens soliditet långsiktigt inte ska understiga 40 procent och inte heller minska fler än tre år i rad. Detta är en lägre nivå än tidigare målsättning beroende på att kommunen befinner sig i ett starkt expansivt läge med stora investeringar inom skola, omsorg och VA-området. På sikt behöver målsättningen återigen ökas för att minska kommunens skuldsättning och öka det finansiella handlingsutrymmet.

Kommunfullmäktige anser samtidigt att

soliditeten inklusive samtliga pensionsförpliktelser inte ska understiga 10 procent och även denna ska på lång sikt öka. Målet är uppfyllt med en soliditet vid

bokslutstillfället på 41 procent. Motsvarande nivå inklusive pensionsförpliktelserna uppgick till 16 procent.

6. Resultatet inklusive samtliga pensionsförpliktelser ska under en treårsbudgetperiod vara så stort att investeringar inom skattefinansierad verksamhet, med undantag av stora och långsiktiga investeringar, kan egenfinansieras samt att Kommunfullmäktige inför varje budgetår kan avsätta en post för oförutsedda händelser/kostnader

Kommunens resultat inklusive reavinst/-förluster och med samtliga pensionsförpliktelser redovisade ska under en treårsbudgetperiod vara så stort att investeringar som inte är stora och långsiktiga (understigande 30 mkr och har en livslängd under 20 år, enligt lånefinansieringsmålet) kan egenfinansieras samt att Kommunfullmäktige inför varje budgetår kan avsätta en post för oförutsedda händelser/kostnader.

I den av Kommunfullmäktige fastställda budgeten för budgetåret 2019, plan 2020

och 2021 så framgår att resultatnivån ligger på 0,0 %, 0,8 % respektive 0,9 % per år inklusive anpassningsåtgärder med 3,0 mkr, 7,6 mkr respektive 10,6 mkr per år. Budgeten innehåller inga särskilt reserverade medel under fullmäktige för oförutsedda händelser/kostnader.

Sammanfattningsvis innebär det att kommunen kunde uppfylla fyra av de sex finansiella målen för god ekonomisk hushållning under 2019, dock finns en långsiktig plan för att på tre-, fyraårs sikt kunna uppnå även dessa.

3.6.5 UPPFÖLJNING UTVECKLINGSMÅL

Kommunfullmäktige i Dals-Eds kommun antog i februari 2015 en utvecklingsplan för åren 2016-2018. Planen föreskriver vad som ska uppnås för att stärka kommunens Attraktivitet, Hållbarhet och Delaktighet, på vägen mot Visionen om Dals-Ed - där det goda livet erbjuds. Inriktningen beskrivs dels i löpande text, dels i form av åtta prioriterade utvecklingsmål.

I mars 2018 förlängde kommunfullmäktige planen med ett år, att gälla även 2019. Samtidigt beslutades att ändra formuleringen av de prioriterade målen, med syfte att tydliggöra dem samt säkerställa mätbarheten.

Utvecklingsplanen har fungerat väl som ledstjärna och riktgivare för kommunens utveckling under de fyra åren. De tre

områdena Attraktivitet, Hållbarhet och Delaktighet lever kvar som inriktningar i kommunens nya vision, Vision 2035, som arbetades fram under 2019 tillsammans med en ny utvecklingsplan för åren 2020-2023, parallellt med den nya översiktsplanen.

I denna slutliga avstämning av utvecklingsplan 2016-2019 bedöms vi ha uppfyllt fyra av de åtta prioriterade målen, delvis uppfyllt tre mål, medan ett mål inte är uppfyllt. Den samlade bedömningen är att vi har kommit längst med att stärka kommunens hållbarhet, vi är en bit på väg med att bygga attraktivitet, men vi har en bit kvar för att med stolthet kunna säga att vi lyckas erbjuda verklig delaktighet på det sätt som vi önskar.

PRIORITERADE UTVECKLINGSMÅL	MÅLUPPFYLLELSE
ATTRAKTIVITET	
Invånarna i alla målgrupper är nöjda med möjligheterna till att använda kollektivtrafiken för resor	
Invånarna i alla målgrupper är nöjda med utbudet av olika typer av boendeformer	
God tillgång till digital infrastruktur för boende och företagande i hela kommunen	
HÅLLBARHET	
Invånarna har god hälsa och möjligheter till egen försörjning	
Ökande andel förnyelsebar energi för transporter och uppvärmning	
Lyckad integration av nyanlända	
DELAKTIGHET	
Invånarna i alla målgrupper är nöjda med möjligheterna till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter	
Våra ungdomar vill och kan vara med och påverka i frågor som rör kommunen	

3.6.5.1 Invånarna i alla målgrupper är nöjda med möjligheterna till att använda kollektivtrafiken för resor

Målet är inte uppfyllt

Fråga: "Hur ser du på möjligheterna till att använda kollektivtrafiken för resor?" (omfattar lokal/regional trafik med buss, spårvagn, tunnelbana, tåg och/eller båt/färja.) *Medborgarundersökningen 2019, fråga A4:2*

Resultat: Betyg 4,7 (av 10) är något lägre än 5,0 fg år. 15 procent är nöjda eller mycket nöjda och ger 8-10 i betyg (27 procent i VG län). Det innebär en plats bland de kommuner som har lägst nöjdhet i denna fråga. Som jämförelse får möjligheterna till att enkelt kunna transportera sig med bil höga betyg av hela 71 procent (65 procent i VG län). Kvinnor är något mer nöjda än män.

Analys: Möjligheterna till arbets-/studiependling med kollektivtrafik är relativt god i stråken söder och öster. Men många invånare känner inte till möjligheterna. Man vet inte alltid att det går att resa, hur man reser eller hur man betalar. Dalslandskommunerna har under lång tid försökt förmå Västtrafik att förbättra informationen. Vi har även ett eget ansvar och intresse av att informera mera. Under 2019 förstärkte Västtrafik sin organisation med syfte att skapa denna "basinformation" för kommunernas invånare. Med ökad information och fler turer kommer förhoppningsvis antalet resande över Ed att öka, vilket bidrar till kommunens attraktivitet som bostads-/arbetsort.

3.6.5.2 Invånarna i alla målgrupper är nöjda med utbudet av olika typer av boendeformer

Målet är uppfyllt

Fråga: "Hur ser du på utbudet av olika typer av boendeformer?" (hyresrätt, bostadsrätt, småhus etc) | *Medborgarundersökningen 2019, fråga A3:2*

Resultat: Betyg 5,7 (av 10) är något lägre än 5,9 fg år. 29 procent är nöjda eller mycket nöjda och ger 8-10 i betyg. I jämförelse är 36 procent av medborgarna nöjda eller mycket nöjda med möjligheterna till att hitta bra boende. Medborgarnas helhetsbedömning av bostadssituationen i kommunen ger ett samlat betygsindex på 60 av 100 (53 av 100 i VG län). Det innebär en plats bland de kommuner som har högst nöjdhet i dessa frågor. Kvinnor är mer nöjda

än män.

Analys: Det finns för närvarande en relativt god tillgång på varierade boendeformer i kommunen. I kommunen har det på senare byggts såväl privata bostadsrätter som hyreslägenheter i allmännyttans regi. Dessutom finns det fortfarande tillgängliga bostadstomter på Toppen samt några lucktomter runt om i samhället kvar. Vidare pågår process kring sanering av Le-området som kan bidra till att ännu fler villatomter blir tillgängliga för försäljning samt privata entreprenörer som visat intresse för ytterligare exploatering i samhället.

3.6.5.3 God tillgång till digital infrastruktur för boende och företagande i hela kommunen

Målet är delvis uppfyllt

Resultat: Tillgången till fiber med minst 100 Mbit/s uppgår till 79 procent, varav 78 procent av samtliga hushåll och 82 procent av samtliga arbetsställen. En ökning med 5 respektive 7 procentenheter sedan året innan.

Analys: Dals-Eds bredbandsutbyggnad drivs främst av enskilda fiberföreningar

med offentligt stöd genom kommunen. Utbyggnaden sker kontinuerligt och placerar Dals-Ed i topp bland kommunerna i Dalsland. Bra internetuppkoppling är en förutsättning för ett konkurrenskraftigt företagande, attraktivt boende och tillgången till samhällsservice m.m. *Källa: PTS, Statistikportalen och bredbandskartan, oktober 2019.*

3.6.5.4 Invånarna har god hälsa och möjligheter till egen försörjning

Målet är uppfyllt

Resultat 1: Andelen invånare 16-84 år med nedsatt psykiskt välbefinnande var 8 procent 2018. Statistiken utkommer jämna år. Jämfört med VG län och riket ligger Dals-Ed lägre och är bland de 25 procent av Sveriges kommuner som har lägst andel med nedsatt psykiskt välbefinnande.

Resultat 2: Bra självskattat hälsotillstånd uppgav 67 procent av befolkningen år 2018, vilket är något lägre än i länet.

Resultat 3: 86 procent av eleverna i åk 9 är behöriga till yrkesprogram (84 fg år), att jämföra med länssnittet på 85,5 procent.

Resultat 4: 71,7 procent av gymnasieeleverna tog examen inom 4 år (76,7 fg år), länssnittet ligger på 77,7 procent.

Resultat 5: Andel arbetslösa 6,1 procent (16-64 år) Andel arbetslösa ungdomar 6,6 procent (18-24 år)

Analys: Måluppfyllelsen bygger främst på

arbetsmarknadsläget, vilket är fortsatt bra. Kommunens arbetslöshet kan jämföras med rikets snitt på 7,0 procent. Det innebär att vi fortsatt följer riket och ligger ca 1 procent under. Även andelen arbetslösa ungdomar är fortsatt låg jämfört med rikets 8,6 procent. Vi ligger således bra till och ser inga andra tendenser trots signaler på en avmattad konjunktur. Andelen utrikesfödda bland totala gruppen arbetslösa är fortsatt hög, trots det har vi även där sett en fortsatt stadigt sjunkande arbetslöshet såväl inom gruppen totalt sett som inom gruppen utrikes födda ungdomar. Det innebär att vi under 2019 legat stadigt under riket även här. I gruppen utrikes födda 18-24 år ligger vi dessutom flera procentenheter under riket och har så gjort under hela året.

Skolresultaten för eleverna i hemkommunen ligger en bit under genomsnittet i VG län. Befolkningens hälsa kan inte bedömas då mätning inte görs varje år.

3.6.5.5 Ökande andel förnyelsebar energi för transporter och uppvärmning

Målet är uppfyllt.

Resultat 1: Andelen förnyelsebar energi i våra biogasfordon uppgår till 44 procent

Resultat 2: Andelen förnyelsebar energi i samtliga fordon är 28 %

Resultat 3: Andelen förnyelsebar energi i våra fastigheter är idag 99 procent.

Analys: Andelen förnyelsebar energi för transporter ökade genom inköp av 22 biogasbilar i början av 2019, så historik saknas. Kommunen har fasat ut de flesta oljepannor och har endast kvar några som komplement för att klara vissa toppar. I övrigt sker all uppvärmning med fjärrvärme, pellets eller miljöel genom värmepumpar och dylikt.

3.6.5.6 Lyckad integration av nya invånare

Målet är uppfyllt.

Resultat: Andel individer som har lämnat etableringsuppdraget och börjat arbeta, status efter 90 dagar, är 61,1 procent, varav 23,1 procent med någon form av stöd (år 2018)

Analys: Dals-Eds kommun är bra på integration, vilket även avspeglas i arbetsmarknadsstatistiken. Integrationspolicyn är ständigt aktuell i det löpande arbetet. AMI-enheten ansvarar för stora delar av mottagandet och ensamkommandeverksamheten och har ett nära samarbete med kommunens övriga verksamheter. Det finns ett gott bemötande av gruppen t ex vid praktikplaceringar och anställningar, och det förs en regelbunden dialog med skola och socialtjänst.

För utrikes födda vuxna har stort fokus lagts på aktiviteter kopplade till arbetsliv och samhällskunskap, vi har fortsatt arbetat med att bjuda in flera olika aktörer, myndigheter och instanser som bidragit med kunskap och inblick i sina olika verksamheter.

De ensamkommande barn som fyllt 21 år och inte längre omfattas av vårdinsatser har det också gått bra för, och de har gått vidare i studier eller direkt till arbete, och egen försörjning. Vi ser inte heller några stora flöden från denna målgrupp in till socialtjänstens försörjningsstöd.

Föreningsliv och övriga verksamheter bidrar också till god integration.

3.6.5.7 Invånarna i alla målgrupper är nöjda med möjligheterna till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter

Målet är delvis uppfyllt.

Fråga: "Hur nöjd är du med den insyn och det inflytande invånarna har över kommunens beslut och verksamheter?)"
Medborgarundersökningen 2019, fråga C5:1

Resultat: Betyg 5,1 (av 10) är lägre än 5,5 fg år. 17 procent är nöjda eller mycket nöjda och ger 8-10 i betyg. Motsvarande siffra för genomsnittet av deltagande kommuner 2019 är 4,8. Män är mer nöjda än kvinnor. Ser vi till hur nöjda medborgarna är som helhet, så är det sammanvägda indexet 44 av 100, att jämföra med 50 fg år och 39 för rikssnittet.

Analys: Det låga resultatet till trots så når kommunen förhållandevis höga värden när det kommer till nöjdhet kring insyn och

inflytande, i jämförelse med andra kommuner i länet och riket. Samtliga delar och helheten i Nöjd Inflytande-Index visar grönt, dvs vi ligger bland de 25 procent bästa kommunerna.

Trenden är dock sjunkande såväl för Dals-Ed som för kommunsnittet i länet och riket och det är inte godtagbart med så låga siffror. Betygsindex under 40 klassas som "inte godkänt". Gränsen för "nöjd" går vid 55 och 75 eller högre tolkas som "mycket nöjd". Vi har ett godkänt resultat, men kan inte med stolthet säga att våra invånare är nöjda. Vi behöver arbeta aktivt för att stärka invånarnas förtroende och upplevelse av delaktighet och inflytande.

3.6.5.8 Våra ungdomar vill och kan vara med och påverka i frågor som rör kommunen

Målet är delvis uppfyllt.

Fråga 1: "Vill du vara med och påverka i frågor som rör din kommun?" (åk 7-9).
LUPP 2018 (genomförs vart 4:e år, i slutet av mandatperioden).

Fråga 2: "Vilka möjligheter har du att föra fram dina åsikter till dem som bestämmer i kommunen?" (åk 7-9). *LUPP 2018*

Resultat 1: 56,4 procent svarade JA (58 procent, år 2014)

Resultat 2: 26,4 procent svarade ganska eller mycket stora möjligheter (18 procent, år 2014)

Analys: Under 2019 arbetade förvaltningar och nämnder med resultatet från LUPP 2018, med syfte att fånga upp ungdomars tankar och åsikter inom sju områden: *skola, fritid, hälsa, trygghet, politik/samhälle, arbete och framtid*. Ungdomarna har genom enkäten, och uppföljningsarbetet med den, fått inflytande i flera olika frågor, t ex när det gäller skolmältider och uppstart av ungdomsråd som planeras våren 2020. Vi är på rätt väg och det är riktigt viktigt inför framtiden att få våra ungdomars förtroende och låta dem vara delaktiga - på riktigt.

3.6.6 UPPFÖLJNING GRUNDUPPDRAG

Kommuner har olika roller och uppgifter. En översiktlig indelning kan göras mellan rollerna service- och välfärdsleverantör samt demokrati- och samhällsutvecklare. För att kunna agera i båda rollerna krävs att organisation och styrmodell stödjer båda.

Utifrån styrmodellen uttrycks detta som att kommunen har tre grunduppdrag, som all verksamhet utgår från. Välfärdsuppdraget och samhällsutvecklingsuppdraget ses som två huvuduppdrag, medan styrning och ledning av den kommunala verksamheten, såväl politiskt som i förvaltningen, ses som ett tredje, internt uppdrag.

Välfärdsuppdraget handlar om att leverera service och välfärdstjänster i kommunens verksamheter samt skapa dialog och inflytande i det dagliga arbetet.

Fokus är på kvalitet och nöjda kunder, samt på effektivitet med resurser och i processer.

Samhällsutvecklingsuppdraget handlar om att arbeta långsiktigt för attraktivitet och hållbarhet samt skapa dialog och inflytande i frågor om demokrati och samhällsutveckling.

Fokus är på lokala demokratins legitimitet och på att bygga morgondagens välfärd, i samverkan med medborgare och olika samhällsaktörer.

Styrning och ledning handlar om att skapa organisatoriska förutsättningar för kommunen att bedriva verksamheter som skapar värde och nytta för kunder, medarbetare och skattebetalare.

Fokus är på kompetens, engagemang, delaktighet och förtroende.

Enligt styrmodellen ska varje organisatorisk nivå följa upp och analysera sitt grunduppdrag med hjälp av olika mätetal eller helt enkelt fråga dem vi är till för.

Kommunens grunduppdrag följs i år främst upp i Medborgarundersökningen, som genomförs vartannat år i samarbete med SCB. Ett representativt urval av befolkningen tillfrågas om sin uppfattning om hur kommunen utför sitt uppdrag, inom dessa tre huvudområden:

Regionindex – om kommunen som en plats att bo och leva på. Omfattar främst Samhällsutvecklingsuppdraget

Medborgarindex – om kommunens olika verksamheter. Omfattar främst Välfärdsuppdraget.

Inflytandeindex – om invånarnas inflytande över kommunala beslut och verksamheter. Omfattar samtliga tre grunduppdrag, redovisas under styrning och ledning.

Inom varje område ställs ett antal frågor, vilkas svar vägs ihop, dels till ett helhetsbetyg, dels till flera underliggande betygsindex från 1-100. Betygsindex under 40 är "inte godkänt". Gränsen för "nöjd" går vid 55 och index från 75 och uppåt tolkas som "mycket nöjd".

Uppföljning av styrning och ledning sker även genom Medarbetarundersökningen HME, Hållbart medarbetarengagemang, som mäter motivation och uppfattning om styrning och ledarskap. Medarbetarnas engagemang bedöms vara en av de viktigaste förutsättningarna för en organisations förmåga att nå goda resultat. Svaren vägs ihop till betygsindex från 1-100.

Vid analyserna ser vi både på vår egen nivå och utveckling samt jämför med andra kommuner enligt nedanstående färgkoder. Den egna utvecklingen är viktigast att följa och föra dialog om, men det är även intressant att jämföra oss med andra kommuner.

HME kan endast jämföras år 2019.

Förklaring till tabellens färgkoder

	Kommunen tillhör de 25 procent av kommunerna med bäst resultat
	Kommunen tillhör de 50 procent av kommunerna med medelmåttigt resultat
	Kommunen tillhör de 25 procent av kommunerna med lägst resultat

Analys

Generellt är kommunens invånare nöjda med kommunen, eller ger godkänt betyg. Verksamheterna *räddningstjänst* samt *vatten och avlopp* uppnår mycket nöjd. Inget betygsindex underskrider godkäntgränsen, men *utbildningsmöjligheter* ligger nära gränsen, liksom möjligheter till *påverkan*, samt helheten för *invånarnas inflytande*.

I jämförelse med andra kommuner är Dals-Eds invånare generellt mer nöjda än invånarna i andra kommuner. Inom drygt hälften av frågeområdena tillhör vi de 25 procent kommuner med mest nöjda invånare. Inom endast två frågeområden tillhör vi stadigt dem med minst nöjda invånare, *utbildningsmöjligheter* och *arbetsmöjligheter*.

Helhetsbetygen ger också en positiv bild med mycket grönt. Vi noterar en försämring i den sammantagna bedömningen av kommunens verksamheter, såväl relativt som i absoluta tal.

Resultatet från medarbetarundersökningen är en relativt bra nivå, men sjunkande. En nivå på 80 av 100 brukar ses som ett riktmärke för godkänt. De tre delarna får olika betyg, där *ledarskap* är oförändrat sedan 2016, och högst på 82, vilket är högt även i jämförelse med andra kommuner.

Styrning får lägst betyg och *motivation* ligger däremellan. Båda ligger under 80 i den senaste mätningen.

Vi ser en viss försämring mellan åren, vilket inte är statistiskt säkerställt till alla delar.

Slutsatser

Utifrån resultaten kan vi dra slutsatsen att våra invånare är relativt nöjda med kommunens välfärdstjänster och bemötande. De externa förutsättningarna för samhällsutveckling får något lägre betyg. Vår förmåga till styrning och ledning får lite lägre betyg av både invånare och medarbetare, men i jämförelse med andra kommuner ser det bättre ut i vissa fall.

Under alla omständigheter behöver vi, politiker och tjänstemän, bli bättre på att föra en löpande dialog med invånare, brukare och medarbetare, om vilka förväntningar som finns på oss som kommun, för att bidra till samsyn kring kvalitetsnivåer, utbud, förbättringsbehov och möjligheter. Ökad information och dialog syftar till ömsesidig kunskap och trygghet samt förhoppningsvis ett ökat förtroende för kommunens kapacitet, och därmed även vår attraktivitet.

	2016	2018	2019
HELHETSBEDÖMNING			
Nöjd Region-Index - om kommunen som en plats att bo och leva på	63	67	63
Nöjd Medborgarindex - om kommunens olika verksamheter	59	60	57
Nöjd Inflytande-index - om invånarnas inflytande över kommunala beslut och verksamheter	48	50	44
HME Totalindex - medarbetarnas engagemang och chefernas och organisationens förmåga att ta tillvara på och skapa engagemang	81	80 (-17)	78

	2016	2018	2019
VÄLFÄRDSUPPDRAGET			
Nöjd Medborgar-Index - Bemötande, tillgänglighet	68	68	64
Nöjd Medborgar-Index - Förskolan	67	74	74
Nöjd Medborgar-Index - Grundskola	56	54	56
Nöjd Medborgar-Index - Gymnasieskola	62	66	62
Nöjd Medborgar-Index - Äldreomsorg	55	63	55
Nöjd Medborgar-Index - Stöd för utsatta personer	57	58	49
Nöjd Medborgar-Index - Räddningstjänst	76	81	80
Nöjd Medborgar-Index - Kultur	60	60	61
Nöjd Medborgar-Index - Idrott- och motionsanläggningar	65	65	64
Nöjd Medborgar-Index - Gator och vägar	60	58	58
Nöjd Medborgar-Index - Gång- och cykelvägar	61	59	58
Nöjd Medborgar-Index - Renhållning och sophämtning	72	70	67
Nöjd Medborgar-Index - Vatten och avlopp	87	87	85
Nöjd Medborgar-Index - Miljöarbete	57	55	55
SAMHÄLLSUTVECKLINGSUPPDRAGET			
Nöjd Region-Index - Rekommendation	65	68	66
Nöjd Region-Index - Arbetsmöjligheter	44	53	49
Nöjd Region-Index - Bostäder	54	61	60
Nöjd Region-Index - Fritidsaktiviteter	60	59	61
Nöjd Region-Index - Kommersiellt utbud	62	58	59
Nöjd Region-Index - Kommunikationer	54	63	58
Nöjd Region-Index - Trygghet	62	68	61
Nöjd Region-Index - Utbildningsmöjligheter	41	45	42
STYRNING OCH LEDNING			
Nöjd Inflytande-Index - Information	60	58	56
Nöjd Inflytande-Index - Förtroende	56	60	51
Nöjd Inflytande-Index - Kontakt	59	65	61
Nöjd Inflytande-Index - Påverkan	47	53	45
HME Motivationsindex	83	81 (-17)	78
HME Ledarskapsindex	82	80 (-17)	82
HME Styrningsindex	79	79 (-17)	75

Källor: Medborgarundersökningen, www.kolada.se. Medborgarundersökningarna genomförs sedan 2019 på ojämnta år. För mer information om medborgarundersökningarna, se www.dalsed.se.

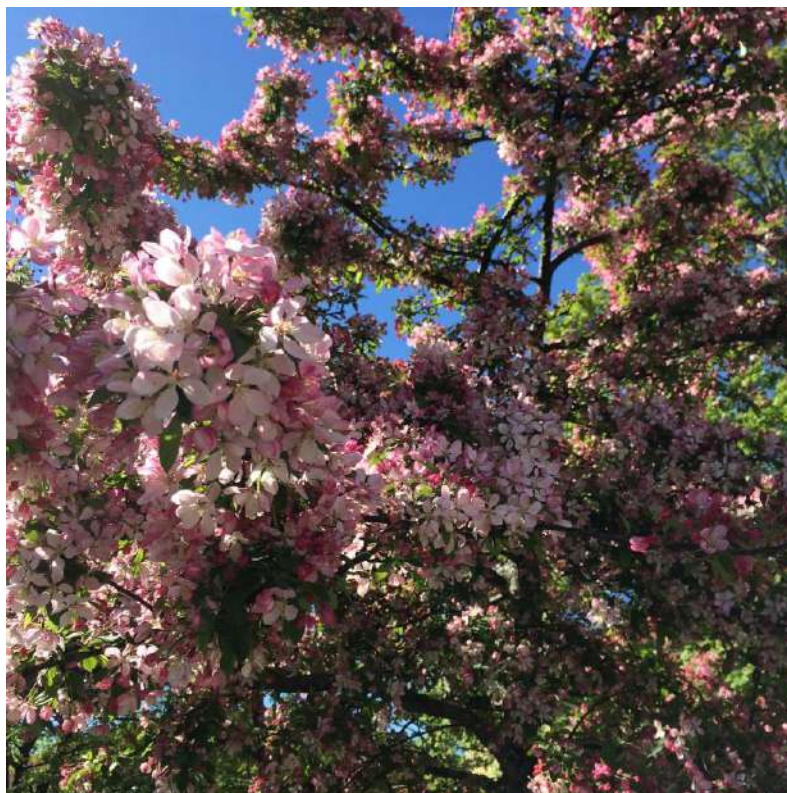
HME Medarbetarengagemang, egen medarbetarenkät genomförd i början av året.

3.6.7 SLUTSATSER AVSEENDE GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING OCH EKONOMISK STÄLLNING

I samband med budgetbeslutet inför år 2016 beslutade Kommunfullmäktige om ett antal uppdrag för att komma i långsiktig ekonomisk balans inför budget 2017. För att kunna fullgöra uppdragen från Kommunfullmäktige föreslogs därför att tillsätta en utredning för att utvärdera kommunens verksamheter med avseende på verksamhetseffektivitet och ekonomi. Förslaget var att utredningen skulle ske med externt stöd via SKR. SKR skulle dels genomföra en analys av kommunens ekonomiska situation och verksamhetens kostnader, inklusive en bedömning av förutsättningarna för de närmaste fem åren, dels en kvalitativ analys med avseende på

ledning och styrning, demokrati och delaktighet, verksamheternas effektivitet, kommunen som arbetsgivare och kommunen som samhällsbyggare.

Prognosen från SKR, allt annat oförändrat, visade då en ökande obalans under perioden från -1 mkr år 2016 till -24 mkr år 2021. För 2019 uppgick prognosen till -15 mkr. Med ett utfall (balanskravsresultat) år 2019 på -11,4 mkr inklusive de extra satsningar som gjorts via utvecklingsanslaget med 4,8 mkr tyder på att kommunen kunnat bromsa nettokostnadsutvecklingen i jämförelse med prognosen.

3.7 VÄSENTLIGA PERSONALFÖRHÅLLANDEN

PERSONALREDOVISNING

Anställda	Nov 2017	Nov 2018	Nov 2019
Antal tillsvidareanställningar	523	518	519
Varav kvinnor (%)	79,9%	81,9%	81,7%
Varav män (%)	20,1%	18,1%	18,3%
Antal visstidsanställningar (exkl. timavlönade)	135	122	108
Totalt antal anställda	658	640	627
Sysselsättningsgrad			
Heltidsanställda i % av samtliga anställda (exkl. timavlönade)	62,9%	62,5%	60,9%
För kvinnor (%)	57,2%	57,3%	56,8%
För män (%)	81,7%	80,9%	77,6%

Tabell: Sammanställning av personalnyckeltal

Anställda

Dals-Eds kommun hade 627 anställda vid mätillfället den 1 november, vilket är en minskning med 13 personer jämfört med föregående år. 519 personer var tillsvidareanställda och 108 personer visstidsanställda. Jämfört med föregående år är det en höjning med 1 tillsvidareanställda och minskning med 14 visstidsanställda.

Av de tillsvidareanställda var 424 kvinnor (81,7%) och 94 män (18,3%), om visstidsanställda inkluderas är den procentuella fördelningen 72,2% kvinnor och 27,8% män.

Åldersstruktur

Medelålder för kommunens tillsvidare- och visstidsanställda var 47,5 år. Medelåldern för kvinnor 47 år, vilket är en ökning med 1 år och för män 48 år, vilket är en ökning

med 2 år jämfört med föregående år.

Av de tillsvidareanställda var 18,5% 60 år eller äldre, vilket är en ökning med 3,6 %, och 31,6 % befinner sig i åldersspannet 50-59 år, vilket är en minskning med 2,4 % jämfört med 2018.

Under 2019 har 15 personer gått i ålderspension. De yrkeskategorier med störst andel kommande pensionsavgångar fram till 2023 är personal inom vård och omsorg, förskollärare/lärare samt lokalvårdspersonal.

Personalomkostnader

Under året uppgick lönekostnaderna till 324 mkr. Medellönen var 30 431 kronor i månaden, vilket var en höjning med 1282 kr/mån i jämförelse med 2018.

Sysselsättningsgrad

Av kommunens tillsvidare- och

visstidsanställda arbetar 60,9 % heltid, vilket är en sänkning med 1,6 % jämfört med föregående år.

Nedbrutet per kön arbetar 56,8 % kvinnor heltid, vilket är en sänkning med 0,5 % och bland männen arbetar 77,6 % heltid, vilket är en sänkning med 3,3 % jämfört med 2018.

Heltidsresan

Dals-Eds kommun har under hösten startat upp heltidsprojektet och har en heltidsplan som täcker hela kommunen. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har ett avtal med Kommunal att tillsvidareanställning på heltid ska vara det normala vid nyanställning och redan anställda medarbetare i högre utsträckning ska arbeta heltid.

I Dals-Ed är andel 60,9% heltidsanställda jämfört med riket 80%. Dals-Ed deltar i ett nätverk för heltidsresan som anordnas av SKR. I nätverket samlas 30 kommuner från olika delar av Sverige för att stödja varandra i olika frågor vid införande av fler heltidstjänster.

Ledarskap och kompetensutveckling

HR-enheten i kommunen stödjer chefer i sitt uppdrag genom olika insatser. Syftet är att kunna ge ett enhetligt stöd till kommunens chefer och även kunna förenkla deras vardag genom olika stödsystem. Ledarutveckling har skett under året genom att kommunledningen fokuserat på att arbeta med tillitsbaserad styrning och ledning, resultatstyrning med ny styrmodell inom ramen för Långsiktig Hållbar Ekonomi och verksamhet. Utbildning i Stratsy för kommunens chefer i styrning och ledning. Skrivarstugor i Stratsy har erbjudits under hösten med stöd och dialog i arbetet med grunduppdraget och målstyrning.

Under hösten 2019 samlades alla

kommunens chefer samt skyddsombud till en gemensam tvådagarsutbildning i systematiskt arbetsmiljöarbete.

Utbildningens innehåll var bl.a. samverkan, arbetsmiljölagen, arbetsanpassning/rehabilitering, konflikter och psykosociala arbetsmiljön.

Under 2020 startas Ledarforum upp återigen där kommunens chefer samlas för att lyfta aktuella frågor inom ledarskap och medarbetarskap.

Arbetsmiljö och hälsa

Dals-Eds kommun har avtal med Säfflehälsan AB avseende företagshälsa. Företagshälsan har under året anlitats bl.a. till lagstadgade hälsoundersökningar, samtalsstöd, samt övriga insatser kring hälsa och rehabilitering.

Medarbetarenkät

Under januari genomfördes den kommungemensamma medarbetarundersökningen och totalt 84 % deltog genom att svara på en enkät. Undersökningen genomfördes även 2017 då totalt 77 % deltog och 2016 då 69 % deltog i undersökningen.

Årets medarbetarundersökning skiljde något från tidigare år då kommunen även valde en fördjupning som omfattar 34 frågor inom sex olika frågeområden, vilka är övergripande, arbetssituation, ledarskap, arbetsmiljö, hälsa och strategi. I andra delen av medarbetarenkäten Hållbart Medarbetarengagemang (HME) som Dals-Eds kommun använt tidigare. HME är framtagen av SKR vilket ger möjlighet att på kommunnivå jämföra via Kolada med övriga kommuner i landet. HME-frågorna omfattar 9 frågor inom tre olika frågeområden vilka är motivation, ledarskap och styrning.

Syftet med enkäten är att få en bild av hur medarbetare i Dals-Eds kommun upplever

sin arbetssituation. Anledningen till att HME enkäten fokuserar på medarbetarengagemang är att det bedöms vara en av de viktigaste förutsättningarna för en organisations förmåga att nå goda resultat. Utifrån resultatet har

verksamheterna skapat handlingsplaner som sedan används i det systematiska arbetsmiljöarbete samt för att stärka medarbetarengagemanget och möjliggöra analys mellan medarbetarengagemang och verksamhetsresultat.

	HME	Motivation	Ledarskap	Styrning
2019	79	79	81	77
2017	80	81	80	79
2016	81	83	82	79

Tabellen visar Dals-Eds kommun HME index år 2019, 2017 och 2016.

Huvudindex Hållbart

Medarbetarengagemang, HME, är det sammantagna resultatet av samtliga frågeställningar och utgör totalindex Hållbart medarbetarengagemang (HME). Delindex är motivation, ledarskap och styrning.

Resultatet från HME visar att det totala resultatet har minskat från tidigare år men att ledarskapsindex har ökat något. Utifrån medarbetarenkäten så ligger ledarskap och arbetsmiljö på det högsta medelvärdet för totalen i kommunen.

Sjukfrånvaro

Under 2019 ligger sjukfrånvaron på 6,6 % oförändrad jämfört med 2018.

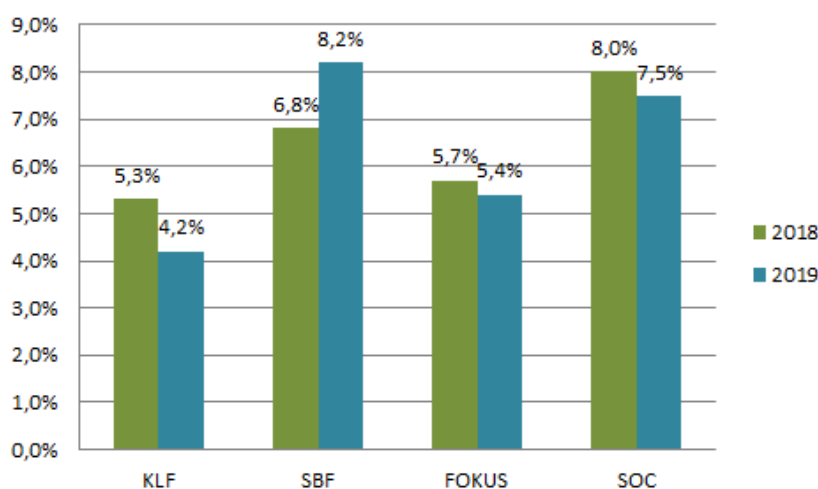
Sjukfrånvaron för kvinnor 6,6 och män 6,5 %, vilket är en minskning för kvinnor (7,2 %) men en ökning för män (4,7 %) jämfört med 2018.

Sjukfrånvaron per åldersgrupp har ökat i åldersgruppen under 29 och minskat i både åldersgruppen 30 - 49 år och över 50 år. De långa sjukskrivningarna, längre än 59 dagar, har minskat något under 2019 jämfört med 2018. Av den totala sjukfrånvaron utgör de långa sjukskrivningarna 44,8%.

Tabellen nedan visar sjukfrånvaro i procent total sjukfrånvaro, per kön och åldersgrupp under 2017- 2019.

Sjukfrånvaro	2017	2018	2019
Total sjukfrånvaro (%)	6,3 %	6,6 %	6,6 %
Varav sjukfrånvaro 60 dgr eller mer	48,9 %	47,4%	44,8%
Total sjukfrånvaro per kön			
Kvinnor (%)	7,0 %	7,2 %	6,6 %
Män (%)	4,2 %	4,7 %	6,5 %
Total sjukfrånvaro per åldergrupp			
Under 29 år (%)	3,5 %	3,5 %	4,6 %
30 - 49 år (%)	6,7 %	6,1 %	6,1 %
Över 50 år (%)	7,6 %	7,9 %	6,7 %

Diagrammet nedan visar genomsnittlig sjukfrånvaro per förvaltning under 2018-2019.

Tillbud och arbetsskador

Arbetsgivaren är skyldig att utreda orsakerna till olyckor, sjukdomar och allvarliga tillbud i arbetet. Därför är det viktigt att systematiskt undersöka och analysera vilka arbetsskador och tillbud som anmäls, vad som ska åtgärdas och hur man förebygger att andra personer inte drabbas.

Under hösten 2019 påbörjades införandet av KIA (Kommunalt Informationssystem om Arbetsmiljö) inom Samhällsbyggnadsförvaltningen och införandet fortsätter under 2020 för resterande förvaltningar. Syftet med KIA är att digitalt rapportera in samtliga tillbud, arbetsskador och riskobservationer för att kunna hantera avvikelser inom arbetsmiljö och att arbeta förebyggande.

	Antal 2017	Antal 2018	Antal 2019
Typ av skada			
Tillbud	54	147	126
Arbetssskador	23	26	17
Arbetssskador och tillbud totalt	77	173	143

Tabellen visar antal anmälda tillbud och arbetssskador under åren 2017-2019.

Antalet anmälda tillbud minskade med 21 anmälningar jämfört med 2018 och antalet anmälda arbetssskador minskade med 9 anmälningar jämfört med 2018. Antalet anmälda tillbud och arbetssskador är 143 st under 2019. De vanligaste tillbudsanmälningarna är hot och våldssituationer samt personalavvikelse som förekommer mest inom äldreomsorgen och LSS. När det gäller arbetssskadeanmälningar är det främst fallskador.

Friskvårdsbidrag

Genom att erbjuda friskvårdsbidrag eller friskvårdstimme vill kommunen uppmuntra alla anställda att motionera eller på andra sätt vårda sin hälsa. Friskvårdsbidraget är på 500 kr/år och har betalats ut till 129 personer.

Personal- och arbetsmiljögenomgång

HR-enheten har under hösten haft samtal med kommunens chefer. Områden som berörs under personal- och arbetsmiljögenomgångarna är kort- och

långtidssjukfrånvaro på enhetsnivå och individnivå, förebyggande sjukfrånvaro och rehabilitering. Förbättringsområden som framkom är dels tidiga insatser i rehabilitering och årshjul inom arbetsmiljö. Det finns stora skillnader på hälsoläget inom och mellan förvaltningarna där främsta sjukdomsfrånvaron är förslitningsskador medan en annan förvaltning har mestadels infektionssjukdomar, till följd av att personal arbetar inom vårdande yrken.

Rehabilitering

I personal- och arbetsmiljögenomgångarna förs en dialog med chef kring olika rehabiliteringsåtgärder som kan vara aktuella. Chef har rehabiliteringssamtal när medarbetaren varit sjuk 6 gånger på 12 månader (upprepad korttidsfrånvaro), när medarbetarens sjukskrivning beräknas bli mer än 30 dagar, när medarbetaren begär det och vid upprepade tidiga signaler om ohälsa. För att minska långtidssjukskrivning är tidiga samtal viktigt och vid behov kan kartläggning genomföras med hjälp av kommunens företagshälsa.

3.8 FÖRVÄNTAD UTVECKLING

Kommunutveckling

De nya övergripande styrdokumenterna, Vision 2035 och Utvecklingsplan 2020-2023, ligger till grund för det fortsatta utvecklingsarbetet med tydlig inriktning mot en attraktiv och hållbar kommun, som inbjuder till delaktighet. Första halvan av år 2020 pågår framtagandet av en genomförandeplan för det gemensamma arbetet med att nå utvecklingsmålen inom områdena Kompetens, Demokrati, Plats och Miljö. Samråden för ny översiktsplan skjuts fram till hösten till följd av coronapandemin.

Dalslands miljö- och energiförbund och kommunerna driver vidare samarbetet om Hållbarhetskompas Dalsland med förväntade beslut under våren 2020.

Resurserna för näringslivsutveckling planeras att organiseras i ett virtuellt näringslivskontor, i syfte att synliggöra och synkronisera kommunens samlade insatser för att främja näringsliv, platsutveckling och turism i Dals-Ed. Näringslivsstrategin ska arbetas om och blir en naturlig del i genomförandet av kommunens utvecklingsplan, med störst fokus på de frågor som är relevanta för näringsidkare. Arbetet sker i nära dialog med näringslivsrådet. Vi behöver även finna mer ändamålsenliga former för samarbetet med externa parter, dels med näringslivet och civilsamhället, dels med andra kommuner.

Vad gäller det ekonomiska läget för näringslivet bedömdes 2020 bli ett år med svag tillväxt redan innan Corona pandemin bröt ut. Pandemin kommer att ha en starkt negativ påverkan på konjunkturen under lång tid framöver, varsel och permitteringar drabbar många. Avsaknaden av norgehandeln ger ett tapp på minst 30-40% för många butiker som har det oerhört tufft.

Samtidigt har vi branscher som det går bra för, såsom blomsterhandel, bygghandel, elektronik, telefonsupport m.m. Framtiden får utvisa, men trenden med ökat antal arbetstillfällen och antalet företag kommer helt säkert att påverkas negativt under kommande år.

Med hjälp av medel från Tillväxtverket fortsätter vi att arbeta för en mer positiv socioekonomisk utveckling inom ramen för folkhälsoprojektet Håll-Plats Dals-Ed. Insatserna riktar sig till berörda invånargrupper, både direkt och indirekt via kommunens medarbetare genom kompetensutveckling.

Inom trygghet och säkerhet fortsätter arbetet med att bygga upp en samlad plattform för samtliga delar, där både brottsförebyggande frågor och krisledningsarbetet har aktualiserats på flera olika sätt under andra halvan av 2019 och inledningen av 2020. En organisation med god struktur samt effektiv kommunikation både internt och externt är en viktig förutsättning för att kunna arbeta förebyggande mot brott och för ökad trygghet. Medborgarlöftena för 2020 har fokus på åtgärder kopplat till trafik och stödförebyggande åtgärder på olika platser och verksamheter runt om i kommunen.

Inom krisledning och civilt försvar fortsätter uppbyggnad av kunskap och förståelse för uppgifts- och ansvarsfördelning vid extraordinär händelse eller höjd beredskap.

Barnkonventionen är numera lag, sedan 1 januari 2020. Det kräver ett ökat fokus för alla verksamheter, förvaltningar och nämnder på vad det kommer att innebära och vilka anpassningar som behöver göras.

Organisationsutveckling

Strategin för en långsiktigt hållbar ekonomi och verksamhet ligger till grund för det fleråriga utvecklingsarbetet, som fortskrider med stor uthållighet. En väsentlig del under år 2020 kommer att ligga på utveckling av mjuka värden, såsom tillitsskapande ledarskap och aktivt medarbetarskap samt arbetsmiljö. Den praktiska tillämpningen av styrmodellen fortsätter i ett systematiskt arbete med utveckling och anpassning, vilket utgår från fördjupad analys.

Digitaliseringen fortsätter, dels med utökad tillämpning och användarkunskap i befintliga verksamhetssystem, dels med förbättrad informationssäkerhet och systemförvaltning. Först med en utvecklad ordning och reda internt kan vi bli innovativa kring alla möjligheter för välfärdsteknik gentemot invånare och kunder.

Genom tydligt och tillitsbaserat ledarskap och samsyn mellan politik och förvaltning på alla plan kan vi åstadkomma positiv förändring och effekter i samtliga tre nyttoperspektiv; för dem vi är till för, för våra medarbetare och för den ekonomiska utvecklingen.

Digitalisering

2020 behöver bli året då vi systematiskt börjar ta tag i vår digitala systemförvaltning på allvar. Först med en solid bas i systemförvaltningen kan vi bli innovativa kring alla möjligheter för välfärdsteknik som finns där ute. När vi väl sedan successivt blir mer innovativa gentemot kunderna så bör det ske utifrån en vilja att optimera vår service utifrån våra kunders stora livshändelser. Alla processer i kommunen gynnas av det tänket. I möjligaste mån ska vi samarbeta med andra likasinnade grannkommuner för att nå synergieffekter i upphandling, implementering, drift och utveckling.

Trafik och Infrastruktur

Under 2020 inleds arbetet med ny upphandling av skolbusstrafiken Dals-Ed med trafikstart juni 2023. Kommunen har beslutat att Västtrafik ska genomföra upphandlingen.

Under 2021 ska Regionutvecklingsnämnden besluta om finansieringen av de 2 regionaltågen Ed-Trollhättan ska förlängas.

Regionens trafikeringsförslag till 2028 liknar i hög grad dagens, men med ökat antal turer. Tidtabellen för tågen från Oslo till Göteborg anpassas för att kunna fortsätta till Köpenhamn. Utbudet Karlstad-Göteborg ökas och går som mest varje timma.

Medlemsstaterna i EU har åtagit sig att färdigställa stomnätet till och med år 2030. Genomförandet av stomnätskorridorerna är prioriterat och VGR arbetar särskilt för färdigställandet av sträckan Oslo-Göteborg. Frågan om dubbelspår hela vägen till Oslo är av central betydelse för Dals-Eds kommun och Dalsland.

Barn och utbildning

Då bristyrken finns inom FOKUS verksamheter står huvudmannen alltmer för stödinsatser för kompetensutveckling. Rekrytering generellt av lärare, specialpedagoger, förskollärare, fritidspedagoger är svår, och utbildade ställer höga krav på lön och anställning.

FOKUS fortsätter att utveckla arbetet med digitaliseringen av skolan. Bla övergår Hagaskolan till digitala läromedel i i stort sett alla ämnen under våren 2020.

Barns ökade vistelsetid i förskolan har ökat och gör vissa schematekniska utmaningar liksom som den ökade rörligheten i samhället gör att det är svårt att planera hur vår verksamhet kommer att se ut. Förskolan

måste vara mer flexibel i sin organisation och i sitt arbetssätt då barngrupperna ständigt förändras.

Snörumsskolans arbete med ett flexibelt flerlärarsystem där elevens behov står i centrum för hur arbetslagen grupperar sina elever i varje ämne ska fortsätta implementeras och utvecklas.

Hagaskolan bedöms ha goda förutsättningar att bli en effektiv och välfungerande organisation med hög måluppfyllelse. Struktur och tydliga rutiner behöver utvecklas, där alla medarbetare har god förståelse och kunskap om sitt uppdrag och fokus på elevernas utveckling och lärande. För att förtydliga organisationen och hur resurser används kommer en resursplaneringsmodul att börja användas.

För Utsikten behöver markandsföringen fokuseras och utvecklas för att nå ut till potentiella elever.

Vuxenutbildningen ser en liten avmattning i nyanlända, med behov av SFI, men samtidigt en ökning av behov av yrkesvux hos tidigare SFI-elever.

Kultur & Fritidscheferna i Dalsland har fått ett uppdrag att utreda en framtida organisation. Att se över möjligheten att kunna utveckla samarbetet.

Vård och omsorg

Det påbörjade arbetet med hemtjänstkontakt, trygg hemgång, övergång av serviceinsatser till annan utförare förväntas ge en stabilitet i verksamhet, hos personal och brukare. Det är viktigt att följa implementeringens regler med goda förarbeten, återkommande uppföljningar och justeringar där det behövs för att skapa en tillåtande arbetsmiljö där kritik ses som något positivt och som man tar tillvara på.

Omformning av arbetsgrupper kommer att ses över då kontinuiteten för våra mest utsatta måste bli bättre. En Sviktgrupp kommer upprättas, en grupp där brukare med tex kognitiv eller psykisk svikt träffar ett mindre antal medarbetare. Medarbetarna kommer också få fördjupade kunskaper kring bemötandet och omvårdnaden av dessa brukare i syfte att skapa trygga och goda relationer, förståelse och trygghet. Utbildning kommer under året ske bland annat inom områdena demens och psykiska hälsa.

Individ och familjeomsorgen behöver utveckla samverkan och medverka till att skapa tillgängliga arbetsplatser så att enskilda som söker försörjningsstöd kan erbjudas sysselsättning i stället för långvarigt ekonomiskt bistånd. Fortsätta utveckla arbetet på allmänt inriktad och samhällsinriktad nivå för att minska behovet av individuella insatser.

Teknik, service och fastighet

Den nya organisationen inom teknik och service skall sätta sig under 2020 och utvärderas löpande. Maskinparken behöver ses över och anpassas till de nya förutsättningar som råder inom enheten.

I september 2020 beräknas de återstående etapperna gällande renovering av lokaler för äldreomsorgen bli färdiga.

Utredning angående måltidsservering på Hagaskolan behöver behandlas och beslut behöver tas om hur vi skall gå vidare med både matproduktion och servering för Hagaskolans elever och äldreomsorgen.

4 FINANSIELLA RAPPORTER

4.1 DRIFTREDOVISNING

Belopp i mkr	Utfall 2019			Budget 2019	Budget-avvikelse
	Kostnad	Intäkt	Netto	Netto	
Skatter och statsbidrag					
Skatteintäkter	0,0	203,1	203,1	201,0	2,1
Preliminär slutavräkning innevarande år	-2,1	0,0	-2,1	0,0	-2,1
Definitiv slutavräkning föregående år	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1
Inkomstutjämningsbidrag/-avgift	0,0	77,7	77,7	77,9	-0,2
Kostnadsutjämningsavgift/-bidrag	0,0	7,1	7,1	7,4	-0,3
Regleringsavgift/bidrag	0,0	3,4	3,4	2,1	1,3
LSS-utjämningsbidrag	0,0	12,1	12,1	12,0	0,1
Kommunal fastighetsavgift	0,0	11,6	11,6	11,2	0,4
Generellt statsbidrag (utifrån parameter för flyktingmottagande)	0,0	2,2	2,2	2,2	0,0
Generellt statsbidrag (statligt stöd för ökat bostadsb)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa skatter och statsbidrag	-2,1	317,3	315,2	313,8	1,4
Nämnd					
Kommunfullmäktige	-0,5	0,0	-0,5	-0,6	0,1
- varav kommunfullmäktige	-0,1	0,0	-0,1	-0,1	0,0
- varav revision	-0,4	0,0	-0,4	-0,5	0,1
Valnämnden	-0,2	0,1	0,0	-0,2	0,1
KS - Kommunledningsförvaltningen	-37,3	5,0	-32,3	-33,3	1,0
- varav stöd, service och styrfunktioner	-30,9	4,2	-26,7	-27,6	0,9
- varav byggnadskontor	-2,2	0,8	-1,4	-1,7	0,3
- varav överförmyndare	-0,9	0,0	-0,9	-0,7	-0,2
- varav KS oförutsedda utgifter	-0,2	0,0	-0,2	-0,2	0,0
- varav tillfälligt utvecklingsanslag	-3,1	0,0	-3,1	-3,1	0,0
KS - Samhällsbyggnadsförvaltningen	-127,4	108,3	-19,1	-19,6	0,5

- varav renhållningsverksamhet	-7,7	7,7	0,0	0,0	0,0
- varav VA-verksamhet	-9,6	9,6	0,0	0,0	0,0
- varav gator och vägar	-3,9	0,1	-3,8	-3,8	0,0
- varav fastighetsverksamhet	-38,2	36,6	-1,6	-0,9	-0,7
- varav städverksamhet	-8,7	8,6	-0,1	-0,1	0,0
- varav kostverksamhet	-14,4	13,5	-0,9	-0,3	-0,7
- varav arbetsmarknads- och integrationsverksamhet	-14,6	11,9	-2,7	-3,7	1,0
- varav räddningstjänst	-7,8	1,5	-6,3	-6,4	0,1
- varav bostadsanpassning	-0,6	0,0	-0,6	-0,7	0,2
- varav övrig verksamhet	-21,8	18,7	-3,1	-3,8	0,7
FOKUS-nämnden	-216,9	83,3	-133,6	-127,0	-6,7
- varav barnomsorg	-33,8	6,7	-27,1	-27,0	0,0
- varav grundskola	-61,7	7,6	-54,1	-49,2	-4,9
- varav särskola	-3,2	0,0	-3,2	-3,4	0,2
- varav Utsikten	-64,0	62,9	-1,0	-1,0	-0,1
- varav gymnasieskola	-24,8	0,3	-24,4	-22,7	-1,7
- varav vuxenutbildning m.m.	-4,8	1,4	-3,3	-3,0	-0,3
- varav kultur- och fritid	-10,3	1,7	-8,6	-9,0	0,3
- varav nämnd	-0,5	0,0	-0,5	-0,5	0,0
- varav administration	-13,8	2,6	-11,3	-11,1	-0,1
Socialnämnden	-160,1	26,9	-133,2	-126,6	-6,6
- varav IFO	-24,4	3,1	-21,3	-20,0	-1,3
- varav LSS	-42,9	8,8	-34,1	-33,8	-0,3
- varav äldreomsorg	-65,4	9,4	-56,0	-56,3	0,3
- varav hemvård	-20,9	4,9	-16,0	-16,1	0,1
- varav övrig verksamhet, inkl politisk verksamhet	-6,5	0,7	-5,8	-0,4	-5,4
Summa nämnder	-542,4	223,6	-318,8	-307,2	-11,6
Finansverksamhet					
- Arbetsgivaravgifter	-69,2	0,0	-69,2	-66,6	-2,7
- Avtalsförsäkringar	-0,1	0,0	-0,1	-0,1	0,0
- Pensionskostnader	-29,9	0,0	-29,9	-24,1	-5,8
- Personalomkostnadspåslag (PO)	0,0	86,5	86,5	83,2	3,3
- Personalförbrukning	-0,7	0,7	0,0	0,0	0,0

- Löneväxling pension	-0,3	0,3	0,0	0,0	0,0
- Borgensavgift Edshus AB	0,0	0,6	0,6	0,7	-0,1
- Central löneökningsspott	0,0	0,0	0,0	-2,5	2,5
- Central pott för löneprioriteringar	0,0	0,0	0,0	-0,7	0,7
- Timlöneförändring hela kommunen	-0,2	0,0	-0,2	-0,4	0,2
- Anpassningar att hantera på kommunövergripande nivå	0,0	0,0	0,0	0,5	-0,5
- Intern ränta	0,0	4,3	4,3	4,9	-0,6
- Bidrag Tillväxtverket	0,0	0,6	0,6	0,0	0,6
- Övriga poster	0,0	0,2	0,2	0,0	0,2
- Finansiella intäkter	0,0	0,4	0,4	0,4	0,0
- Finansiella kostnader	-0,8	0,0	-0,8	-1,9	1,1
Summa finansverksamhet	-101,2	93,6	-7,6	-6,6	-1,1
Årets resultat	-645,7	634,6	-11,2	0,0	-11,2

4.2 INVESTERINGSREDOVISNING

Förklaringar till förkortningar i tabellerna nedan:

KS = Kommunstyrelsen

KLF = Kommunledningsförvaltning

SBF = Samhällsbyggnadsförvaltning

2019					
	Netto				
Belopp i mkr	Inkomster	Utgifter	Utfall	Budget	Avvikelse
Skattefinansierat	-0,6	40,8	40,2	69,0	28,8
- därav KS (KS objektsreserv)	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4
- därav KS (KS-ordf objektsreserv)	0,0	0,0	0,0	1,7	1,7
- därav KLF (inventarier hela kommunen)	0,0	1,5	1,5	3,0	1,5
- därav KLF (IT)	-0,4	0,0	-0,4	2,2	2,6
- därav SBF (Resecentrum)	0,0	8,3	8,3	4,0	-4,3
- därav SBF (MSB)	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2
- därav SBF (fastighet skolor)	0,0	0,4	0,4	8,5	-0,4
- därav SBF (fastighet äldreboende)	-0,1	27,7	27,6	36,2	8,5
- därav SBF (fastighet skolrestaurang Haga)	0,0	0,0	0,0	7,0	7,0
- därav SBF (övriga fastigheter)	-0,1	1,6	1,5	4,4	2,9
- därav SBF (räddningstjänst)	0,0	0,0	0,0	2,4	2,3
- därav SBF (övrigt)	0,0	1,3	1,3	7,6	6,3
Taxefinansierat	-0,6	1,2	0,6	39,6	39,0
- därav Vatten- och avloppsverksamhet	-0,6	0,5	-0,1	38,7	38,8
- därav Renhållningsverksamhet	0,0	0,7	0,7	0,9	0,2
Exploateringsverksamhet	-0,7	1,0	0,4	0,7	0,4
- därav sanering Bältnäs industriområde	-0,7	1,0	0,4	0,7	0,4
Totalt	-1,9	43,0	41,1	109,3	68,2

Kommentarer till investeringsverksamheten:

Totalt har 43 mkr investerats under 2019 jämfört med planen på 109 mkr. De största delarna av investeringarna kan härröras till ombyggnationen av äldreboendet på Edsgärdet och Hagalid. Därutöver projektet nytt Resecentrum.

Den stora avvikelsen mot budget beror dels på förskjutningar avseende ombyggnationen av äldreboendet samt ej nyttjade medel för skolrestaurang Haga och VA-investeringar.

Kommande års investeringsbehov

Samhällsbyggnadsförvaltningen har uppdraget att inför budgetplan 2021-2023 arbeta fram underhållsplaner både gällande kommunens fastigheter samt kommunens gator och vägar, utöver detta även en plan för behov av kommande VA-investeringar.

Utöver detta har kommunledningsförvaltningens IT-enhet uppdrag att arbeta fram en plan för kommande IT-investeringar.

Sammantaget kommer detta troligtvis medföra ett utökat investeringsbehov inom dessa verksamheter de närmsta åren.

4.3 RESULTATRÄKNING

		Kommunen		Koncernen	
(mkr)		2019	2018	2019	2018
Verksamhetens intäkter	Not 1,9	146,7	158,0	173,0	181,9
Verksamhetens kostnader	Not 2,9	-458,2	-448,5	-470,2	-460,2
Avskrivningar	Not 3	-15,0	-13,3	-23,7	-21,9
Verksamhetens nettokostnader		-326,5	-303,8	-320,9	-300,2
Skatteintäkter	Not 4	201,2	193,3	201,2	193,3
Generella statsbidrag och utjämning	Not 5	114,0	107,1	114,0	107,1
Verksamhetens resultat		-11,3	-3,4	-5,7	0,2
Finansiella intäkter	Not 6	1,1	0,8	0,6	0,8
Finansiella kostnader	Not 7	-1,0	-1,1	-3,0	-3,2
Resultat efter finansiella poster		-11,2	-3,7	-8,1	-2,2
Extraordinära poster					
ÅRETS RESULTAT (förändring av eget kapital)	Not 8	-11,2	-3,7	-8,1	-2,2
Resultatet i andel av skatter och bidrag		-3,6%	-1,2%	-2,6%	-0,7%

4.4 KASSAFLÖDESANALYS

(mkr)		Kommunen		Koncernen	
		2019	2018	2019	2018
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Verksamhetens intäkter	Not 1,9	146,6	158,0	172,4	181,9
Verksamhetens kostnader	Not 2,9	-458,2	-448,5	-470,3	-459,9
Verksamhetens nettokostnader		-311,6	-290,5	-297,9	-278,0
Skatteintäkter och intäkter av bidrag	Not 4,5	315,2	300,4	315,2	300,4
Finansiella intäkter	Not 6	1,1	0,8	1,2	0,8
Finansiella kostnader	Not 7	-1,0	-1,1	-3,0	-3,2
Justering av ej rörelsekapitalpåverkande poster		0,0	0,0	0,0	0,0
Verksamhetsnetto		3,7	9,6	15,5	20,0
INVESTERINGAR					
Inköp av materiella tillgångar	Not 10,11	-41,1	-62,0	-52,0	-69,0
Avytrtrade materiella tillgångar		0,2	1,2	0,2	1,2
Inköp av finansiella tillgångar		0,0	-6,0	0,0	0,0
Avytrtrade finansiella tillgångar		0,0	0,0	0,0	0,0
Investeringsnetto		-40,9	-66,8	-51,8	-67,8
FINANSIERING					
Utlåning/ökning långfristiga fordringar		0,0	18,2	11,2	18,2
Återbetald utlåning		-1,9	-0,1	-1,9	-0,1
Långfristig upplåning	Not 18	68,8	0,0	68,8	0,0
Amortering	Not 18	-47,5	0,0	-50,3	-2,8
Kortfristig upplåning		0,0	0,0	0,0	0,0
Amortering		0,0	0,0	0,0	0,0
Utdelning		0,0	0,0	0,0	0,0
Finansieringsnetto		19,4	18,0	27,8	15,3
Justering för rörelsekapitalets förändring					
Ökn(+)/minskn(-) pensionsskuld	Not 17	0,5	0,8	0,5	0,8
Ökn(+)/minskn(-) övriga avsättningar		0,0	0,0	1,5	-0,3
Ökn(-)/minskn(+) kortfristiga fordringar	Not 13,14	-2,3	-1,0	-2,1	-1,8
Ökn(+)/minskn(-) kortfristiga skulder	Not 20	4,3	-9,0	-5,4	-1,0
Förändring av likvida medel		-15,2	-48,4	-13,9	-34,7
Likvida medel vid årets början		38,4	86,8	57,4	92,2
Likvida medel vid årets slut		23,2	38,4	43,5	57,4

4.5 BALANSRÄKNING

		Kommunen		Koncernen	
(mkr)		2019	2018	2019	2018
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Materiella anläggningstillgångar					
- Mark, byggnader och tekniska anläggningar	Not 10	310,0	283,5	583,1	565,7
- Maskiner och inventarier	Not 11	17,7	19,2	18,3	19,7
Finansiella anläggningstillgångar	Not 12	21,4	21,4	3,6	3,6
Summa anläggningstillgångar		349,1	324,1	605,0	589,0
Omsättningstillgångar					
Förråd mm	Not 13	3,2	3,4	3,6	3,6
Fordringar	Not 14	37,7	35,2	37,7	33,5
Likvida medel	Not 15	23,1	38,4	43,5	57,4
Summa omsättningstillgångar		64,1	77,0	84,8	94,5
SUMMA TILLGÅNGAR		413,2	401,1	689,8	683,5
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital	Not 16				
Årets resultat		-11,2	-3,7	-8,1	-2,2
Resultatutjämningsreserv		30,0	30,0	30,0	30,0
Övrigt eget kapital		151,5	155,2	157,9	160,8
Summa eget kapital		170,3	181,5	179,8	188,6
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknade förpliktelser	Not 17	8,6	8,1	8,6	8,1
Uppskjutna skatter		0,0	0,0	2,2	0,0
Skulder					
Långfristiga skulder	Not 18	134,7	116,2	387,0	371,5
Kortfristiga skulder	Not 19	99,6	95,3	112,2	115,2
Summa avsättningar och skulder		242,9	219,6	510,0	494,9
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		413,2	401,1	689,8	683,5

PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER					
Panter och därmed jämförliga säkerheter					
Ansvarsförbindelser					
Pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland skulder och avsättningar	Not 21	106,2	107,9	106,2	107,9
Övriga ansvarsförbindelser					
Borgensåtaganden	Not 22	273,1	276,9	10,8	11,8

4.6 NOTFÖRTECKNING

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2019	2018	2019	2018
Not 1 Verksamhetens intäkter	2019	2018	2019	2018
Avgifter affärsdrivande	15,7	14,7	13,3	12,2
Huvudavgift (barnomsorg, äldreomsorg, musikskola etc)	5,3	5,2	5,3	5,2
Hyror	14,0	13,5	45,9	45,2
Driftbidrag	62,0	71,0	62,0	71,0
Ersättning från FK för personlig assistent	7,2	8,0	7,2	8,0
Övriga bidrag	2,7	2,8	2,7	2,8
Övriga intäkter	39,9	42,8	36,6	37,5
Summa verksamhetens intäkter	146,6	158,0	173,0	181,9

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2019	2018	2019	2018
Not 2 Verksamhetens kostnader	2019	2018	2019	2018
Personalkostnader	323,8	316,6	327,2	319,5
Hyror	18,1	20,6	3,3	5,3
Material	15,0	17,0	15,0	17,0
Köpta tjänster	75,1	69,9	71,4	70,2
Bidrag	11,8	8,8	11,8	8,8
Inkomstskatt	0,0	0,0	1,5	0,0
Övriga kostnader	14,3	15,5	40,1	39,4
Summa verksamhetens kostnader	458,2	448,5	470,3	460,2

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2019	2018	2019	2018
Not 3 Avskrivningar	2019	2018	2019	2018
Inventarier	2,9	2,8	3,0	3,1
Fastigheter	12,1	10,5	20,7	18,8

Summa avskrivningar	15,0	13,3	23,7	21,9
----------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
Not 4 Skatteintäkter	2019	2018	2019	2018
Preliminär kommunalskatt	203,1	194,3	203,1	194,3
Preliminär slutavräkning innevarande år	0,1	-0,3	0,1	-0,3
Slutavräkningsdifferens föregående år	-2,1	-0,7	-2,1	-0,7
Summa skatteintäkter	201,2	193,3	201,2	193,3

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
Not 5 Generella statsbidrag och utjämning	2019	2018	2019	2018
Inkomstutjämning	77,7	75,7	77,7	75,7
Kommunal fastighetsavgift	11,6	11,4	11,6	11,4
LSS-utjämning	12,1	10,6	12,1	10,6
Kostnadsutjämning	7,1	4,2	7,1	4,2
Regleringsbidrag/-avgift	3,4	0,8	3,4	0,8
Generellt statsbidrag (utifrån parameter för flyktingmottagande)	2,2	4,2	2,2	4,2
Generellt statsbidrag (stöd för ökat bostadsbyggande)	0,0	0,2	0,0	0,2
Summa generella statsbidrag och utjämning	114,0	107,1	114,0	107,1

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
Not 6 Finansiella intäkter	2019	2018	2019	2018
Inkomsträntor	0,0	0,0	0,1	0,0
Övriga finansiella intäkter	1,1	0,8	0,5	0,8
Summa finansiella intäkter	1,1	0,8	0,6	0,8

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
Not 7 Finansiella kostnader	2019	2018	2019	2018
Räntor anläggningslån	0,6	0,9	2,6	2,9
Räntekostnader pensionsskuld	0,2	0,2	0,2	0,2
Övriga finansiella kostnader	0,2	0,1	0,2	0,1
Summa finansiella kostnader	1,0	1,3	3,0	3,2

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2019	2018	2019	2018
Not 8 Avstämning av balanskrav				
Årets resultat enligt resultaträkningen	-11,2	-3,7	-11,2	-3,7
- avgår samtliga realisationsvinster	-0,2	-0,6	-0,2	-0,6
- tillägg för realisationsvinster enligt undantag	0,0	0,0	0,0	0,0
- tillägg för realisationsförluster enligt undantag	0,0	0,0	0,0	0,0
- tillägg för orealiserade förluster i värdepapper	0,0	0,0	0,0	0,0
- avgår återföring av realiserade förluster i värdepapper	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	-11,4	-4,3	-11,4	-4,3
- medel till resultatutjämningsreserv	0,0	0,0	0,0	0,0
- medel från resultatutjämningsreserv	0,0	0,0	0,0	0,0
Årets balanskravsresultat	-11,4	-4,3	-11,4	-4,3
Balanskravsunderskott från tidigare år	-2,6	0,0	-2,6	0,0
Summa balanskravsresultat	-14,0	-4,3	-14,0	-4,3
Balanskravsresultat att reglera	-2,6	-2,6	-2,6	-2,6

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2019	2018	2019	2018
Not 9 Jämförelsestörande poster				
Realisationsvinst vid fastighetsförsäljning	0,2	0,6	0,2	0,6
Utrangering av fastighetskomponenter i samband med ombyggnation	-0,8	-2,2	-0,8	-2,2
Summa jämförelsestörande poster	-0,6	-1,6	-0,6	-1,6

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2019	2018	2019	2018
Not 10 Mark, byggnader och tekniska anläggningar				
Ingående anskaffningsvärde	445,7	395,4	787,7	744,2
Akkumulerad avskrivning	-157,9	-151,7	-228,9	-216,2
Årets investeringar	39,0	54,7	49,8	61,2
Utrangering	-4,1	-3,6	-4,2	-3,8
Försäljningar	-0,2	-1,4	-0,2	-1,4
Reavinst	0,2	0,6	0,2	0,6
Reaförlust	-0,8	0,0	-0,8	0,0
Nedskrivning	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivning	-11,9	-10,5	-20,5	-18,9
Redovisat värde vid årets slut	310,0	283,5	583,1	565,7

Specifikation mark, byggnader och tekniska anläggningar

Markreserv	21,2	21,2	38,2	38,2
Verksamhetsfastigheter	196,7	203,5	307,6	317,2
Fastigheter för affärsverksamhet	17,7	19,7	17,7	19,7
Publika fastigheter	23,2	23,7	23,2	23,7
Fastigheter för annan verksamhet	37,8	40,3	167,0	178,5
Pågående arbeten	13,4	-24,9	16,9	-24,9
Exploateringsmark	0,0	0,0	12,5	13,3
Redovisat värde vid årets slut	310,0	283,5	583,1	565,7

(mkr)

	Kommunen		Koncernen	
Not 11 Maskiner och inventarier	2019	2018	2019	2018
Ingående anskaffningsvärde	66,0	58,7	69,5	61,8
Ackumulerad avskrivning	-29,1	-44,0	-32,1	-46,7
Årets investeringar	2,0	7,3	2,2	7,7
Utrangering	-17,7	0,0	-17,7	0,0
Försäljningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Reavinst	0,0	0,0	0,0	0,0
Reaförlust	0,0	0,0	0,0	0,0
Nedskrivning	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivning	-3,5	-2,8	-3,6	-3,1
Redovisat värde vid årets slut	17,7	19,2	18,3	19,7

Specifikation maskiner och inventarier

Maskiner	2,4	2,6	2,4	2,6
Inventarier	9,3	9,8	9,9	10,3
Byggnadsinventarier	0,0	0,0	0,0	0,0
Bilar och andra transportmedel	3,0	3,4	3,0	3,4
Förbättringsutgifter på fast ej ägda av komm.	1,1	1,2	1,1	1,2
Leasingavtal	0,0	0,0	0,0	0,0
Konst	0,0	0,0	0,0	0,0
Övriga maskiner och inventarier	1,9	2,2	1,9	2,2
Redovisat värde vid årets slut	17,7	19,2	18,3	19,7

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2019	2018	2019	2018
Not 12 Finansiella anläggningstillgångar				
Aktier/andelar				
Edshus AB	18,0	18,0	0,0	0,0
Dalslands Turist AB	0,2	0,2	0,2	0,2
Kommuninvest	2,1	2,1	2,1	2,1
Kommuninvest förlagslån	0,6	0,6	0,6	0,6
Föreningen eDIT lån	0,4	0,4	0,4	0,4
Övrigt	0,1	0,1	0,1	0,3
Redovisat värde vid årets slut	21,4	21,4	3,6	3,6

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2019	2018	2019	2018
Not 13 Förråd, lager och exploateringsfastigheter				
Förråd och lager	0,0	0,0	0,4	0,2
Exploateringsfastigheter	3,2	3,4	3,2	3,4
Redovisat värde vid årets slut	3,2	3,4	3,6	3,6

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2019	2018	2019	2018
Not 14 Kortfristiga fordringar				
Kundfordringar	6,1	10,9	6,1	8,5
Interimsfordringar	20,6	20,2	20,7	20,8
Övrigt	11,0	4,2	14,5	4,2
Redovisat värde vid årets slut	37,7	35,2	41,3	33,5

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2019	2018	2019	2018
Not 15 Likvida medel				
Kassa	0,1	0,1	0,1	0,1
Bank	23,1	38,3	43,4	57,3
Summa likvida medel vid årets slut	23,2	38,4	43,5	57,4

Kommunen har en checkkredit på 15 miljoner kronor som ej var utnyttjad vid bokslutstillfället.

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2019	2018	2019	2018
Not 16 Eget kapital				
Förändring av eget kapital				
Ingående eget kapital	181,5	185,2	187,9	190,8
Årets resultat	-11,2	-3,7	-8,1	-2,2
Utgående eget kapital	170,3	181,5	179,8	188,6

Uppdelning av eget kapital				
Resultatutjämningsreserv	30,0	30,0	30,0	30,0
Pensionsreserv	0,1	0,1	0,1	0,1
Övrigt eget kapital	140,2	151,4	149,7	158,5
Utgående eget kapital	170,3	185,1	179,8	188,6

För 2018 fanns inga möjligheter att avsätta medel till resultatutjämningsreserven utifrån det negativa resultatet. För 2019 föreslås ingen avsättning av samma anledning.

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2019	2018	2019	2018
Not 17 Avsättningar för pensioner och liknade förpliktelser				
Ingående avsättning	8,1	7,3	8,1	7,3
Nya förpliktelser under året	0,6	1,0	0,6	1,0
Varav				
Nyintjänad pension	0,2	0,7	0,2	0,7
Ränte- och basbeloppsuppräknig	0,2	0,1	0,2	0,1
Ändring av försäkringstekniska grunder	0,0	0,0	0,0	0,0
Förändring av löneskatten	0,1	0,2	0,1	0,2
Övrig post	0,1	0,0	0,1	0,0
Årets utbetalningar	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Varav				
Pensioner	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Utgående avsättning	8,5	8,1	8,5	8,1
Pensionsförpliktelsen minskad genom försäkring	15,6	15,6	15,6	15,6
Överskottsmedel i pensionsförsäkringen		3,4		3,4
Aktualiseringsgrad/Utreddningsgrad	99,0%	99,0%	99,0%	99,0%
Specifikation till pensioner				
Särskild avtalspension/ålderspension	2,3	2,0	2,3	2,0
Förmånsbestämd/kompletteringspension	0,0	0,0	0,0	0,0
Ålderspension	6,0	5,9	6,0	5,9
Pension till efterlevande	0,2	0,2	0,2	0,2
Summa pensioner	8,5	8,1	8,5	8,1

Antal visstidsförordnaden				
Politiker	1	1	1	1
Tjänstemän	0	0	0	0

Beräkningsgrund för pensioner framgår av avsnittet Redovisningsprinciper.

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2019	2018	2019	2018
Not 18 Långfristiga skulder				
Anläggningslån				
- Ingående värde	102,6	102,6	360,6	363,5
- Amortering	-33,7	0,0	-36,5	-2,8
- Nästa års amortering	-5,4	-4,5	-8,3	-7,3
- Nya lån	55,0	0,0	55,0	0,0
- Skuld för statliga investeringsbidrag	16,7	18,2	16,7	18,2
- Ackumulerade upplösningar av investeringsbidrag	-0,5	-0,1	-0,5	-0,1
Summa långfristiga skulder	134,7	116,2	387,0	371,5

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2019	2018	2019	2018
Not 19 Kortfristiga skulder				
Kortfristiga del av långfristiga lån	5,4	4,5	8,3	7,3
Leverantörsskulder	15,7	19,4	19,3	23,0
Mervärdesskatt	0,8	1,1	0,8	1,1
Personalens skatter och avgifter	5,2	5,0	5,3	5,1
Interimsskulder	65,7	61,5	71,1	68,6
Övriga kortfristiga skulder	7,0	3,8	7,4	10,1
Summa kortfristiga skulder	99,6	95,3	112,2	118,9

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2019	2018	2019	2018
Not 20 Förändring kortfristiga skulder				
Förändring kortfristig del av långfristiga lån	0,9	0,0	0,9	0,0
Förändring kortfristiga skulder totalt	3,4	-9,0	-6,3	-1,0
Summa kortfristiga skulder	4,3	-9,0	-5,4	-1,0

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2019	2018	2019	2018
Not 21 Pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland skulderna eller avsättningarna				
Ingående ansvarsförbindelse	107,9	109,8	107,9	109,8
Nyintjänad pension	0,0	2,5	0,0	2,5

Ränte- och basbeloppsuppräknig	2,7	1,8	2,7	1,8
Förändring av löneskatten	-0,3	-0,4	-0,3	-0,4
Ändringar av försäkringstekniska grunder	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrig post	0,3	-1,5	0,3	-1,5
Årets utbetalningar	-4,4	-4,3	-4,4	-4,3
Utgående ansvarsförbindelse	106,2	107,9	106,2	107,9

Beräkningsgrund för pensioner framgår av avsnittet Redovisningsprinciper.

(mkr)	Kommunen		Koncernen	
	2019	2018	2019	2018
Not 22 Borgensåtaganden				
Borgen Edshus AB	262,3	265,1	0,0	0,0
Borgen Dals-Eds hembygdsförening	0,0	0,0	0,0	0,0
Borgen Eds Ryttarsällskap	1,3	1,4	1,3	1,4
Förlustansvar egna hem SBAB samt Balken	0,0	0,0	0,0	0,0
Operationell leasing kopiering	1,5	1,5	1,5	1,5
Operationell leasing bilar	8,0	8,9	8,0	8,9
Summa borgensåtaganden	273,1	276,9	10,8	11,8

Operationell leasing kan liknas vid en vanlig hyressituation och avtalen kan oftast avslutas utan extra kostnad. Beloppen ovan är en uppskattning.

Dals-Eds kommun ingick i februari 2009 en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 288 kommuner och landsting/regioner som per 2018-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser.

Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemmarna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel

som respektive medlem lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemmarnas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening.

Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Dals-Eds kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2018-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 404 804 079 439 kronor och totala tillgångar till 406 323 006 299 kronor. Dals-Eds kommuns andel av de totala förpliktelserna uppgick till 213 236 831 kronor och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 213 464 940 kronor.

4.7 VATTEN- OCH AVLOPPSVERKSAMHET

RESULTATRÄKNING			
(mkr)		2019	2018
Intäkter	Not 1	9,6	9,4
Kostnader	Not 2	-7,9	-7,4
Jämförelsestörande poster			
Avskrivningar och nedskrivningar	Not 3	-1,4	-1,6
Verksamhetens Nettokostnader		0,3	0,4
Finansiella intäkter			
Finansiella kostnader	Not 4	-0,3	-0,4
ÅRETS RESULTAT (förändring av eget kapital)		0,0	0,0
BALANSRÄKNING			
(mkr)		2019	2018
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	Not 5	18,6	20,3
Maskiner och inventarier	Not 6	0,4	0,4
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			0,0
Summa anläggningstillgångar		19,0	20,7
Omsättningstillgångar			
Fordringar		0,0	0,0
Likvida medel		0,0	0,0
Summa omsättningstillgångar		0,0	0,0
SUMMA TILLGÅNGAR		19,0	20,7
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital	Not 7	0,0	0,0
därav årets resultat		0,0	0,0
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknade förpliktelse		0,0	0,0
Skulder			
Långfristiga skulder/lån av kommunen	Not 8	13,8	17,5

Kortfristiga skulder/ förutbetalda avgifter	Not 9	5,2	3,2
Summa avsättningar och skulder		19,0	20,9
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		19,0	20,9
PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER			
Panter och därmed jämförliga säkerheter		0,0	0,0
Ansvarsförbindelser		0,0	0,0

NOTER

(mkr)	2019	2018
Not 1 Verksamhetens intäkter		
Brukningavgifter	9,1	9,2
Anslutningsavgifter	0,3	0,2
Not 2 Verksamhetens kostnader		
Personalkostnader	-0,8	-0,5
Personal intern fördelning	-0,9	-1,1
Övriga kostnader	-6,2	-5,8
Not 3 Verksamhetens avskrivningar		
Avskrivningar på anläggningarnas anskaffn.värde	-1,3	-1,5
Avskrivningar på inventariernas anskaffningsvärde	-0,1	-0,1
Not 4 Verksamhetens finansiella kostnader		
Intern Ränta 1,5 % (beräknas på bokfört värde)	-0,3	-0,4
Not 5 Mark, byggnader och tekniska anläggningar		
Akkumulerat anskaffningsvärde	48,5	48,9
Bokfört värde	18,6	20,3
Not 6 Inventarier		
<i>* korrigerade värden 2017, tidigare felaktig uppgift</i>		
Akkumulerat anskaffningsvärde	0,9	2,0
Bokfört värde	0,4	0,4
Not 7 Eget kapital		
Totala tillgångar beräknas som upplånade av kommunen		
Not 8 Långfristiga skulder		
Lån av kommunen	15,9	17,7

Not 9 Kortfristiga skulder - förutbetalda avgifter

Akkumulerade förutbetalda avgifter i tkr	5 160	3 186
<i>därav 2019</i>	1 974	
<i>därav 2018</i>	1 458	1 458
<i>därav 2017</i>	305	305
<i>därav 2016</i>	186	186
<i>därav 2015</i>	59	59
<i>därav 2014</i>	859	859
<i>därav utgående 2013</i>	319	319

4.8 REDOVISNINGSPRINCIPER

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning vilket bl.a. innebär att:

Intäkter redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska tillgångarna kommer att tillgodogöras kommunen och intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt enligt RKR R2.

Fordringar har upptagits till de belopp varmed de beräknas inflyta.

Tillgångar och skulder har upptagits till anskaffningsvärde. Dals-Eds kommun innehar inga finansiella instrument för att generera avkastning eller värdestegring, vilka annars ska värderas till verkligt värde. Kommunen har inte heller några immateriella anläggningstillgångar.

Periodiseringar av inkomster och utgifter har skett enligt god redovisningssed.

Förändrade redovisningsprinciper

För räkenskapsåret 2019 trädde den nya lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning i kraft. Detta har dock inte för Dals-Eds kommun föranlett till ändringar av värdering, klassificering eller indelning och därmed omräkning av jämförelsetal för föregående period.

Sammanställda räkenskaper

Enligt LKBR är ett kommunalt koncernföretag en juridisk person över vars verksamhet, mål och strategier en kommun har ett varaktigt betydande inflytande. Vidare framgår att ett enskilt koncernföretag inte behöver omfattas av de sammanställda räkenskaperna, om det är utan väsentlig betydelse för kommunen.

Kommunen behöver beakta om sammanställda räkenskaper krävs för att möjliggöra en relevant och tillräcklig grund för utvärdering av god ekonomisk hushållning.

I de sammanställda räkenskaperna ingår förutom kommunen, Edshus AB, som ägs till 100% av kommunen.

Extraordinära och jämförelsestörande poster

Intäkter eller kostnader i annan verksamhet än kommunens normala verksamhet redovisas som extraordinära poster. Enligt RKR R11 ska en post ska klassificeras som extraordinär om; händelsen eller transaktionen som ger upphov till posten saknar ett tydligt samband med kommunens normala verksamhet; händelsen eller transaktionen är av sådan typ att den inte kan förväntas inträffa ofta eller regelbundet, och; posten uppgår till ett väsentligt belopp. I förekommande fall redovisas i not belopp för varje enskild extraordinär intäkt eller kostnad, samt vad posten avser.

Jämförelsestörande poster är resultat av händelser eller transaktioner som inte är extraordinära, men som är viktiga att uppmärksamma vid jämförelser med andra perioder. Som jämförelsestörande poster redovisas alltid kommunens realisationsvinster vid fastighetsförsäljningar samt kostnader och intäkter för tomtförsäljning i samband med markexploatering.

Intäkter

Skatteintäkter

Den preliminära slutavräkningen för skatteintäkter baseras på SKL:s augustiprognos.

Övriga intäkter

Investeringsbidrag, anslutningsavgifter och gatukostnadsersättningar redovisas i enlighet med rekommendation RKR R2.

Anläggningstillgångar

Vad som är materiella och immateriella anläggningstillgångar och om det är en eller flera tillgångar framgår av Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer om RKR R4 Materiella anläggningstillgångar samt RKR R3 Immateriella anläggningstillgångar.

Skillnad på kostnad och investering

Korttidsinventarier och inventarier av mindre värde behöver inte aktiveras och blir därmed inte föremål för avskrivningar, utan kostnadsförs i sin helhet i samband med anskaffningen. Med korttidsinventarier avses inventarier som kan antas ha en nyttjandeperiod om högst tre år. Med mindre värde avses ett anskaffningsvärde som understiger ett halvt prisbasbelopp.

Investeringsbidrag, anslutningsavgifter och gatukostnadsersättningar redovisas enligt rekommendation RKR R2 Intäkter.

Avskrivningar

Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar görs för den beräknade nyttjandeperioden med linjär avskrivning baserat på anskaffningsvärdet exklusive eventuellt restvärde. På tillgångar i form av mark, konst och pågående arbeten görs emellertid inga avskrivningar.

Komponentavskrivning tillämpas på samtliga nyinvesteringar samt på kommunens fastigheter. Arbetet pågår med att justera övriga anläggningstillgångar utifrån kommunens riktlinjer.

Avskrivningstider

Följande avskrivningstider tillämpas normalt i kommunen: 3, 5, 10, 15, 20, 33, 50

år. En samlad bedömning av nyttjandeperioden för respektive tillgångstyp görs. Tillgångstypen skrivs sedan av på den närmast lägre avskrivningstiden.

Avskrivningsmetod

I normalfallet tillämpas linjär avskrivning, dvs. lika stora belopp varje år. Avskrivning påbörjas när tillgången tas i bruk.

Pensioner

Enligt RKR R10 Pensioner, ska värdering av pensionsförpliktelser ska göras enligt vid varje tidpunkt gällande RIPS. Förpliktelser för pensionsåtaganden för anställda i kommunen är beräknade enligt RIPS19. Visstidsförordnanden som ger rätt till särskild avtalspension redovisas som avsättning.

VA-verksamheten

Särredovisning sker av VA-verksamhetens resultat och ställning. Prissättning för försäljning av verksamhetens tjänster regleras i VA-lagen av självkostnadsprincipen. När avgifterna överstiger kostnaderna särredovisas dessa som en skuld till abonnentkollektivet under rubriken "Förutbetalda avgifter"

Enligt vattentjänstlagens § 30 får medel avsättas till en fond för framtida nyinvesteringar om investeringen finns i en fastställd investeringsplan, den är kalkylerad och att det framgår när medlen är avsedda att tas i anspråk samt att planen innehåller de upplysningar som i övrigt behövs för att bedöma behovet av avsättningens storlek. Investeringen skall komma hela kollektivet tillgodo.

VA-verksamhet är en del av KS - Samhällsbyggnadsförvaltningen varför olika resurser är samordnade i kommunen. För att redovisa ett rättvisande resultat för verksamheten fördelas gemensamma kostnader till VA-verksamheten.

**DALS-EDS
KOMMUN**